

Udviklingsprojekter

En analytisk gennemgang af reglerne for den regnskabsmæssige
behandling af udviklingsprojekter

Udarbejdet af:	Simon Fruensgaard Peter Suhr Bundgaard
Vejleder:	Kristian Røed
Antal anslag:	272.792
Antal sider:	120
Uddannelse:	Copenhagen Business School Kandidatafhandling, cand.merc.(aud.)
Afleveret:	15. Maj 2017

Indholdsfortegnelse

1	Indledning, problemformulering samt model- og metodevalg	4
1.1	Executive summary.....	4
1.2	Indledning.....	5
1.3	Problemformulering	6
1.4	Model- og metodevalg	7
1.5	Afhandlingens struktur.....	10
2	Sammenhængen mellem årsregnskabsloven og de internationale regnskabsstandarder	11
2.1	Årsregnskabsloven og dens historie.....	11
2.2	EU-retten	13
2.3	De internationale regnskabsstandarder	13
2.4	Valg af regnskabslovgivning.....	15
3	Definition af udviklingsprojekter	17
3.1	Definition af immaterielle aktiver.....	17
3.2	Definition af udviklingsprojekter	18
3.3	Hvilke virksomheder skal indregne udviklingsprojekter som immaterielle aktiver?	19
4	Indregning og måling.....	20
4.1	Indregning af udviklingsprojekter	20
4.2	Måling af udviklingsprojekter	28
4.3	Opsummering	40
5	Analytisk gennemgang af regnskabsreglerne for udviklingsprojekter	43
5.1	Formålet med at indregne udviklingsprojekter som immaterielle aktiver	43
5.2	Formålet med reglerne om binding af udviklingsomkostninger på egenkapitalen	46
5.3	Hvilke fortolkningsmuligheder giver reglerne omkring indregning af udviklingsprojekter anledning til?	49
5.4	Hvilke udfordringer giver reglerne omkring måling af udviklingsprojekter anledning til?	77

5.5	Giver regnskabsreglerne for udviklingsprojekter mulighed for fejl i årsregnskaberne? ..	105
6	Konklusion	116
7	Perspektivering	121
8	Litteraturliste	122
9	Bilag	124
9.1	Bilag 1: Analyse af afskrivningsmetoder og perioder	124

1 INDLEDNING, PROBLEMFORMULERING SAMT MODEL- OG METODEVALG

1.1 EXECUTIVE SUMMARY

The accounting standards on development projects for recognition and measurement is associated with a great deal of subjectivity and interpretation. The thesis on development projects is an analytical review of the accounting standards for development projects, focusing on the challenges that companies can experience in relation to the accounting standards for development projects.

The basis of the thesis is in the international accounting standards and the Danish Financial Statements Act where relevant.

Throughout the thesis, we have analyzed the international accounting standards, to illustrate the complexity of the standards. In our analysis, we have discovered that the accounting standards is associated with a great amount of subjectivity and interpretation. In addition, there is many requirements for documentation in relation to the development projects, which the companies must obey by. All this sets high demands for solid internal processes, daily routines and registrations for the companies.

The great deal of subjectivity and interpretation in the accounting standards can lead to the standards being used differently across companies, which ultimately can lead to unintentional and intentional errors in the financial statement. Ultimately, this can cause problems in relation to the users of the financial statements.

As we expect that the digital technology among others will become larger in the future, we also expect that the amount of development projects will increase in the future. We believe, that this will put an increased focus on the accounting standards for development projects.

1.2 INDLEDNING

Mange virksomheder foretager løbende større investeringer i nye produkter, IT-systemer og lignende. Vælger virksomhederne selv at udvikle disse investeringer, er der i regnskabsmæssig forstand tale om udviklingsprojekter. Men hvordan skal disse investeringer behandles i virksomhedernes årsregnskaber, og er reglerne enkle at anvende i praksis, eller er de i høj grad baseret på fortolkning?

I visse brancher opereres der med en stor tilbageholdenhed i at aktivere udviklingsomkostninger som immaterielle aktiver med en begrundelse i usikkerhed om, hvorvidt indregningskriterierne er opfyldte, uden at tage hensyn til tidligere års erfaringer. Årsagen til dette kan være, at en aktivering indebærer en risiko for nedskrivning, såfremt udviklingsprojektet alligevel ikke lykkes, og en sådan nedskrivning vil tydeligt fremgå af resultatopgørelsen. Dette er ikke tilfældet, såfremt omkostninger driftsføres i takt med, at de afholdes.¹

I andre virksomheder er der et ønske om at opnå et så stort driftsresultat som muligt, og her bliver alt, der kan indregnes som et udviklingsprojekt, forsøgt aktiveret. Endvidere har det fra tid til anden været hævdet, at aktivering af udviklingsprojekter ligefrem har været set som et tegn på krise i virksomheden – idet virksomheden ikke har haft indtjening til at bære de forøgede udviklingsomkostninger som en del af driftsomkostningerne.²

Men hvordan kan det være, at virksomhederne på den måde selv kan påvirke, hvordan de regnskabsmæssigt ønsker at indregne deres udviklingsomkostninger? Dette spørgsmål finder vi yderst interessant at arbejde med, idet vi selv har erfaret, at der er forskellige tilgange i praksis til, hvordan reglerne for indregning af udviklingsomkostninger bliver fortolket. Endvidere har vores erfaring efterladt os med et indtryk af, at der er mange forhold i reglerne, som er op til virksomhedernes egne fortolkninger. Såfremt dette viser sig at være korrekt, giver dette mulighed for en u hensigtsmæssig og uensartet brug af reglerne, ligesom det må give anledning til udfordringer hos virksomhederne, når de skal forholde sig til, hvordan de skal anvende reglerne. Som følge heraf finder vi det interessant at se på, hvad reglerne for den regnskabsmæssige behandling af udviklingsomkostninger i virkeligheden siger, og hvor mange fortolkningsmuligheder, der rent faktisk er.

¹ Årsrapport efter internationale standarder, s. 758

² Årsrapport efter internationale standarder, s. 759

1.3 PROBLEMFORMULERING

Af indledningen fremgår blot nogle af årsagerne til, at det er interessant at foretage en nærmere analyse af den regnskabsmæssige behandling af udviklingsprojekter. Denne afhandling vil derfor forsøge at belyse problemstillingerne for den regnskabsmæssige behandling af udviklingsprojekter ved at foretage en gennemgang og analyse af reglerne i relation hertil. Med udgangspunkt heri vil afhandlingen besvare følgende spørgsmål:

- Hvad er gældende regler for den regnskabsmæssige behandling af udviklingsprojekter?
- Hvad er formålet med indregning af udviklingsprojekter som immaterielle aktiver?
- Hvilke fortolkningsmuligheder er forbundet med de gældende regnskabsmæssige regler for udviklingsprojekter?
- Giver reglerne for den regnskabsmæssige behandling af udviklingsprojekter mulighed for fejl i virksomhedernes regnskaber?

Formålet med afhandlingen er således at gennemgå og analysere den regnskabsmæssige behandling af udviklingsprojekter med fokus på de fortolkningsmuligheder, som reglerne giverne anledning til i praksis, og dermed en vurdering af, om reglerne giver mulighed for fejl i virksomhedernes årsregnskaber.

1.3.1 Problemafgrænsning

Afhandlingen er alene en gennemgang og analyse af den regnskabsmæssige behandling af udviklingsprojekter, hvorfor afhandlingen ikke omfatter andre immaterielle aktiver. Afhandlingens fokus er på reglerne for indregning og måling af udviklingsprojekter.

Den regnskabsmæssige behandling af udviklingsprojekter er væsentligt mere uddybet i de internationale regnskabsstandarder i forhold til i den danske årsregnskabslov. Som følge heraf er den primære reference i afhandlingen de internationale regnskabsstandarder, som er relevante i forhold til udviklingsprojekter, mens årsregnskabsloven inddrages med henblik på at gennemgå og analysere, om der er forskel på reglerne samt begreberne i de to regelsæt. Endvidere er årsregnskabsloven anvendt på de områder af reglerne for danske virksomheder, som ikke er reguleret af de internationale regnskabsstandarder.

Afhandlingens formål er at foretage en analyse af den regnskabsmæssige behandling af udviklingsprojekter for de virksomheder, der *skal* indregne disse som anlægsaktiver jf. afsnit 2.1. Derfor omfatter afhandlingen ikke eventuelle undtagelser for mindre virksomheder.

Reglerne omkring nedskrivningstest er gennemgået og analyseret i afhandlingen med det formål at identificere, hvor reglerne giver mulighed for fortolkning i praksis i relation til udviklingsprojekter. Reglerne omkring nedskrivningstest er derfor ikke gennemgået og analyseret i detaljen i forhold til det at udarbejde en nedskrivningstest, som er et forholdsvist omfattende stykke arbejde for de fleste virksomheder, da dette ligger uden for afhandlingens formål. Som følge heraf foretager afhandlingen bl.a. ikke en nærmere gennemgang og analyse af opgørelsen af nytteværdi.

På baggrund af analysen af de reglerne for behandling af udviklingsprojekter foretages der i afhandlingen en analyse af, hvorvidt disse regler giver mulighed for såvel ubevidste som bevidste fejl i virksomhedernes årsregnskaber som følge af reglernes fortolkningsmuligheder. Dette er dog ikke en afhandling i bevidste fejl – det vil sige regnskabsmanipulation - hvorfor dette område kun er inddraget i et begrænset omfang.

1.4 MODEL- OG METODEVALG

I dette afsnit redegøres der for de metodiske overvejelser og valg, der er foretaget i forbindelse med fastlæggelse af afhandlingens metodiske fremgangsmåde. Metodevalget er afgørende for indsamlingen og behandlingen af data til brug for analysen af afhandlingens problemstilling.

1.4.1 Metodevalg

I afhandlingen gennemgås og analyseres reglerne for den regnskabsmæssige behandling af udviklingsprojekter. Dette sker via en sonderende undersøgelse, hvilket vil sige, at afhandlingen har til formål identificere de områder i reglerne for den regnskabsmæssige behandling af udviklingsprojekter, som giver anledning til fortolkningsmuligheder, og som dermed øger risikoen for fejl i virksomhedernes årsregnskaber.³

Afhandlingen er primært udarbejdet efter den deduktive metode. Det betyder, at der som udgangspunkt er taget afsæt i teoretiske kilder, som danner grundlaget for analyserne og konklusionerne. De teoretiske kilder er retskilderne bestående af gældende lovgivning med de tilhørende forarbejder, bekendtgørelser og vejledninger. Dele af afhandlingen er endvidere udarbejdet efter den induktive metode, idet praksis og anden faglitteratur ligeledes analyseres og fortolkes som en væsentlig del af afhandlingen.⁴

³ Den skinbarlige virkelighed, s. 20

⁴ Den skinbarlige virkelighed, s. 31

Der vil i afhandlingen indgå fiktive eksempler og figurer. Formålet med disse er at illustrere og underbygge de regler og problemstillinger, der er gennemgået.

Henvisninger til ekstern litteratur referer i afhandlingen til titel og sidenummer, lov og paragrafnummer eller tilsvarende. I litteraturlisten fremgår den samlede anvendte litteratur i afhandlingen.

1.4.2 Dataindsamling

Afhandlingens data er baseret på kvalitative data i form af tekster. Data er sekundære i form af lovgivning med tilhørende forarbejder, bekendtgørelser og vejledninger samt faglitteratur og artikler.

Data tager udgangspunkt i lovgivning, herunder årsregnskabsloven og de internationale regnskabsstandarder, da disse er de primære reguleringer af den regnskabsmæssige behandling af udviklingsprojekter. Til at supportere analysen af regelsættet og fortolkningen heraf er der i afhandlingen anvendt fagbøger samt udgivelser fra de store revisionsvirksomheder i Danmark. Endvidere er udvalgt en gruppe af offentliggjorte årsregnskaber anvendt til at supportere enkelte elementer i analysen. Denne gruppe består af de børsnoterede virksomheder i C20, da dette er nogle af danske meget store virksomheder, som derfor anses for give et rimeligt indblik i, hvordan reglerne anvendes i praksis. Listen over alle udvalgte virksomheder fremgår af afsnit 8 - Årsregnskaber.

Afhandlingen er ikke baseret på primære data i form interviews eller spørgeskemadata. Formålet med afhandlingen er at analysere hvilke fortolkningsmuligheder, reglerne omkring den regnskabsmæssige behandling af udviklingsprojekter giver anledning til. Derved er formålet at foretage en gennemgang af de regnskabsmæssige regler på området og identificere, hvor reglerne ikke er entydige, og det dermed ikke står klart for enhver, hvordan virksomhederne skal anvende reglerne. Det er vores vurdering, at spørgeskemaundersøgelser ikke er egnet til denne type analyse, idet spørgeskemaer henvender sig til undersøgelser af et relativt stort antal personer med et begrænset antal variabler og lukkede spørgsmål.⁵ På baggrund af vores indledende undersøgelser bestående af bl.a. dialoger med økonomiansvarlige i større virksomheder samt medarbejdere i revisionsbranchen, er det endvidere vores vurdering, at afhandlingens konklusioner samlet set ikke ville have været anderledes ved gennemførelsen af interviews. Som følge heraf er analysen af de

⁵ Spørgeskemaundersøgelser, s. 14

regnskabsmæssige fortolkningsmuligheder ved den regnskabsmæssige behandling af udviklingsprojekter baseret på sekundære data samt egne erfaringer baseret på vores virke både i revisionsbranchen og i økonomifunktioner i større virksomheder.

Det er vores vurdering, at den foretagne dataindsamling samlet set udgør et tilstrækkeligt og bredt grundlag for afhandlingens diskussioner, analyser, fortolkninger og konklusioner i forhold til afhandlingens formål.

Dataindsamlingen er udført før og i forbindelse med, at afhandlingen er udarbejdet, og dataindsamlingen sluttede den 2. maj 2017.

1.4.3 Kildekritik

De anvendte kilder, der danner grund for afhandlingen, fremgår ovenfor af afsnit 1.4.2 samt af litteraturlisten i afsnit 8.

Den anvendte lovgivning med tilhørende forarbejder og bekendtgørelser er udarbejdet af offentlige myndigheder, hvorfor den anses for valid. Hvorvidt disse data er objektive kan diskuteres, idet dataene er baseret på lovgivers ønske om, hvordan forholdene skal reguleres, hvilket eksempelvis erhvervslivet ikke altid er enig i. I forhold til at undersøge, hvad der er gældende lovgivning, må dataene dog anses for objektive.

Den anvendte faglitteratur og de anvendte artikler og undersøgelser anses som udgangspunkt for objektive og pålidelige. Dog indeholder mange af dem forfatterens subjektive vurderinger. Dette vurderes imidlertid ikke for at være et problem i relation til den måde, hvorpå faglitteraturen, artiklerne og undersøgelserne er anvendt i afhandlingen.

Afhandlingen vil endvidere indeholde vores subjektive fortolkninger og konklusioner, som er baseret på de analyser, der foretages i afhandlingen på baggrund af de anvendte kilder og egne erfaringer fra vort virke både i revisionsbranchen og i økonomifunktioner i større virksomheder.

1.4.4 Målgruppe

Målgruppen for denne afhandling er virksomheder, som investerer i udviklingsprojekter og derfor skal tage stilling til den regnskabsmæssige behandling heraf. Endvidere er målgruppen rådgivere i form af eksempelvis revisorer og andre personer, som arbejder med eller har en interesse i den regnskabsmæssige behandling af udviklingsprojekter.

1.5 AFHANDLINGENS STRUKTUR

Afhandlingen er opdelt i 7 kapitler, hvor kapitel 1 indeholder indledning, problemformulering samt model- og metodevalg. Kapitel 2 er et generelt kapitel, som viser sammenhængen mellem den danske årsregnskabslov og de internationale regnskabsstandarder.

I kapitlerne 3-4 gennemgås den teoretiske del af hvordan udviklingsprojekter er defineret og den regnskabsmæssige behandling heraf. Kapitlerne vil således give et indblik i den gældende lovgivning for området.

I kapitel 5 foretages en detaljeret analyse af den regnskabsmæssige behandling af udviklingsprojekter med fokus på de områder i reglerne, som giver anledning til fortolkninger og dermed udfordringer i praksis. Kapitlet ser først på formålet med at indregne udviklingsprojekter som et aktiv i virksomhedernes årsregnskaber, samt formålet med at investeringerne i udviklingsprojekter nu skal bindes på egenkapitalen. Herefter foretages en analyse af fortolkningsmulighederne ved indregningskriterierne for udviklingsprojekterne og dernæst ved målingen af udviklingsprojekterne. Kapitlet slutes af med en gennemgang og analyse af, hvorvidt reglerne for den regnskabsmæssige behandling af udviklingsprojekter kan give anledning til fejl i virksomhedernes årsregnskaber, og hvordan disse muligheder for fejl forsøges minimeret fra lovgivers side.

Afhandlingen afsluttes i kapitel 0 med en konklusion på de i afhandlingen gennemgåede og analyserede problemstillinger, samt en perspektivering i kapitel 0, som ser på hvordan reglerne for udviklingsprojekter kan forventes at udvikle sig på sigt.

2 SAMMENHÆNGEN MELLEM ÅRSREGNSKABSLOVEN OG DE INTERNATIONALE REGNSKABSSTANDARDE

Når en dansk virksomhed skal aflægge et årsregnskab, findes der to regelsæt, som regulerer indregningen og målingen af udviklingsprojekter i årsregnskabet. Disse regelsæt er årsregnskabsloven og de internationale regnskabsstandarder.⁶ Nedenfor er der foretaget en gennemgang af baggrunden for de to regelsæt, samt hvordan sammenhængen er i mellem dem, og hvorfor der i Danmark eksisterer to regelsæt, som regulerer aflæggelsen af et årsregnskab.

2.1 ÅRSREGNSKABSLOVEN OG DENS HISTORIE

Oprindeligt blev regnskabslovgivningen i Danmark reguleret i selskabslovgivningen, men som følge af Danmarks medlemskab af EU, blev det et krav, at Danmark implementerede den fælleseuropæiske regnskabslovgivning for at skabe sammenlignelige årsregnskaber mellem erhvervsdrivende i EU. Den fælleseuropæiske regnskabslovgivning stammer fra det 4. regnskabsdirektiv fra 1978 om årsregnskaber og 7. regnskabsdirektiv fra 1983 om koncernregnskaber. Disse regnskabsdirektiver blev implementeret i Danmarks første årsregnskabslov i 1981.⁷

Herefter gik der næsten 20 år, før en ny årsregnskabslov blev vedtaget i 2001. Den nye årsregnskabslov ændrede den tidligere årsregnskabslov markant. Årsagen hertil var et ønske om, at loven ikke kun skulle afspejle EU-direktivernes minimumskrav, men nu også skulle afspejle den mere tidssvarende regnskabsregulering, som var kommet i de internationale regnskabsstandarder. Årsregnskabsloven af 7. juni 2001 var således et forsøg på en harmonisering mod de internationale regnskabsstandarder.⁸ Dette er ligeledes en af årsagerne til, at de internationale regnskabsstandarder ofte blev anvendt og fortsat anvendes som fortolkningsbidrag til årsregnskabsloven.

EU vedtog den 29. juni 2013 et nyt regnskabsdirektiv (2013/34/EU). Det nye regnskabsdirektiv erstattede det 4. regnskabsdirektiv og det 7. regnskabsdirektiv. Danmark implementerede det nye regnskabsdirektiv med ændringerne til årsregnskabsloven i 2015, hvilket er årsagen til, at der for første gang i mange år kom en større ændring af årsregnskabsloven.

Det nye regnskabsdirektiv fra EU har til formål at udarbejde og levere den bedst mulige kvalitet i overensstemmelse med nærheds- og proportionalitetsprincippet og derved sikre, at de

⁶ Med undtagelse af finansielle virksomheder, offentlige instanser m.v.

⁷ Årsrapporten–Kommentarer til Årsregnskabsloven, s. 79

⁸ Årsrapporten–teori og regulering, s. 21 og Årsrapporten–Kommentarer til Årsregnskabsloven, s. 79

administrative byrder står i et rimeligt forhold til fordelene derved. Dette er navnlig sigtet mod små og mellemstore virksomheder som følge af, at de gamle regnskabsdirektiver var meget byrdefulde for denne type virksomheder.⁹

Af direktivet fremgår det, at medlemslandene kun i et meget begrænset omfang, og hvor det er strengt nødvendigt af hensyn til skatteinddrivelse, må stille flere krav til noteoplysninger for små virksomheder, end hvad der fremgår af direktivet. Det samme gør sig ikke gældende for medlemslandenes mulighed for at pålægge mellemstore og store virksomheder krav, der går ud over minimumskravene, der er foreskrevet i direktivet.¹⁰

Årsagen til denne forskel er EU's forsøg på at lette de administrative byrde for mindre virksomheder. Det er således EU's vurdering, at det primære formål for mindre virksomheders noter i et årsregnskab er hensynet til skatteinddrivelse. I Danmark er dette dog ikke helt tilfældet, da blandt andet de danske pengeinstitutter anvender virksomhedernes årsregnskaber som grundlag i deres kreditvurderinger.

Ovenstående er til gengæld årsagen til, at større virksomheder kan opleve, at der er notekrav i årsregnskabsloven, som ikke forefindes i de internationale regnskabsstandarder.

Hvornår der er tale om en mindre virksomhed, og hvornår der er tale om en større virksomhed, afhænger af, hvilken regnskabsklasse virksomheden tilhører. Regnskabsklasserne er illustreret nedenfor. Hvis en virksomhed overskrider 2 ud af 3 af kriterierne i to på hinanden følgende år, skal der skiftes regnskabsklasse.

Regnskabsklasse					
Størrelseskrav	D	C stor	C mellem	B små	B Mikro
Balance	Børsnoterede / statslige aktieselskaber	> 156 mio. kr.	44 - 156 mio. kr.	0 - 44 mio. kr.	0 - 2,7 mio. kr.
Omsætning		> 313 mio. kr.	89 - 313 mio. kr.	0 - 89 mio. kr.	0 - 5,4 mio. kr.
Ansatte		> 250	50 - 250	0 - 50	0 - 10

Figur 1.1: Oversigt over regnskabsklasser

Kilde: Egen tilvirkning med inspiration fra Indsigt i årsregnskabsloven, s 28

⁹ Direktiv 2013/34/EU afsnit 1 og 10

¹⁰ Direktiv 2013/34/EU afsnit 10

2.2 EU-RETTE

Da årsregnskabsloven primært er baseret på EU-direktiver, er det interessant at se på, hvordan sammenhængen er i EU-retten, og hvordan denne påvirker dansk lovgivning. EU-retten er delt op i primær og sekundær lovgivning. Den primære lovgivning stammer fra traktater, mens den sekundære lovgivning består af en række andre lovgivningsmuligheder. Hierarkiet af de sekundære lovgivningsmuligheder og betydningen heraf ses illustreret nedenfor.¹¹

Forordninger	En forordning er en bindende retsakt. Det skal følges i alle enkeltheder i hele EU.
Direktiver	Et direktiv er en retsakt, der fastsætter et mål, som EU-landene skal opnå. Det er dog op til de enkelte lande at lave deres egne love for, hvordan disse mål skal opnås.
Afgørelser	En afgørelse er bindende for dem, den er rettet til og er direkte gældende
Henstillinger	En henstilling er ikke bindende. En henstilling giver institutionerne mulighed for at give deres mening til kende og foreslå en retningslinje, uden derved at pålægge dem, den er rettet til, nogen retlige forpligtelser.
Udtalelser	En "udtalelse" er et instrument, der giver institutionerne mulighed for at fremsætte en ikkebindende erklæring, dvs. at den ikke pålægger dem, den er rettet mod, nogen forpligtelser. En udtalelse er ikke bindende.

Figur 1.2: Hierarkiet af sekundære lovgivningsmuligheder

Kilde: https://europa.eu/european-union/eu-law/legal-acts_da

Da EU udstedte regnskabsdirektiverne, fastsatte de således et mål, som EU-landene skulle opnå, men det var op til de enkelte EU-lande at lave deres egne love for, hvordan de som minimum ville opnå de fastsatte mål i direktiverne. I Danmark valgte den daværende lovgiver at implementere regnskabsdirektiverne i form af årsregnskabsloven.

2.3 DE INTERNATIONALE REGNSKABSSTANDARDER

De internationale regnskabsstandarder IAS og IFRS fastlægges og udgives af IASB. IASB er dog en privat organisation, som derfor ikke reguleres af EU. Oprindeligt blev de internationale regnskabsstandarder udgivet som IAS af IASC. Udgivelserne skete i numerisk rækkefølge, hvilket vil sige IAS 1, IAS 2 og så videre. I år 2000 blev IASC til IASB, og fra den 1. april 2001 blev de internationale regnskabsstandarder udgivet som IFRS. Ligesom IAS følger IFRS'erne også en numerisk rækkefølge.¹²

Den 19. juli 2002 blev EU's forordning nr. 1606/2002 af 19. juli 2002 om anvendelse af de internationale regnskabsstandarder vedtaget. Som det fremgår af afsnit 2.2 er en forordning en

¹¹ https://europa.eu/european-union/eu-law/legal-acts_da

¹² <https://www.iasplus.com/en/resources/ifrsf/history/resource25>

bindende retsakt, der skal følges i alle enkeltheder i hele EU. Konsekvensen af forordningen blev derfor, at alle børsnoterede virksomheder i EU skulle anvende de internationale regnskabsstandarder ved udarbejdelsen af koncernregnskaber. Forordningen er i dansk lovgivning implementeret i årsregnskabslovens § 137, stk. 1, hvoraf det fremgår, at alle virksomheder i regnskabsklasse D *skal* aflægge koncernregnskab efter de internationale regnskabsstandarder. Af årsregnskabslovens § 137, stk. 2 fremgår det endvidere, at virksomheder uanset regnskabsklasse *kan* vælge, om de ønsker at aflægge årsregnskab efter de internationale regnskabsstandarder eller efter årsregnskabsloven.

De internationale regnskabsstandarder fastlægges og udgives som nævnt af IASB, som er en privat organisation. Som følge heraf erstatter de internationale regnskabsstandarder derfor ikke regnskabsdirektiverne. EU har derfor fortsat to regelsæt, som regulerer medlemsstaternes regnskabslovgivning. Årsagen hertil er endvidere, at reglerne i de internationale regnskabsstandarder er for omfattende til EU's mindre virksomheder.

Da IASB ikke er en del af EU, forudsætter anvendelsen af de enkelte standarder, at EU har godkendt disse. Der er således implementeret et godkendelsessystem, som sikrer, at EU anerkender hver enkelt udgivet international regnskabsstandard fra IASB, inden de børsnoterede virksomheder bliver omfattet heraf.¹³ For at en standard kan godkendes af EU kræver det følgende:¹⁴

- 1) Anvendelse af standarden fører til et retvisende billede af aktiver og passiver, den finansielle stilling samt resultatet.
- 2) Standarden er i offentlighedens interesse i EU.
- 3) Standarden opfylder de grundlæggende kriterier, hvad angår kvaliteten af de oplysninger, der kræves, for at regnskabsinformation kan være til nytte for brugere.

Det første og tredje krav er i overensstemmelse med de grundlæggende krav om, at et årsregnskab skal vise et retvisende billede, mens krav nummer 2 bl.a. er til for at beskytte virksomhederne i EU. Som eksempel på krav nummer 2, kan nævnes, at europæiske virksomheder ikke må pålægges unødige byrder i forhold til eksempelvis amerikanske virksomheder.

Årsregnskabsloven bygger på begrebsrammen (framework) udgivet af IASB. Derved er de grundlæggende principper ens i årsregnskabsloven og i de internationale regnskabsstandarder.

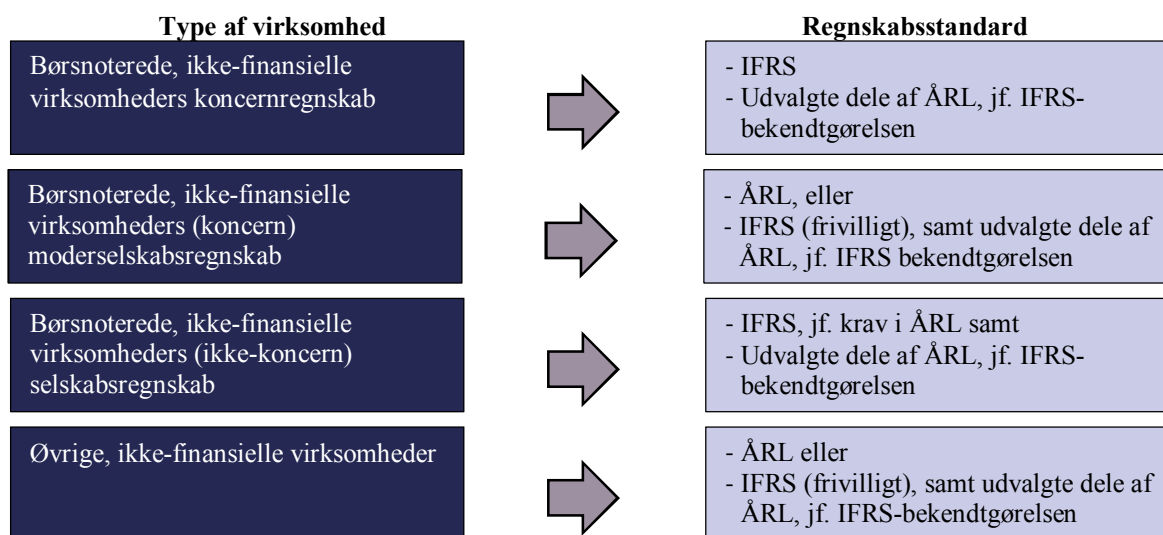
¹³ Årsrapport efter internationale regnskabsstandarder, s. 46

¹⁴ Årsrapport efter internationale regnskabsstandarder, s. 47

De internationale regnskabsstandarder er dog væsentligt mere detaljerede end årsregnskabsloven, og der sker løbende en udvikling og ændring af standarderne. Ændringerne og opdateringerne sker hurtigere, end der sker opdatering af årsregnskabsloven, hvorfor der kan være forhold, som er ændret eller reguleret i de internationale regnskabsstandarder, som ikke er ændret eller reguleret i årsregnskabsloven. Endvidere er der ikke en 1:1-sammenhæng mellem de internationale regnskabsstandarder og årsregnskabsloven, og det er heller ikke hensigten, at der skal blive dette. Dette skyldes som ovenfor nævnt, at de internationale regnskabsstandarder alene er tiltænkt som en regulering af store - særligt børsnoterede - virksomheder, mens regnskabsdirektiverne og dermed årsregnskabslovens ligeledes skal sikre et regelsæt for mindre virksomheder, uden at dette bliver for administrativt tungt.

2.4 VALG AF REGNSKABSLOVGIVNING

Hvorvidt en virksomhed eller en koncern skal aflægge årsregnskab efter årsregnskabsloven eller de internationale regnskabsstandarder afhænger af nedenstående forhold.

Figur 1.3: Årsregnskabsloven eller de internationale regnskabsstandarder (IFRS)

Kilde: IFRS Introduktion til de internationale regnskabsstandarder, s. 12

Selvom en virksomhed således aflægger årsregnskab efter de internationale regnskabsstandarder, er der stadig en række krav i årsregnskabsloven, som de skal opfylde. Dette fremgår af IFRS-bekendtgørelsen.¹⁵

¹⁵ IFRS-Bekendtgørelsen

Virksomheder, der er omfattet af IFRS-bekendtgørelsen, er alle erhvervsdrivende virksomheder, der aflægger årsregnskab efter de af EU vedtagne internationale regnskabsstandarder.¹⁶

Ovenstående illustration viser alene virksomheder, der er pålagt at aflægge årsregnskab efter de internationale regnskabsstandarder. Som nævnt i afsnit 2.3 kan de øvrige virksomheder, dog ligeledes vælge at aflægge deres årsregnskab efter de internationale regnskabsstandarder, såfremt de ønsker.

¹⁶ IFRS-bekendtgørelsens § 1, stk. 1

3 DEFINITION AF UDVIKLINGSPROJEKTER

3.1 DEFINITION AF IMMATERIELLE AKTIVER

Et årsregnskab indeholder flere elementer i balancen, herunder aktiver. I årsregnskabsloven er aktiver defineret som: ”*Ressourcer, som er under virksomhedens kontrol som et resultat af tidligere begivenheder, og hvorfra fremtidige økonomiske fordele forventes at tilflyde virksomheden*”.¹⁷

Årsregnskabsloven opdeler endvidere aktiver i henholdsvis anlægsaktiver, som er aktiver, der er bestemt til vedvarende eje eller brug for virksomheden, og omsætningsaktiver, der er aktiver, som ikke er anlægsaktiver – det vil sige resten.¹⁸

Som en del af anlægsaktiverne indgår de immaterielle aktiver, materielle aktiver og finansielle aktiver. I årsregnskabsloven findes der dog ikke en klar definition af, hvornår et aktiv skal klassificeres som et immaterielt aktiv eller et materielt anlægsaktiv, hvorimod loven indeholder en definition af finansielle aktiver.¹⁹

Et materielt aktiv er noget, som kan ses fysisk, og derfor i de fleste tilfælde relativt let tælles op. Dette kan eksempelvis produktionsanlæg, hvor produktionsmaskinerne er købt til en given pris og kan observeres fysisk. Dette udledes af balanceskemaerne, hvor materielle aktiver indeholder grunde og bygninger, produktionsanlæg og maskiner, andre anlæg, driftsmateriel og inventar.²⁰ Alle disse kategorier er fysiske aktiver.

Immaterielle aktiver derimod er af en noget anden størrelse, da disse ikke kan optælles fysisk. I henhold til balanceskemaerne indeholder immaterielle aktiver færdiggjorte udviklingsprojekter, herunder patenter og lignende rettigheder relateret til udviklingsprojekter, erhvervede koncessioner, licenser og varemærker samt goodwill.²¹ Kendetegnet for alle disse grupper er, at de ikke er håndgribelige i deres fysiske form.

Årsregnskabslovens bestemmelser om immaterielle aktiver bygger på den internationale regnskabsstandard; IAS 38 ”Intangible Assets”. Da årsregnskabsloven generelt forsøger at nærme sig de internationale regnskabsstandarder, og disse derfor anvendes som fortolkningsbidrag til

¹⁷ ÅRL, Bilag 1, definitioner, C. Årsrapportens elementer, 1.

¹⁸ ÅRL, Bilag 1, definitioner, C. Årsrapportens elementer, 2. og 3.

¹⁹ ÅRL, Bilag 1, definitioner, C. Årsrapportens elementer, 6.

²⁰ ÅRL, Bilag 2, 1.

²¹ ÅRL, Bilag 2, 1.

årsregnskabsloven, må det ligeledes være definitionen i IAS 38.8, der finder anvendelse i mangel af en definition i årsregnskabsloven.

Definitionen på et immaterielt aktiv jf. IAS 38.8 er, at et immaterielt aktiv er et; *”identificerbart ikke-monetært aktiv uden fysisk substans”*. Denne definition er i tråd med fortolkningen tidligere baseret på årsregnskabslovens skemakrav. Immaterielle aktiver kan bestå af flere forskellige typer aktiver, eksempelvis software, erhvervet goodwill, licenser, patenter samt udviklingsprojekter.

Årsregnskabsloven oplister og grupperer immaterielle aktiver således:

1. Færdiggjorte udviklingsprojekter, herunder patenter og lignende rettigheder, der stammer fra udviklingsprojekter.
2. Erhvervede koncessioner, patenter, licenser, varemærker samt lignende rettigheder.
3. Goodwill.
4. Udviklingsprojekter under udførelse og forudbetalinger for immaterielle anlægsaktiver.²²

Ovenstående typer af immaterielle aktiver i årsregnskabsloven er i overensstemmelse med de immaterielle aktiver, som er defineret i de internationale regnskabsstandarder, primært i IAS 38.

3.2 DEFINITION AF UDVIKLINGSPROJEKTER

Som det fremgår af afsnit 3.1 er udviklingsprojekter defineret som et immaterielt aktiv i såvel årsregnskabsloven som i de internationale regnskabsstandarder.

Årsregnskabsloven definerer et udviklingsprojekt som et projekt, *”..der tilsigter at udvikle et bestemt produkt eller en bestemt proces, som virksomheden har til hensigt at fremstille henholdsvis benytte i produktionen”*.²³

Udviklingsprojekter er ikke nærmere defineret i årsregnskabsloven, hvorfor en fortolkning af ovenstående skal søges i IAS 38. Her defineres udvikling som følgende: *”Udvikling er anvendelsen af forskningsresultater eller anden viden i en plan eller skitse til fremstilling af nye eller væsentligt forbedrede materialer, anordninger, produkter, processer, systemer eller tjenesteydelser forud for påbegyndelsen af en erhvervsmæssig produktion eller brug”*.²⁴

²² ÅRL, Bilag 2, 1.

²³ ÅRL § 83, stk. 1

²⁴ IAS 38.8

Denne definition af udvikling viser, at de internationale regnskabsstandarder skelner imellem begreberne forskning og udvikling. Disse begreber er derfor vigtige ved vurderingen af, hvorvidt der foreligger et udviklingsprojekt, som skal indregnes som et immaterielt aktiv. IAS 38.8 definerer forskning som; ”*grundlæggende og planlagte undersøgelser foretaget for at opnå ny videnskabelig eller teknisk viden og indsigt*”. For en nærmere definition af begreberne forskning og udvikling samt forskellene på disse to henvises der til afsnit 4.1.1.3.1 og 4.1.1.3.2.

3.3 HVILKE VIRKSOMHEDER SKAL INDREGNE UDVIKLINGSPROJEKTER SOM IMMATERIELLE AKTIVER?

Alle virksomheder, der aflægger årsregnskab efter de internationale regnskabsstandarder skal, såfremt de opfylder indregningskriterierne, som er gennemgået i de efterfølgende afsnit, indregne udviklingsprojekter som immaterielle aktiver.

Virksomheder, der er omfattet af regnskabsklasse C stor samt regnskabsklasse D jf. afsnit 2.1, skal ligeledes indregne udviklingsprojekter som immaterielle aktiver.²⁵ For virksomheder, der er omfattet af regnskabsklasse B og regnskabsklasse C mellem, er der ikke et tilsvarende krav. For disse virksomheder er det valgfrit, om de ønsker at indregne udviklingsprojekter som immaterielle aktiver, med mindre at årsregnskabet ikke giver et retvisende billede uden, at de er indregnet.²⁶

Årsagen til lempelsen for de mindre virksomheder skal findes i EU's ønske om, at mindske de administrative byrder for de mindre og mellemstore virksomheder. Endvidere må det formodes, at små og mellemstore virksomheder har et væsentlig lavere omfang af udviklingsprojekter end større virksomheder alene som følge af deres størrelse.

²⁵ ÅRL § 33 og § 83

²⁶ ÅRL § 33

4 INDREGNING OG MÅLING

4.1 INDREGNING AF UDVIKLINGSPROJEKTER

For at et udviklingsprojekt kan indregnes som et immaterielt aktiv, kræver det, at virksomheden kan dokumentere, at aktivet opfylder definitionen på et immaterielt aktiv, herunder definitionen for et udviklingsprojekt, samt at det overholder indregningskriterierne.²⁷ Såfremt et udviklingsprojekt ikke opfylder disse definitioner, er der ikke tale om et udviklingsprojekt, der kan indregnes i balancen, og de afholdte omkostninger til projektet skal derfor driftsføres. Definitionen på et immaterielt aktiv og et udviklingsprojekt er beskrevet i afsnit 3. Indregningskriterierne vil blive gennemgået nedenfor.

4.1.1 De generelle indregningskriterier

Overordnet set gælder der to helt centrale kriterier, som et udviklingsprojekt skal opfylde, før det må indregnes som et immaterielt aktiv. Et udviklingsprojekt skal udelukkende indregnes som et immaterielt aktiv i henhold til årsregnskabslovens § 33, stk. 1 hvis:

1. Det er sandsynligt, at de forventede fremtidige økonomiske fordele, som kan henføres til udviklingsprojektet, vil tilgå virksomheden, og
2. Aktivets værdi kan måles pålideligt.

Dette er i overensstemmelse med IAS 38.21, der dog omtaler udviklingsprojektets værdi i punkt 2 som udviklingsprojektets kostpris. Rent definitions-mæssigt er der forskel på ordene ”kostpris” og ”værdi”. Værdi kan eksempelvis dække over nytteværdi, dagsværdi eller genanskaffelsesværdi. Begrebet værdi er dog ikke nærmere defineret i årsregnskabsloven, hvorfor IAS 38 må danne grundlaget for fortolkningen.

Værdi er i IAS 38.3 defineret som: *”Regnskabsmæssig værdi er det beløb, som et aktiv indregnes med i balancen efter fradrag af akkumulerede afskrivninger og akkumulerede tab ved værdiforringelse”*.

Mens kostpris i IAS 38.8 er defineret som: *”Kostpris er det beløb, der er betalt i likvider, eller dagsværdien af en anden form for vederlag, som erlægges for anskaffelsen af et aktiv på anskaffelses- eller opførelsestidspunktet eller, hvor dette er relevant, det beløb, der kan henføres til det pågældende aktiv ved første indregning i overensstemmelse med de konkrete krav i andre IFRS’er, eksempelvis IFRS 2 Aktiebaseret vederlæggelse”*.

²⁷ IAS 38.18

Begrebet kostpris er ligeledes defineret i årsregnskabsloven, og er i overensstemmelse med definitionen i IAS 38. *”For et aktiv er kostprisen det beløb, der er ydet som vederlag for aktivet, anset dette er anskaffet fra en ekstern part eller internt fremstillet”*.²⁸

Som det fremgår af definitionerne er der forskel på, hvordan ”værdi” og ”kostpris” skal opfattes. Ved første indregning må det dog være hensigten i årsregnskabsloven, at værdi skal sidestilles med kostpris, hvilket er i tråd med årsregnskabslovens § 36, hvoraf det fremgår, at: *”Aktiver og forpligtelser skal på tidspunktet for første indregning måles til kostpris”*. Ved den efterfølgende indregning er det derimod en forudsætning for, at indregning fortsat kan ske som et immaterielt aktiv, at værdien kan måles pålideligt. Dette gennemgås nærmere i afsnit 5.3.4.6. På baggrund heraf vurderes det, at der er overensstemmelse imellem indregningskriterierne i årsregnskabsloven og IAS 38 på trods af det forskellige ordvalg.

4.1.1.1 Fremtidige økonomiske fordele

Det er et helt centralt indregningskriterie, at et udviklingsprojekt på den ene eller den anden måde vil give virksomheden fremtidige økonomiske fordele. Økonomiske fordele er ikke defineret som, at virksomheden skal generere omsætning og tjene penge direkte på det enkelte udviklingsprojekt, og begrebet skal derfor fortolkes bredere. Det vil sige, hvis en virksomhed eksempelvis kan effektivisere sine arbejdsprocesser ved at udvikle et givent stykke IT-software, så vil IT-softwaret give virksomheden økonomiske fordele i form af et mindre tidsforbrug ved udførelsen af den givne arbejdsproces. I dette eksempel er den økonomiske fordel derfor indirekte.²⁹

Det er et krav i de internationale regnskabsstandarder, at en virksomhed kan dokumentere de forudsætninger og økonomiske forhold, der ligger til grund for vurderingen af, at indregningskriteriet er opfyldt. Endvidere skal forudsætningerne være rimelige og repræsentere ledelsens bedste skøn over de økonomiske forhold, som udviklingsprojektet vil bidrage med i sin brugstid.³⁰

En tilsvarende forudsætning findes ikke i IAS 16 for materielle aktiver. Dette skyldes formentlig, at lovgiver stiller større krav til ledelsens vurdering ved indregningen af et immaterielt aktiv i forhold til et materielt aktiv. Ledelsen bør derfor være særlig kritisk i deres vurdering af, hvorvidt et

²⁸ ÅRL, Bilag 1, definitioner, D. Målegrundlag m.v., 6.

²⁹ IAS 38.17

³⁰ IAS 38.22

udviklingsprojekt med større grad af sikkerhed kan forventes at tilføre virksomheden økonomiske fordele.

Ledelsens skøn over de økonomiske fordele, som et udviklingsprojekt vil tilføre virksomheden, skal baseres på de oplysninger, der er tilgængelige på tidspunktet for udviklingsprojektets første indregning.³¹ Ved første indregning forstås det tidspunkt, hvor virksomheden afholder en given omkostning.

Omkostninger til et udviklingsprojekt, som først er indregnet som driftsomkostninger, kan ikke indgå i et aktiverbart udviklingsprojekt på et senere tidspunkt.³²

Vurderingen af, hvornår der foreligger fremtidige økonomiske fordele, som et udviklingsprojekt kan forventes at tilføre virksomheden, er som nævnt baseret på ledelsens skøn. Som følge heraf kan dette indregningskriterie give anledning til udfordringer i praksis i forhold til vurderingen af, hvornår indregningskriteriet kan anses for opfyldt. Indregningskriteriet er derfor nærmere gennemgået i afsnit 0.

4.1.1.2 Sandsynlighedskriteriet

Lovgivningen ligger vægt på, at det skal være sandsynligt, at et udviklingsprojekt kan medføre fremtidige økonomiske fordele til virksomheden før, at det kan (og skal) indregnes som et immaterielt aktiv. Indtil da skal omkostningerne driftsføres. Begrebet ”sandsynlig” er dog ikke nærmere defineret hverken i årsregnskabsloven eller i de internationale regnskabsstandarder. Når der skal tages stilling til, hvorvidt indregningskriteriet er opfyldt, vil der derfor være tale om en subjektiv vurdering.

Dette indregningskriterie giver anledning til større vurderingsmæssige udfordringer ved udviklingsprojekter end ved andre grupper af de immaterielle aktiver. Dette skyldes, at eksterne separate erhvervede immaterielle aktiver altid anses for at opfylde indregningskriteriet i henhold til IAS 38.25, idet den betalte pris afspejler virksomhedens forventninger om sandsynligheden for, at fremtidige økonomiske fordele tilknyttet aktivet vil tilgå virksomheden. Det samme gør sig ikke gældende for internt oparbejdede immaterielle aktiver, som udviklingsprojekter er en del af.

³¹ IAS 38.23

³² IAS 38.71

Som følge heraf, kan sandsynlighedskriteriet give anledning til udfordringer i praksis og forskellige fortolkninger af, hvornår noget er sandsynligt. Indregningskriteriet er derfor gennemgået nærmere i afsnit 5.3.2.

4.1.1.3 Særlige indregningskriterier for udviklingsprojekter

Et immaterielt aktiv er defineret som et identificerbart ikke-monetært aktiv uden fysisk substans jf. afsnit 3.1. I definitionen for et immaterielt aktiv ligger der således et yderligere indregningskriterie, end der ellers gælder generelt for aktiver. Det immaterielle aktiv skal være identificerbart. Årsagen til dette kriterie skyldes formentlig, at immaterielle aktiver er kendetegnet ved at være uden fysisk substans, mens andre aktiver typisk har fysisk substans. Dette gør sig eksempelvis gældende for materielle aktiver, der som følge af deres fysiske substans er til at identificere.

For at et udviklingsprojekt opfylder betingelsen om identificerbarhed, kræves det, at udviklingsprojektet kan udskilles eller adskilles fra virksomheden, sælges, overdrages, gives i licens, udlejes eller udveksles, eller at det hidrører fra kontraktlige eller andre juridiske rettigheder.³³ Dette indregningskriterie giver sjældent anledning til større udfordringer i praksis.

Det er alene internt oparbejdede immaterielle aktiver, der stammer fra udviklingsprojekter, som kan anlægges - og under forudsætning af, at de i øvrigt overholder indregningskriterierne for aktiver.³⁴ Udviklingsprojekter kan eksempelvis være IT-projekter, udvikling af nye produkter eller nye produktionsmetoder.

Alle andre former for internt oparbejdede immaterielle aktiver kan ikke anlægges. Eksempler på dette er knowhow, kundedatabaser, image og øvrig goodwill. Udviklingsprojekter, der har til hensigt at forbedre medarbejdernes viden og kompetencer, kan således ikke indregnes som et immaterielt aktiv. Begrænsningen skyldes, at internt oparbejdede immaterielle aktiver i et vist omfang ikke er tilladt efter regnskabsdirektivet og efter de internationale regnskabsstandarder.

I henhold til IAS 38.8 er et aktiv defineret som en ressource kontrolleret af virksomheden, som følge af tidligere begivenheder. Da en virksomhed kun har begrænset kontrol over sine medarbejdere, er denne kontrol ikke tilstrækkelig til, at den opfylder definitionen, og medarbejdernes kompetenceudvikling og knowhow kan derfor ikke indregnes i balancen.³⁵ Hvornår

³³ IAS 38.12

³⁴ Årsrapport efter internationale regnskabsstandarder, s. 755 og IAS 38.25

³⁵ Indsigt i Årsregnskabsloven, s. 244

et udviklingsprojekt er underlagt virksomhedens kontrol er dog ikke altid helt nemt at definere, og giver derfor anledning til udfordringer i praksis. Som følge heraf er begrebet nærmere analyseret i afsnit 5.3.3.

Som det fremgår af afsnit 4.1.1.3.2 er udviklingsprojekter defineret som anvendelsen af forskningsresultater. Det er derfor nødvendigt at skelne mellem forskning og udvikling, og dermed om et projekt befinder sig i en forskningsfase eller i en udviklingsfase. Hvis et projekt er i forskningsfasen, skal omkostningerne indregnes direkte i resultatopgørelsen, mens de skal indregnes som et immaterielt aktiv, hvis det er i udviklingsfasen.³⁶

Hvis der ikke kan skelnes mellem om projektet er i forskningsfasen eller i udviklingsfasen, anses projektet for at være i forskningsfasen – hvorved virksomheden skal indregne de afholdte omkostninger direkte i resultatopgørelsen.³⁷

Nedenfor er der foretaget en nærmere gennemgang af henholdsvis forsknings- og udviklingsfasen.

4.1.1.3.1 Forskningsfasen

Forskning er generelt et udtryk for grundlæggende og planlagte undersøgelser, der foretages af en virksomhed for at opnå ny videnskabelig eller teknisk viden og indsigt.³⁸

Forskningsaktiviteter kan omfatte mange forskellige elementer, herunder eksempelvis:

- Aktiviteter som har til formål at indhente / skabe ny viden.
- Søgen efter, evaluering og endelig udvælgelse af forskningsresultaters anvendelsesmuligheder og anden viden.
- Søgen efter alternative materialer, anordninger, produkter processer, systemer eller tjenesteydelser.
- Udformning, design, evaluering og endelig udvælgelse af mulige alternativer til nye og forbedrede materialer, anordninger, produkter, processer, systemer, it-systemer eller tjenesteydelser.³⁹

³⁶ IAS 38.54

³⁷ Indsigt i Årsregnskabsloven, s. 245

³⁸ IAS 38.8

³⁹ IAS 38.56

Forskningsaktiviteter er således kendetegnet ved, at det er på stadiet før konkret viden om, hvorvidt det forhold, der undersøges, vil kunne blive en realitet, og derved vil kun bibringe virksomheden fremtidige økonomiske fordele. Med andre ord er forskningsfasen kendetegnet ved idefasen og de første indledende undersøgelser.

4.1.1.3.2 Udviklingsfasen

I udviklingsfasen anvendes eventuelle forskningsresultater fra forskningsfasen eller anden viden i en plan eller skitse til fremstilling af eller væsentlig forbedring af produkter, processer, systemer med videre, forud for påbegyndelsen af et egentlig erhvervmæssig brug. Allerede eksisterende aktiver i form af eksempelvis etablerede produkter / systemer, som videreudvikles med ny funktionalitet / nye egenskaber, anses ligeledes for værende udvikling. Der skal dog være tale om en væsentlig forbedring, da der ellers vil være tale om vedligeholdelse som er en driftsomkostning.

Vurderingen af, hvornår der er tale om videreudvikling, og hvornår der er tale om vedligeholdelse af et tidligere udviklingsprojekt, kan dog være vanskelig i praksis, hvorfor dette er nærmere analyseret i afsnit 5.3.6.

Et projekt ophører endvidere med at være under udvikling i samme øjeblik, det oprindeligt fastsatte mål nås, hvilket vil sige, når udviklingsprojektet er klart til brug. Hvornår dette tidspunkt indtræffer, kan i praksis give anledning til udfordringer, og er derfor gennemgået nærmere i afsnit 5.3.5.

Udviklingsfasen indeholder ligesom forskningsfasen forskellige aktiviteter. Eksempelvis:

- Design, opførelse og testning af prototype og modeller før produktion og anvendelse.
- Design af værktøj, opspændingsværktøj, støbeforme og stempler, der indebærer ny teknologi.
- Design, opførelse og drift af et forsøgsproduktionsanlæg, hvis størrelsesorden ikke er økonomisk rentabel for erhvervmæssig produktion.
- Design, opførelse og testning af et valgt alternativ til nye eller forbedrede materialer, anordninger, produkter, processer, systemer eller tjenesteydelser.⁴⁰

I udviklingsfasen er der således tale om hele processen før en egentlig produktion eller anvendelse finder sted. I udviklingsfasen er projektet mere fremskredent end i forskningsfasen, og

⁴⁰ IAS 38.59

udviklingsfasen er kendetegnet ved, at det forventede færdige resultat er kendt, hvor det i forskningsfasen er ukendt.

For at kunne indregne et udviklingsprojekt som et immaterielt aktiv, stiller lovgivningen yderligere krav. I henhold til IAS 38.57 skal aktiviteter i udviklingsfasen således udelukkende indregnes, hvis virksomheden kan dokumentere alle følgende:

1. Det er teknisk muligt at færdiggøre udviklingsprojektet.
2. Det er virksomhedens hensigt at færdiggøre udviklingsprojektet og anvende eller sælge det
3. Virksomheden har evnerne til at anvende eller sælge udviklingsprojektet.
4. Virksomheden har udarbejdet en plan for, hvordan udviklingsprojektet vil generere sandsynlige økonomiske fordele i fremtiden.
5. Der skal være tilstrækkelige tekniske, økonomiske og andre ressourcer tilgængelige til at færdiggøre udviklingen og til at anvende eller sælge produktet af udviklingsprojektet.
6. Virksomheden har evnen til pålideligt at måle de omkostninger, der kan henføres til udviklingsprojektet i løbet af dets udvikling.

Der er således en lang række krav, der skal være opfyldt, før udviklingsprojekter kan anlægges, og det er først på det tidspunkt, hvor alle ovenstående krav er opfyldte, at udviklingsprojekterne kan indregnes som et immaterielt aktiv. Indtil da vil projekterne anses som værende i forskningsfasen, og de relaterede omkostninger skal således indregnes direkte i resultatopgørelsen.

Hvad, der ligger i de forskellige krav ovenfor, og hvad der skal til, for at en virksomhed opfylder disse og dermed kan ændre indregningen af et projekt fra at være et forskningsprojekt til at være et udviklingsprojekt, er til tider vanskeligt at vurdere i praksis. Som følge heraf er de forskellige krav nærmere analyseret i afsnit 5.3.4.

4.1.2 Reserve for udviklingsomkostninger

EU vedtog i 2013 et nyt regnskabsdirektiv jf. afsnit 2.1. Dette blev implementeret i årsregnskabsloven i 2015 og medførte en lang række ændringer, herunder ændringer i forhold til den regnskabsmæssige behandling af udviklingsprojekter.

I det nye regnskabsdirektiv fremgår det af artikel 12, nr. 11, at; *”såfremt national lovgivning tillader, at udviklingsomkostningerne opføres under aktiver, og udviklingsomkostningerne ikke er fuldstændig afskrevet, kræver medlemsstaterne, at ingen udlodning af overskud finder sted, medmindre summen af de reserver, der står til rådighed til dette formål, og overførslerne fra tidligere år er mindst af samme størrelse som de ikke afskrevne omkostninger”*.

Dette betyder i praksis, at virksomheder ikke må udlodde udbytte af værdien af de i balancen indregnede udviklingsomkostninger.⁴¹ Endvidere betyder det, at der bindes et beløb på egenkapitalen, som svarer til det beløb, som virksomheden har anvendt på udviklingsprojekter, der i regnskabsåret er indregnet som immaterielle aktiver. Beløbet, der er bundet på egenkapitalen, må heller ikke anvendes til dækning af underskud.

Regnskabsdirektivet er implementeret i årsregnskabslovens § 83, stk. 2, og ovenstående ændring i forhold til udviklingsprojekter gælder både for virksomheder, der aflægger årsregnskaber efter årsregnskabsloven og efter de internationale regnskabsstandarder. Dette skyldes, at virksomheder, der aflægger årsregnskaber efter de internationale regnskabsstandarder, er omfattet af bekendtgørelse om anvendelse af internationale regnskabsstandarder IFRS for virksomheder omfattet af årsregnskabsloven (IFRS-bekendtgørelsen). Bekendtgørelsen fastlægger retningslinjer for hvilke bestemmelser i årsregnskabsloven, der ligeledes gælder for virksomheder, der i øvrigt aflægger årsregnskab efter de internationale regnskabsstandarder.

Bestemmelsen i årsregnskabslovens § 83, stk. 2 gælder ikke for udviklingsprojekter, som virksomheden erhverver i forbindelse med eksempelvis en virksomhedsovertagelse. Bestemmelsen gælder således udelukkende interne oparbejdede udviklingsprojekter, uanset om udviklingen foregår i eller på vegne af virksomheden.⁴²

Begrebet ”på vegne af virksomheden” omfatter dog alene udviklingsprojekter, som udføres af eksterne samarbejdspartnere for virksomhedens regning og risiko.⁴³

Afholdte omkostninger, der selvstændigt udgør et aktiv, er heller ikke omfattet af bindingskravet. Dette kan eksempelvis være et materielt anlægsaktiv, der anvendes i udviklingsprojektet. I forbindelse hermed er det vigtigt internt at styre hvilke dele af et udviklingsprojekt, der medfører krav om binding på egenkapitalen.⁴⁴

Hvis et udviklingsprojekt afhændes, skal reserven på egenkapitalen reduceres tilsvarende. Det samme er tilfældet ved den løbende afskrivning på projektet eller ved en eventuel nedskrivning.⁴⁵

⁴¹ Beløbet skal reguleres for eventuel udskudt skat

⁴² Indsigt i Årsregnskabsloven, s. 366

⁴³ Årsrapporten–Kommentarer til Årsregnskabsloven, § 83, nr. 4, s. 726

⁴⁴ Indsigt i Årsregnskabsloven, s. 396

⁴⁵ Årsrapporten–Kommentarer til Årsregnskabsloven, § 83, nr. 4, s. 726

4.2 MÅLING AF UDVIKLINGSPROJEKTER

Ved måling af udviklingsprojekter skelnes der mellem første og efterfølgende indregning.

4.2.1 Måling ved første indregning af udviklingsprojekter

Ved første indregning skal udviklingsprojekter måles til kostpris.⁴⁶ I årsregnskabsloven er kostpris defineret som; ”... *det beløb, der er ydet som vederlag for aktivet, uanset dette er anskaffet fra en ekstern part eller internt fremstillet*”.⁴⁷

I IAS 38 er kostpris defineret som; ”... *det beløb, der er betalt i likvider, eller dagsværdien af en anden form for vederlag, som erlægges for anskaffelsen af et aktiv på anskaffelses- eller opførelsestidspunktet...*”.⁴⁸

I begge referencerammer er kostpris således defineret som vederlaget, uanset om aktivet købes færdigt eller selv fremstilles, hvor det sidste ofte er kendetegnet ved udviklingsprojekter. Der er dermed ingen forskelle på de to regelsæt på kostprisdefinitionen.

Kostprisen består af alle direkte medgåede omkostninger, indtil udviklingsprojektet er klar til at blive taget i brug. Hertil kommer indirekte omkostninger i udviklingsperioden samt eventuelle renter, der vedrører kapital, der er lånt til at finansiere udviklingsprojektet.⁴⁹

I årsregnskabsloven er det frivilligt, om en virksomhed ønsker at indregne finansieringsomkostninger som en del af kostprisen. Såfremt en virksomhed tilvælger dette, er det dog en regnskabspraksis, der gælder for hele gruppen af aktiver. Det er således ikke noget, der kan vælges fra udviklingsprojekt til udviklingsprojekt.⁵⁰ Samme frihed til at vælge findes der ikke i de internationale regnskabsstandarder. IAS 23 stiller således krav om, at finansieringsomkostninger skal indregnes som en del af kostprisen.

Normalt giver det ikke anledning til større udfordringer i praksis at opgøre et aktivs kostpris. Forskellen på almindelige aktiver og udviklingsprojekter er dog, at et udviklingsprojekt er egen fremstillet. Dette betyder, at kostprisen ikke blot er lig med prisen på en leverandørfaktura. Som

⁴⁶ IAS 38.24 og ÅRL § 36

⁴⁷ ÅRL, Bilag 1, definitioner, D. Målegrundlag m.v., 6.

⁴⁸ IAS 38.8 Definitioner, kostpris

⁴⁹ ÅRL § 40, IAS 38.27, IAS 38.30 og IAS 38.66

⁵⁰ Årsrapporten–Kommentarer til Årsregnskabsloven, § 40, nr. 7, s. 452-453

følge heraf er der flere elementer i kostprisen, som kan give anledning til udfordringer i praksis, og elementerne i kostprisen er derfor nærmere analyseret i afsnit 5.4.1.

4.2.2 Måling ved efterfølgende indregning af udviklingsprojekter

Når et udviklingsprojekt er nået det punkt, hvor det er klart til at blive taget i brug, ophører indregning af omkostninger til udviklingsprojekts kostpris. Virksomheden skal herefter vælge hvilken model, udviklingsprojekterne efterfølgende skal værdiansættes til.

Der findes to modeller, som de færdige udviklingsprojekter regnskabsmæssigt kan behandles efter; kostprismodellen og omvurderingsmodellen⁵¹

Valg af model er et valg af regnskabspraksis, og gælder således for alle aktiver i samme kategori. Skift af model følger reglerne for ændring af anvendt regnskabspraksis. Nedenfor er de to modeller nærmere gennemgået.

4.2.2.1 Kostprismodellen

Ved kostprismodellen skal et udviklingsprojekt efter første indregning indregnes til kostpris med fradrag af akkumulerede afskrivninger og akkumulerede tab ved værdiforringelse.⁵²

Det vil sige, at udviklingsprojektet skal indregnes til den faktiske kostpris og efterfølgende løbende afskrives over den forventede brugstid. Hvis der er indikationer på værdiforringelse, skal udviklingsprojektet nedskrives til en lavere værdi. Se nærmere herom i afsnit 5.4.2 og i afsnit 5.4.3.

I praksis vil kostprismodellen være den model, der typisk ses anvendt for udviklingsprojekter jf. nedenstående afsnit.

4.2.2.2 Omvurderingsmodellen

Ved omvurderingsmodellen - også kaldet dagsværdimodellen - skal et udviklingsprojekt efter første indregning indregnes til en omvurderet værdi. Den omvurderede værdi er dagsværdien på omvurderingstidspunktet med fradrag af akkumulerede afskrivninger og efterfølgende tab ved værdiforringelse.⁵³

⁵¹ IAS 38.72

⁵² IAS 38.74

⁵³ IAS 38.75 og ÅRL § 41, stk. 1

Indregning af udviklingsprojekter til dagsværdi er en mulighed i såvel årsregnskabsloven som i de internationale regnskabsstandarder. Tidligere har dette dog ikke været muligt i henhold til årsregnskabsloven, hvorfor der har været forskel på, om en virksomhed aflagde årsregnskab efter årsregnskabsloven eller de internationale regnskabsstandarder. Muligheden er dog blevet implementeret i forbindelse med tilpasningen af årsregnskabsloven til det seneste regnskabsdirektiv i 2015.⁵⁴

For at et udviklingsprojekt kan måles til dagsværdi, kræver det i begge regelsæt, at der er et aktivt marked for udviklingsprojektet.⁵⁵ Årsregnskabsloven definerer ikke nærmere, hvad der skal forstås ved et aktivt marked, hvorfor det må antages, at der skal bruges samme fortolkning som i IAS 38.

Et aktivt marked er i IAS 38.8 defineret som et marked, hvor alle følgende betingelser er opfyldte:

- De varer, som der handles på det aktive marked, er homogene.
- Villige købere og sælgere kan normalt findes til enhver tid.
- Priserne er tilgængelige for offentligheden.

Det må forventes, at det er yderst sjældent, at det kan forekomme, at der foreligger et aktivt marked, hvor ovenstående betingelser er opfyldte for færdiggjorte udviklingsprojekter. IAS 38.78 tager endvidere aktivt stilling til, at der eksempelvis for varemærker, patenter, rettigheder til musik og film ikke kan foreligge et aktivt marked, idet sådanne aktiver er unikke hver i sær.

Dette er endvidere i tråd med forventningerne om, at muligheden i årsregnskabsloven § 41 om opskrivning af immaterielle aktiver til dagsværdi kun forventes at blive sjældent benyttet baseret på erfaringen fra de internationale regnskabsstandarder.⁵⁶

På baggrund af ovenstående må det således konkluderes, at det vil være utænkeligt, at der kan argumenteres for et aktivt marked for et udviklingsprojekt. Som følge heraf foretages der ikke en nærmere gennemgang af reglerne og brugen af omvurderingsmodellen i nærværende afhandling.

4.2.2.3 Afskrivninger

Efter færdiggørelsen af udviklingsprojektet, og det udviklede aktiv dermed er klar til brug, skal der påbegyndes afskrivning af aktivet. Der skelnes mellem udviklingsprojekter med en bestemmelig

⁵⁴ Årsrapporten–Kommentarer til Årsregnskabsloven, § 41, nr. 6, s. 463

⁵⁵ ÅRL § 41, stk. 1 og IAS 38.75

⁵⁶ Årsrapporten–Kommentarer til Årsregnskabsloven, § 41, nr. 6, s. 463

brugstid og udviklingsprojekter med en ubestemmelig brugstid. Der skal kun afskrives på udviklingsprojekter med en bestemmelig brugstid.⁵⁷ Fastsættelsen af brugstiden bestemmer, hvor store afskrivningerne på udviklingsprojektet løbende skal være.

Afskrivningerne skal allokeres systematisk over udviklingsprojektets brugstid, og afskrivninger skal påbegyndes, når udviklingsprojektet er klart til brug. For at kunne allokere afskrivningerne systematisk over udviklingsprojektets levetid, skal der fastlægges en afskrivningsmetode.

Afskrivningsmetoderne omfatter følgende:⁵⁸

- Den lineære metode, som fordeler afskrivningerne i lige store rater over udviklingsprojektets brugstid.
- Saldometoden, som afskrivninger ud fra en procentsats af årets bogførte værdi, hvilket medfører at afskrivningerne nominelt falder i takt med udviklingsprojektets brugstid.
- Afskrivning på basis af producerede enheder, som fordeler afskrivningerne forholdsmæssigt baseret på producerede enheder sammenholdt med den samlede forventning til antal producerede enheder i udviklingsprojektets levetid.

Afskrivningerne ophører, når indregningen af udviklingsprojektet ophører, eller når udviklingsprojektet overgår til at være ejet med henblik på salg.⁵⁹

Afskrivningsperioden og afskrivningsmetoden skal som minimum gennemgås hvert regnskabsår for at sikre, at de hidtidige skøn stadig er retvisende. Såfremt hidtidige skøn ikke længere er retvisende, og brugstiden derfor afviger fra de tidligere skøn, skal afskrivningsperioden ændres tilsvarende, ligesom hvis en anden afskrivningsmetode viser sig at være mere retvisende, skal denne også ændres.⁶⁰

I praksis er der umiddelbart en tendens til, at virksomhederne altid anvender samme afskrivningsmetode, og derfor ikke nødvendigvis tager stilling til, om det er den mest retvisende afskrivningsmetode, de har anvendt. Dette forhold er derfor nærmere analyseret i afsnit 5.4.2.1.

⁵⁷ IAS 38.88, IAS 38.89 og ÅRL § 43

⁵⁸ IAS 38.98

⁵⁹ IAS 38.97 og ÅRL § 43

⁶⁰ IAS 38.104 og IAS 38.106

4.2.2.3.1 Restværdi

Ved beregning af afskrivninger, skal der tages hensyn til en eventuel restværdi af udviklingsprojektet.⁶¹ I henhold til IAS 38.100 antages et udviklingsprojekt dog ikke for at have en restværdi, medmindre et af følgende forhold foreligger:

- Der foreligger en forpligtelse fra tredjepart om køb af udviklingsprojektet ved udgangen af udviklingsprojektets brugstid, eller
- Der foreligger et aktivt marked for udviklingsprojektet, og:
 - Restværdien kan opgøres under henvisning til dette marked, og
 - Det er sandsynligt, at et sådant marked vil foreligge ved udgangen af udviklingsprojektets brugstid.

I praksis er det også sjældent, at et udviklingsprojekt repræsenterer en værdi efter afskrivningsperioden, hvorfor reglen i IAS 38.100 ikke findes urimelig.

4.2.2.3.2 Udviklingsprojekter med en bestemmelig brugstid

Ved udviklingsprojekter med en bestemmelig brugstid skal virksomheden først og fremmest vurdere den forventede brugstid for det udviklede.

For at vurdere den forventede brugstid af udviklingsprojektet er der en række forhold, der skal tages i betragtning:⁶²

- Virksomhedens forventede anvendelse af udviklingsprojektet, og hvorvidt udviklingsprojektet kan anvendes effektivt af en anden ledelse.
- Udviklingsprojektets typiske produktlivscyklus og offentligt tilgængelige oplysninger om skøn over brugstiden for tilsvarende typer af udviklede aktiver, der anvendes på tilsvarende måde.
- Teknisk, teknologisk, handelsmæssig eller anden form for forældelse.
- Stabiliteten i den branche, hvor det udviklede aktiv anvendes og ændringer i efterspørgslen efter producerede enheder eller tjenesteydelser fra det udviklede aktiv.
- Konkurrenters eller potentielle konkurrenters forventede handlinger.
- Niveaue af vedligeholdelsesomkostninger, der er nødvendige, for at opnå de forventede fremtidige økonomiske fordele fra det udviklede aktiv, og virksomhedens evne og hensigt til at nå et sådant niveau.

⁶¹ IAS 38.101 og ÅRL § 43

⁶² IAS 38.90

- Perioden, hvor virksomheden har kontrol over det udviklede aktiv, og juridiske og lignende begrænsninger af det udviklede aktivs anvendelse
- Hvorvidt det udviklede aktivs brugstid er afhængig af brugstiden for andre aktiver i virksomheden.

Det er vigtigt, at virksomheden forholder sig kritisk til et udviklingsprojekts brugstid, samt at virksomheden dokumenterer sine overvejelser. En usikkerhed omkring udviklingsprojektets brugstid kan ikke begrunde, at der anvendes en urealistisk kort brugstid, men kun at der anvendes et forsigtigt skøn over brugstiden.⁶³

4.2.2.3 Udviklingsprojekter med en ubestemmelig brugstid

Ved udviklingsprojekter med en ubestemmelig brugstid skal der ikke foretages afskrivninger.⁶⁴ Aktiverne skal i stedet testes for værdiforringelse på årlig basis. Se nærmere herom i afsnit 5.4.3. Udover at teste for værdiforringelser årligt, skal der også testes for værdiforringelser i løbet af året, hvis der er en indikation af, at udviklingsprojektet kan være værdiforringet.⁶⁵

Ved hvert regnskabsår skal brugstiden for udviklingsprojektet gennemgås for at afgøre, hvorvidt udviklingsprojektet stadig har en ubestemmelig brugstid.⁶⁶ Såfremt den uendelige brugstid er ophørt, skal ændringen behandles efter reglerne for ændring af regnskabsmæssige skøn.

I praksis er det vanskeligt at forestille sig, at et udviklingsprojekt kan have en ubestemmelig brugstid. Typisk udgør aktiver med ubestemmelig brugstid eksempelvis rettigheder til navne eller varemærker. Endvidere er det ikke muligt i henhold til årsregnskabsloven at have aktiver med ubestemmelig brugstid, hvorfor dette kun er en mulighed for virksomheder, der aflægger årsregnskaber efter de internationale regnskabsstandarder. Reglerne omkring ubestemmelig brugstid og forholdene heromkring vil derfor ikke blive gennemgået nærmere i afhandlingen.

4.2.2.4 Nedskrivningstest af udviklingsprojekter

Ved udgangen af et regnskabsår kan et udviklingsprojekt enten blive klassificeret som et igangværende udviklingsprojekt eller som et færdigt udviklingsprojekt.

⁶³ IAS 38.93

⁶⁴ IAS 38.107

⁶⁵ IAS 38.108 – IAS 38.110

⁶⁶ IAS 38.110

I henhold til reglerne omkring nedskrivningstest i årsregnskabsloven skal der alene foretages en nedskrivningstest for de to grupper af udviklingsprojekter, såfremt der er indikationer på værdiforringelse. Dette er således et område, hvor der er en forskel på reglerne i årsregnskabsloven og i de internationale regnskabsstandarder, idet de internationale regnskabsstandarder kræver, at der altid foretages en årlig nedskrivningstest af igangværende udviklingsprojekter.⁶⁷

En af forklaringerne på denne forskel kan være, at ved et igangværende udviklingsprojekt skal ledelsen løbende foretage en vurdering af, hvorvidt indregningskriterierne for at indregne afholdte omkostninger som et immaterielt aktiv fortsat er opfyldte. Såfremt de ikke længere er dette, skal udviklingsprojektet nedskrives til kr. 0. Dette kan være de danske lovgiveres argument for, at de ikke har behov for at stille krav om, at der altid skal udarbejdes en nedskrivningstest for igangværende udviklingsprojekter.

Såfremt det viser sig, at der er indikationer på værdiforringelse af et udviklingsprojekt, skal virksomheden udarbejde en nedskrivningstest. Et udviklingsprojekt, som under en nedskrivningstest viser sig at have en lavere genindvindingsværdi end den regnskabsmæssige værdi, skal nedskrives til genindvindingsværdien.⁶⁸ Genindvindingsværdien er defineret som den højeste værdi af salgsværdien fratrukket forventede omkostninger ved et salg eller nytteværdien, mens nytteværdien er defineret som den tilbagediskonterede værdi af fremtidige pengestrømme, som udviklingsprojektet på balancedagen forventes at indbringe ved fortsat benyttelse i dets nuværende funktion.⁶⁹

Hvordan en nedskrivningstest skal foretages er kun reguleret i et begrænset omfang i årsregnskabslovens § 42, hvorfor IAS 36 om nedskrivningstest for bl.a. immaterielle aktiver danner grundlag for gennemgangen af reglerne herfor.⁷⁰

Minimum i forbindelse med regnskabsårets afslutning skal en virksomhed tage stilling til, om der er identifikationer på værdiforringelse af dets udviklingsprojekter.⁷¹ Da der ikke altid er krav om udarbejdelse af en nedskrivningstest, er det vigtigt at fastlægge, hvad en indikation på værdiforringelse kan være, og hvornår en sådan indikation foreligger. Se afsnit 5.4.3.1 for en nærmere analyse heraf.

⁶⁷ IAS 36.10 og Regnskabshåndbogen, s. 284-285

⁶⁸ ÅRL § 42, stk. 1 og IAS 38.111

⁶⁹ Årsegnsskabsloven, bilag 1, D. Målegrundlag m.v., 5. Kapitalværdien og 5. Genindvindingsværdi, IAS 36.6

⁷⁰ IAS 36.2

⁷¹ IAS 36.9

Såfremt det konstateres, at der er indikationer på værdiforringelse af et givent udviklingsprojekt, kan dette samtidig have den betydning, at den resterende brugstid og / eller afskrivningsmetode skal reguleres, hvorfor det er et krav at disse revurderes. Dette gælder uanset, om der er indregnet et tab eller ej i forbindelse med nedskrivningstesten.⁷²

4.2.2.4.1 Måling af udviklingsprojekters genindvindingsværdi

Når der foreligger en indikation på værdiforringelse af et udviklingsprojekt, skal udviklingsprojektets genindvindingsværdi opgøres. Dette skal dog ske ud fra en væsentlighedsbetragtning. Væsentlighedsbetragtningen skal i dette tilfælde forstås som en vurdering af, om der er sket begivenheder, der *væsentligt* har kunnet ændre et udviklingsprojekts værdi siden seneste nedskrivningstest. Såfremt genindvindingsværdien ved sidste nedskrivningstest var væsentlig højere end den regnskabsmæssige værdi, skal genindvindingsværdien alene opgøres på ny, hvis der er indtruffet en begivenhed, eller der forventes at indtræffe begivenheder, som væsentlig vil påvirke den tidligere beregnet genindvindingsværdi.⁷³

Når genindvindingsværdien skal opgøres, er det ikke altid nødvendigt at opgøre både salgsværdien fratrukket salgsomkostninger og nytteværdien. Dette er eksempelvis tilfældet, når den ene af de to værdier overstiger den regnskabsmæssige værdi.⁷⁴ I en sådan situation anses et udviklingsprojekt ikke for at være værdiforringet, og det er derfor ikke nødvendigt at foretage yderligere.

Genindvindingsværdien skal altid opgøres for hvert enkelt udviklingsprojekt, med mindre udviklingsprojektet ikke alene frembringer pengestrømme til virksomheden. I sådanne tilfælde skal genindvindingsværdien opgøres for den mindste gruppe af aktiver, hvori udviklingsprojektet indgår, som skaber pengestrømme til virksomheden. Dette kaldes for en pengestrømsfrembringende enhed. Den pengestrømsfrembringende enhed skal dog i al væsentlighed være uafhængig af pengestrømme fra andre aktiver i virksomheden.⁷⁵

Ved igangværende udviklingsprojekter er det afgørende, om udviklingsprojektet uafhængigt af andre aktiver forventer at frembringe pengestrømme, når det er afsluttet. Dette kan eksempelvis være tilfældet, hvis formålet med udviklingsprojektet er at skabe et helt nyt produkt. Er dette ikke tilfældet, skal nedskrivningstesten for det igangværende udviklingsprojekt udarbejdes for den

⁷² IAS 36.17

⁷³ IAS 36.15 – 36.16 og IAS 36.24

⁷⁴ IAS 36.19

⁷⁵ IAS 36.22 og IAS 36.6

pengestrømsfrembringende enhed, som udviklingsprojektet kommer til at indgå i, når det er afsluttet. Det er vigtigt, at virksomheden forholder sig til hvilken pengestrømsfrembringende enhed udviklingsprojektet indgår i, såfremt virksomheden aflægger årsregnskab efter de internationale regnskabsstandarder, da der altid skal udarbejdes nedskrivningstest for igangværende udviklingsprojekter og dermed disses pengestrømsfrembringende enheder.

Grundlaget for at identificere pengestrømsfrembringende enheder skal som udgangspunkt ske på samme måde hvert år, medmindre der kan argumenteres for en ny identifikationsform. Vælger en virksomhed, at et udviklingsprojekt vedrører en anden pengestrømsfrembringende enhed, end det har gjort tidligere regnskabsår, skal der oplyses om dette i årsregnskabet, såfremt dette medfører en nedskrivning på den oprindelige pengestrømsfrembringende enhed.⁷⁶

I praksis ses det ofte, at virksomhedens udviklingsprojekter testes i én eller få nedskrivningstest sammen med andre aktiver. Dette skyldes, at med ovenstående definition på en pengestrømsfrembringende enhed udgør udviklingsprojekter formentlig sjældent en særskilt pengestrømsfrembringende enhed. Dette er nærmere undersøgt i afsnit 5.4.3.2. I IAS 38.22 er der dog enkelte undtagelser, hvor et udviklingsprojekt ikke skal testes som en del af en pengestrømsfrembringende enhed. Dette er tilfældet når:

- Udviklingsprojektets dagsværdi med fradrag af salgsomkostninger er højere end den regnskabsmæssige værdi
- Udviklingsprojektets nytteværdi kan skønnes at være tæt på dets dagsværdi med fradrag af salgsomkostninger, og dagsværdien for udviklingsprojektet med fradrag af salgsomkostninger kan opgøres.

Ovenstående undtagelser gælder således kun såfremt udviklingsprojektets dagsværdi kan opgøres. Er dette ikke tilfældet skal nedskrivningstesten for udviklingsprojektet baseres på nytteværdien af den pengestrømsfrembringende enhed, som udviklingsprojektet er en del af.

4.2.2.4.1.1 Dagsværdi

Et udviklingsprojekts dagsværdi er sidestillet med et udviklingsprojekts salgsværdi, og dagsværdien er som udgangspunkt lige til at opgøre såfremt udviklingsprojektet handles i et aktivt marked. Definitionen af et aktivt marked i IAS 36.6 er dog den samme som i IAS 38.8, som blev gennemgået i afsnit 4.2.2.2. Her blev det konkluderet, at det stort set er utænkeligt, at der for et

⁷⁶ IAS 36.72-73

udviklingsprojekt findes et aktivt marked efter standardens definition. IAS 36.20 foreskriver dog, at en dagsværdi til brug for en nedskrivningstest ikke kun kan opgøres, hvis et udviklingsprojekt handles på et aktivt marked. Der kan således være andre tilfælde, hvor en dagsværdi alligevel kan opgøres pålideligt. Dette kan eksempelvis være tilfældet, hvis der er foretaget en nylig transaktion i samme branche og med et tilsvarende udviklingsprojekt.⁷⁷

I praksis må det dog forventes, at det er vanskeligt at opgøre dagsværdien for et eller en gruppe af udviklingsprojekter, da der sjældent – om nogen - sker offentlige handler med udviklingsprojekter, og det derfor ikke er muligt at dokumentere prisen for lignende transaktioner.

På baggrund af ovenstående må det derfor kunne konkluderes, at det i praksis formentlig vil være yderst sjældent, at der kan udarbejdes en nedskrivningstest baseret på dagsværdi på udviklingsprojekter alene.

4.2.2.4.1.2 Nytteværdi

Da det ikke er muligt at opgøre dagsværdien for et udviklingsprojekt, er det i stedet nytteværdien, der skal anvendes som genindvindingsværdi i forbindelse med en nedskrivningstest.

Nytteværdien opgøres som et skøn over den pengestrømsfrembringende enheds fremtidige pengestrømme til og fra virksomheden i forbindelse med anvendelse heraf og en eventuel endelige afhændelse. Disse fremtidige pengestrømme skal tilbagediskonteres med en passende diskonteringssats, som er et udtryk for det afkastkrav, en investor ville kræve på en lignende investering.⁷⁸

Opgørelse af nytteværdien er i høj grad baseret på skøn. Dette gælder både ved estimeringen af de fremtidige pengestrømme samt ved fastlæggelsen af en relevant diskonteringssats.

Diskonteringssatsen er endvidere meget følsom, og selv små udsving heri, kan have en stor effekt for den samlede beregnede nytteværdi. Det er således ofte et stort arbejde for virksomheden at opgøre nytteværdien, og der stilles store krav til virksomhedens dokumentation af anvendte forudsætninger. Da nytteværdien formentlig sjældent i praksis vil blive opgjort for enkelte udviklingsprojekter, er reglerne og udfordringerne i forbindelse med selve opgørelsen af

⁷⁷ IAS 36.27

⁷⁸ IAS 36.31 og IAS 38.55 – IAS 38.57

nytteværdien ikke behandlet nærmere i nærværende afhandling, da det vurderes, at det falder uden for afhandlingens formål.

4.2.2.4.2 Opgørelse af den regnskabsmæssige værdi

Den regnskabsmæssige værdi af et udviklingsprojekt fremgår af virksomhedens bogføring og er således enkel at opgøre.

Ved opgørelse af den regnskabsmæssige værdi for en pengestrømsfrembringende enhed skal denne opgøres på samme måde, som genindvindingsværdien er blevet beregnet. Den regnskabsmæssige værdi må således kun indeholde de udviklingsprojekter og øvrige aktiver, der ved beregningen af genindvindingsværdien er relateret til den pengestrømsfrembringende enhed. Forpligtelser relaterede til de inkluderede aktiver indgår ikke ved opgørelsen af den regnskabsmæssige værdi, medmindre den regnskabsmæssige værdi ikke kan opgøres uden.⁷⁹

Det er vigtigt, at alle aktiver i en pengestrømsfrembringende enhed medtages i opgørelsen. Dette skyldes, at den beregnede genindvindingsværdi ellers kan virke til at være højere end den regnskabsmæssige værdi, hvis opgørelsen af den regnskabsmæssige værdi ikke er fuldstændig. Konsekvensen heraf kan være, at en identificeret nedskrivning ikke bliver foretaget.

4.2.2.4.3 Den regnskabsmæssige behandling af nedskrivninger

Såfremt det ved gennemførelsen af nedskrivningstest viser sig, at virksomheden skal foretage en nedskrivning, skal denne fordeles på aktiverne i den pengestrømsfrembringende enhed herunder udviklingsprojekterne. Nedskrivningen skal først reducere en eventuel regnskabsmæssig goodwill og herefter fordeles pro rata på de øvrige aktiver, hvor det er den regnskabsmæssige værdi, der anvendes som fordelingsnøgle.⁸⁰

Et udviklingsprojekt skal ligeledes nedskrives, såfremt virksomheden stopper udviklingsaktiviteterne eller tager det færdigudviklede produkt ud af drift før udviklingsprojektet er afskrevet til kr. 0.

⁷⁹ IAS 36.76

⁸⁰ IAS 36.104

Nedskrivninger er defineret som et tab ved værdiforringelse og skal indregnes direkte i resultatopgørelsen.⁸¹ Afskrivningerne på det nedskrevne udviklingsprojekt i de efterfølgende regnskabsår skal reguleres, således at afskrivningerne tilpasses den vurderede restbrugstid.

4.2.2.4.4 Tilbageførsel af nedskrivninger

Har en virksomhed foretaget nedskrivninger af sine udviklingsprojekter som følge af en nedskrivningstest i tidligere år, skal en virksomhed i forbindelse med regnskabsårets afslutning foretage en vurdering af, hvorvidt nedskrivningerne fortsat er aktuelle eller bør reduceres.⁸²

Virksomheden skal således foretage en vurdering af, hvorvidt de forhold, der medførte en nedskrivning, fortsat eksisterer. Er en nedskrivning foretaget som følge af en massiv nedgang i salget, og dette salg i det efterfølgende år er gået væsentlig bedre end forventet, skal genindvindingsværdien og dermed nedskrivningstesten udføres igen.

For de nedskrivninger, som en virksomhed har foretaget, skal det således vurderes årligt, hvorvidt, der er indikationer på, om nedskrivningen fortsat er korrekt. De indikationer, der som minimum skal vurderes, er de samme som i afsnit 5.4.3.1 blot modsatrettede.⁸³

Vurderer en virksomhed, at der er indikationer på, at tidligere nedskrivninger ikke længere er aktuelle, kan dette ligeledes være et udtryk for, at brugstiden er forøget. Derfor skal der også udarbejdes en revurdering af brugstiden for aktiverne - og dermed udviklingsprojekterne - i den pengestrømsfrembringende enhed i disse situationer, uanset om nedskrivningen tilbageføres.⁸⁴ For at en tidligere foretaget nedskrivning kan tilbageføres, kræver det, at der er sket ændringer i de skøn, som dannede grundlag for nedskrivningen. Virksomheden skal således identificere ændringerne i de tidligere foretagne skøn, som medfører en potentiel værdistigning.

Hvis det viser sig, at en nedskrivning helt eller delvist skal tilbageføres, må tilbageførslen ikke overstige udviklingsprojektets regnskabsmæssige værdi, såfremt nedskrivningen ikke var foretaget.⁸⁵ Virksomheden skal således opgøre udviklingsprojektets regnskabsmæssige værdi under hensyntagen til de afskrivninger, som ville have været bogført, såfremt nedskrivningen ikke var foretaget. Tilbageførelsen af nedskrivningen foretages med samme fordelingsnøgle, som da nedskrivningen oprindeligt blev foretaget.

⁸¹ IAS 38.86

⁸² IAS 36.110

⁸³ IAS 36.111 – IAS 36.112

⁸⁴ IAS 36.113

⁸⁵ IAS 36.117

Når en tilbageførsel af en nedskrivning er foretaget, skal de resterende afskrivninger, der måtte være på udviklingsprojektet, tilpasses således, at de matcher den nye regnskabsmæssige værdi i forhold til udviklingsprojektets restbrugstid.⁸⁶

4.2.2.4.5 Udrangering og afhændelse af udviklingsprojekter

Ophør af indregning af et udviklingsprojekt skal ske i følgende tilfælde:

- Ved afhændelse / salg.
- Når der ikke forventes fremtidige økonomiske fordele fra brugen eller afhændelsen af udviklingsprojektet.⁸⁷

Såfremt en af ovenstående situationer opstår, skal udviklingsprojektet afgangsføres fra virksomhedens anlægsaktiver. Gevinst eller tab fra ophør af indregning skal opgøres som forskellen mellem eventuelt nettoprovenu ved afhændelse og udviklingsprojektets regnskabsmæssige værdi på afgangstidspunktet, og indregnes direkte i resultatopgørelsen under henholdsvis andre driftsindtægter og andre driftsomkostninger.⁸⁸

4.3 OPSUMMERING

For at et udviklingsprojekt kan indregnes som et immaterielt aktiv er der en række indregningskriterier, som skal være opfyldte. Det skal således være sandsynligt, at de fremtidige økonomiske fordele fra udviklingsprojektet vil tilgå virksomheden, og udviklingsprojektet skal kunne måles pålideligt.

De økonomiske fordele kan både bestå af fremtidige indtægter fra udviklingsprojektet eller sparede omkostninger i forbindelse med, at en arbejdsproces eksempelvis er blevet effektiviseret. Hvornår det er sandsynligt, at et udviklingsprojekt vil medføre økonomiske fordele til virksomheden er baseret på ledelsens skøn, og er derfor behæftet med usikkerhed. Som følge heraf kræves det, at ledelsen dokumenterer deres overvejelser i forbindelse med vurderingen af, hvorvidt indregningskriteriet er opfyldt.

Endvidere skal udviklingsprojektet være identificerbart og under virksomhedens kontrol. Udviklingsprojektet skal således kunne udskilles eller adskilles fra virksomhedens øvrige aktiviteter, og virksomheden skal have ret til at råde over udviklingsprojektet.

⁸⁶ IAS 36.121

⁸⁷ IAS 38.112

⁸⁸ IAS 38.113 og Regnskabshåndbogen, s. 182

Et projekt, der befinder sig i forskningsfasen, kan ikke indregnes som et immaterielt aktiv. Forskningsfasen er kendetegnet ved at være idefasen og fasen, hvor de første indledende undersøgelser foretages.

Når et projekt befinder sig i udviklingsfasen skal det derimod indregnes som et immaterielt aktiv. Udviklingsfasen er kendetegnet ved, at det forventede resultat er kendt. Der er dog en række yderligere krav til udviklingsprojektet end ovenstående indregningskriterier, som skal være opfyldte, før projektet kan anses for at være i udviklingsfasen rent regnskabsmæssigt. Virksomheden skal således kunne dokumentere, at det er teknisk muligt at færdiggøre udviklingsprojektet, at de har til hensigt at færdiggøre udviklingsprojektet og anvende det eller sælge det, samt at de har evnerne hertil, og at de har tilstrækkelige tekniske, økonomiske og andre ressourcer til at færdiggøre udviklingsprojektet. Endvidere skal virksomheden kunne dokumentere, at de pålideligt kan måle udviklingsprojektets omkostninger.

Når en virksomhed selv forestår udviklingen af et projekt, og dette udviklingsprojekt indregnes som et immaterielt aktiv, skal virksomheden foretage en binding på egenkapitalen svarende til det beløb, som virksomheden har brugt på udviklingsprojektet. Det investerede beløb kan derved ikke anvendes til udlodning af udbytte eller dækning af underskud. Bindingen reduceres ved afskrivning, nedskrivning eller i forbindelse med salg af udviklingsprojektet.

Når et udviklingsprojekt opfylder indregningskriterierne for at blive indregnet som et immaterielt aktiv, skal det ved første indregning måles til kostpris. Kostprisen består af alle de medgåede omkostninger indtil udviklingsprojektet er klart til brug.

Ved efterfølgende indregning skal udviklingsprojektet enten måles efter kostprismodellen eller omvurderingsmodellen. Ved kostprismodellen sker målingen til kostpris med fradrag af akkumulerede afskrivninger og eventuelle nedskrivninger. Ved omvurderingsmodellen sker målingen til dagsværdi på omvurderingstidspunktet med fradrag af akkumulerede afskrivninger og eventuelle nedskrivninger. I praksis sker den efterfølgende måling af udviklingsprojekter efter kostprismodellen, da der sjældent kan opgøres en dagsværdi for udviklingsprojektet.

Når et udviklingsprojekt er klart til brug, skal det afskrives systematisk over dets forventede brugstid. For udviklingsprojekter vil der stort set altid være en bestemmelig brugstid. Fastlæggelse af brugstiden er dog behæftet med skøn, og den skal derfor løbende revurderes.

En virksomhed skal årligt forholde sig til, om et udviklingsprojekt er blevet værdiforringet. Er der således indikationer på værdiforringelse, skal udviklingsprojektet underkastes en nedskrivningstest.

Ved udarbejdelsen af nedskrivningstest opgøres udviklingsprojektets genindvindingsværdi, som enten består af dagsværdien fratrukket salgsmkostninger eller af udviklingsprojektets nytteværdi. Definitionerne i de internationale regnskabsstandarder medfører, at et udviklingsprojekts dagsværdi kun yderst sjældent kan opgøres i praksis, hvorfor genindvindingsværdien vil være baseret på nytteværdien. Ved opgørelsen af nytteværdien skal virksomheden vurdere, om et udviklingsprojekt udgør en selvstændig pengestrømsfrembringende enhed, da nytteværdien opgøres på baggrund af disse. For at et udviklingsprojekt kan udgøre en selvstændig pengestrømsfrembringende enhed kræver det, at udviklingsprojektet stort set er uafhængig af pengestrømme fra andre aktiver.

Nytteværdien opgøres på baggrund af en tilbagediskontering af den pengestrømsfrembringende enheds forventede pengestrømme. Nytteværdien er således i høj grad behæftet med skøn og er ofte meget følsom over for selv mindre ændringer i disse skøn. Den opgjorte nytteværdi skal sammenholdes med den regnskabsmæssige værdi af den pengestrømsfrembringende enheders aktiver. Er den regnskabsmæssige værdi lavere end nytteværdien, skal aktiverne nedskrives. De skøn som har medført, at en gruppe af aktiver er blevet nedskrevet, skal årligt revurderes med henblik på om der er sket væsentlige ændringer i skønnene. Dette skyldes, at en tidligere foretaget nedskrivning skal tilbageføres, såfremt nytteværdien på et senere tidspunkt overstiger de regnskabsmæssige værdier. En foretaget nedskrivning som følge af en nedskrivningstest er dermed ikke endegyldig.

Et udviklingsprojekts indregning som et immaterielt ophører, såfremt udviklingsprojektet sælges, eller når der ikke forventes yderligere fremtidige økonomiske fordele for brugen heraf. I disse situationer skal udviklingsprojektet afgangsføres, og en eventuel gevinst eller et eventuelt tab skal opgøres.

5 ANALYTISK GENNEMGANG AF REGNSKABSREGLERNE FOR UDVIKLINGSPROJEKTER

5.1 FORMÅLET MED AT INDREGNE UDVIKLINGSPROJEKTER SOM IMMATERIELLE AKTIVER

En stor del af de praktiske problemstillinger i forbindelse med udviklingsprojekter går på, hvorvidt et udviklingsprojekt opfylder indregningskriterierne i afsnit 4.1.1, og dermed hvorvidt omkostningerne kan indregnes som et udviklingsprojekt i balancen, eller om omkostningerne skal resultatføres. Som følge heraf er det derfor relevant at analysere, hvad formålet er med at indregne udviklingsprojekter som immaterielle aktiver.

Baggrunden herfor skal bl.a. findes i den historiske udvikling i regnskabsteorier. Tidligere er regnskabslovgivning udarbejdet med basis i en transaktionsbaseret regnskabsteori, hvor udgangspunktet har været en periodisering af resultatopgørelsens poster. I forbindelse med at virksomheders værdi og fremtidige økonomiske fordele i højere grad kan måles i andet end faktiske transaktioner, har regnskabslovgivningen ændret retning, og tager nu udgangspunkt i den formueorienterede regnskabsteori.⁸⁹

I den formueorienterede regnskabsteori tages der udgangspunkt i reelle økonomiske ressourcer, som har en fremtidig værdi for virksomheden. Dette betyder bl.a., at udgangspunktet er i balancens aktiver og forpligtelser, mens resultatopgørelsen er et residual eller et resultat af ændringerne i balancen, hvor den transaktionsbaserede regnskabsteori fokuserede på resultatopgørelsen, og balancen derfor var et residual heraf. Der er således sket en ændring i måden, hvorpå et årsregnskab opfattes, da det nu skal være mere værdibaseret med mere fokus på det fremadrettede målegrundlag.⁹⁰

I forlængelse af at der kom et større fokus på de formuebaseret regnskaber, blev det også klart, at der skete en stigning i investeringer i immaterielle aktiver, som fik en større og større betydning for virksomhedernes fremtidige indtjening, og dermed var værdiskabende for virksomhederne. Omkostningerne til disse investeringer endte dog i resultatopgørelsen. De immaterielle investeringer var derfor ”usynlige” aktiver, hvilket medførte en misvisning i driftsresultatet, idet omkostningerne vedrørte fremtidige økonomiske fordele og ikke nødvendigvis kun den indeværende periode. Dette resulterede bl.a. i en forskel mellem markedsværdien af egenkapitalen og den bogførte værdi af egenkapitalen.⁹¹

⁸⁹ Årsrapporten–teori og regulering, s. 15

⁹⁰ Årsrapporten–teori og regulering, s. 129

⁹¹ Årsrapporten–teori og regulering, s. 193

For at estimere forskellen mellem markedsværdien (MV) og den bogførte værdi (BV) af egenkapitalen udviklede James Tobin, nobelprismodtager i økonomi, et nøgletal til at estimere dette. Nøgletallet beregnes som MV / BV . Hvis nøgletallet er tæt på 1, er der en sammenhæng mellem markedsværdien og den bogførte værdi af egenkapitalen. Det skulle imidlertid vise sig ikke længere at være tilfældet. Flere amerikanske undersøgelser af de 500 største virksomheder i USA viste en vækst i nøgletallet fra omkring 1 i slutningen af 1970'erne til 5-6 i omkring år 2000.⁹² Forskellen mellem markedsværdien og den bogførte værdi blev tilskrevet en manglende indregning af immaterielle aktiver, herunder udviklingsprojekter, i balancen,

Et af de helt centrale elementer i IASB's begrebsramme er periodiseringsprincippet, hvor transaktioner, begivenheder og værdiændringer indregnes i resultatopgørelsen og balancen i den periode, hvor de indtræffer uanset betalingstidspunktet.⁹³ Dette centrale element i begrebsrammen er med til at skabe en større sammenhæng imellem markedsværdien og den bogførte værdi af egenkapitalen.

Et af formålene ved at indregne udviklingsprojekter som immaterielle aktiver i balancen er således at vise værdien af virksomheden for omverden, hvilket øger interessenternes mulighed for at bedømme virksomhedens indtjeningspotentialer og samlede markedsværdi.

Hvis alle omkostninger i forbindelse med et udviklingsprojekt blev indregnet direkte i resultatopgørelsen, ville det vanskeliggøre muligheden for at se, om virksomheden reelt tjente penge på driftsaktiviteterne. Dette skyldes, at store investeringer, som medfører fremtidige økonomiske fordele til virksomheden og som forventes anvendt i mere end ét år, kun ville påvirke driftsregnskabet i det år, hvor investeringerne blev lavet. Derved ville der ikke være en sammenhæng imellem tidspunktet for udviklingsprojektets driftsomkostninger og indtjening. Denne sammenhæng skabes derimod ved at indregne udviklingsprojekterne som immaterielle aktiver, og afskrive disse over udviklingsprojekternes forventede brugstid.

Det kan diskuteres, om et formuebaseret årsregnskab er mere retvisende og værdiskabende for virksomheden selv end et transaktionsbaseret regnskab, men i relation til udviklingsprojekter må det alt andet lige give et bedre grundlag også for virksomheden - eksempelvis som styringsværktøj bl.a. i forhold til at styre et likviditetsbehov og til at skabe gennemsigtighed i forhold til indtjening.

⁹² Årsrapporten—teori og regulering, s. 194

⁹³ Årsrapport efter internationale regnskabsstandarder, s. 110-111.

Der vil dog altid være forskelle på markedsværdien af en virksomhed og den bogførte værdi. En del af forklaringen skal findes i manglende indregning af immaterielle aktiver bl.a. som følge af den usikkerhed, der kan være forbundet med at vurdere, om et udviklingsprojekt overholder de gældende indregningskriterier for at blive indregnet som et immaterielt aktiv.

En af årsagerne, til at lovgiver har en interesse i, at udviklingsprojekter bliver indregnet som et immaterielt aktiv, er at skabe sammenlignelighed af virksomheders økonomiske tilstand på tværs af medlemsstaterne. Endvidere er det vigtigt i forbindelse med køb og salg af virksomheder, at volumen af udviklingsaktiviteter kan adskilles fra driftsaktiviteter, når virksomhedens evne til at skabe indtjening skal vurderes, og virksomhedens markedsværdi skal fastlægges. Dette er dog ikke kun vigtigt i forbindelse med et køb og et salg, men også i forbindelse med, at virksomheden skal opnå finansiering til sine aktiviteter, eksempelvis fra investorer eller banker. Dette er ligeledes tilfældet, selvom mange både pengeinstitutter og købere har en tendens til at værdiansætte udviklingsprojekter til kr. 0 ved en indledende værdiansættelse af virksomheden, da et immaterielt aktiv er kendetegnet ved at være et identificerbart ikke-monetært aktiv uden fysisk substans, og det derfor kan være vanskeligt for mange at forholde sig til dets værdi. På trods af dette er det dog vigtigt, at virksomhederne indregner omkostningerne til udviklingsprojekterne korrekt, således at både virksomhederne selv og virksomhedernes interessenter kan foretage en korrekt vurdering af såvel virksomhedens indtjeningsevne som virksomhedens værdi.

5.1.1 Delkonklusion

Udviklingsprojekter har ikke altid været indregnet i balancen som immaterielle aktiver. Årsagen, til at udviklingsprojekter i dag indregnes som immaterielle aktiver, skyldes dels en udvikling i regnskabsteorier samt en stigning i investeringer i udviklingsaktiviteter, som medførte en væsentlig forskel mellem markedsværdien af en virksomhed og virksomhedens bogførte egenkapital.

Formålene med at indregne udviklingsprojekter som immaterielle aktiver er således at sikre, at virksomheden aflægger et formueorienterende årsregnskab, som giver en større gennemsigtighed i virksomhedens indtjeningsevne og giver en bogført egenkapital, der er tættere på markedsværdien. Disse to formål er vigtige for både virksomheden selv for at kunne træffe økonomisk forsvarlige forretningsmæssige beslutninger, samt for virksomhedens øvrige interessenter herunder særligt investorerne og bankerne, som skal forholde sig til, hvilken risiko og hvilket potentielt afkast deres finansiering af virksomheden medfører. Det er derfor vigtigt, at virksomheden indregner omkostninger til udviklingsprojekter korrekt, således at virksomhedens årsregnskab giver et retvisende billede af virksomhedens indtjeningsevne og finansielle stilling.

5.2 FORMÅLET MED REGLERNE OM BINDING AF UDVIKLINGSOMKOSTNINGER PÅ EGENKAPITALEN

EU vedtog et nyt regnskabsdirektiv i 2013. Som følge af dette regnskabsdirektiv er det blevet et lovkrav, at omkostninger, der er anvendt på udviklingsprojekter, som er indregnet som immaterielle anlægsaktiver, skal bindes på en særlig egenkapitalreserve jf. afsnit 4.1.2.

I afsnit 5.1 blev det konkluderet, at omkostninger til udviklingsprojekter ønskes indregnet i balancen med det formål at skabe mere gennemsigtighed i virksomhedens indtjening samt skabe en større sammenhæng mellem virksomhedens markedsværdi og bogførte egenkapital.

Når omkostninger til udviklingsprojekter bliver indregnet som immaterielle aktiver frem for driftsomkostninger, forbedrer dette virksomhedens indtjeningsevne på EDBITA-niveau. Som følge heraf opleves der hos nogle virksomheder en holdning om, at det gælder om at få anlægsført så mange udviklingsomkostninger som muligt. Dels får dette virksomheden til at fremstå med en bedre indtjeningsevne end ellers, og dels giver det større mulighed for udbytteudlodning, såfremt virksomheden i øvrigt genererer overskud.

I det nye regnskabsdirektiv fra 2013 er der kommet et øget fokus på forsigtighed i relation til indregning af udviklingsprojekter i balancen. Af de indledende bemærkninger til regnskabsdirektivet fremgår der bl.a. følgende: ”Årsregnskabet bør udarbejdes på et **forsigtigt** grundlag og bør give et retvisende billede af virksomhedens aktiver og passiver, finansielle stilling og resultat...”⁹⁴

Endvidere fremgår følgende af de indledende bemærkninger til regnskabsdirektivet: ”Indregning og måling af nogle poster i regnskaberne er baseret på skøn .. snarere end på præcis gengivelse. Da udøvelsen af forretningsaktiviteter er forbundet med usikkerhed, kan visse regnskabsposter ikke måles præcist, men kan kun skønnes. Sådanne skøn omfatter vurderinger på baggrund af de seneste pålidelige oplysninger, der er tilgængelige. Skøn er et væsentligt led i udarbejdelsen af regnskaber. ... Skøn bør baseres på en **forsigtig** vurdering ... og beregnes på et objektivi grundlag suppleret med erfaringer fra lignende transaktioner og i nogle tilfælde endda rapporter fra uvildige sagkyndige. Supplerende oplysninger, der er fremkommet som følge af hændelser efter balancetidspunktet, bør også tages i betragtning”.⁹⁵

⁹⁴ <http://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2013/34/2014-12-11/dan/pdfa1a> Indledende del punkt 9

⁹⁵ <http://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2013/34/2014-12-11/dan/pdfa1a> Indledende del punkt 22

I begge bemærkninger er der således fokus på forsigtighedsprincippet. Et princip der ellers i mange år er blevet arbejdet med at komme væk fra for at få så korrekte årsregnskaber som muligt.

Indregning af udviklingsprojekter som immaterielle aktiver er i mange tilfælde baseret på skøn, når en virksomhed skal vurdere, hvorvidt indregningskriterierne er opfyldte. I de indledende bemærkning til regnskabsdirektivet lægges der derfor op til, at der bør udøves en større forsigtighed ved indregningen udviklingsprojekter som immaterielle aktiver.

De nye regler i regnskabsdirektivet, som medfører, at investeringer i anlægsførte udviklingsprojekter skal bindes på en særskilt reserve på egenkapitalen, er efter vores vurdering medvirkende til at fjerne et af incitamenterne hos virksomhederne til at anlægsføre så mange udviklingsomkostninger som muligt. Dette skyldes, at investeringer i udviklingsprojekter uanset om de anlægsføres eller driftsføres vil blive låste i relation til udlodning af udbytte og dækning af eventuelle underskud. Før reglerne i det nye regnskabsdirektiv ville investeringer i anlægsførte udviklingsprojekter medføre større frie reserver på egenkapitalen, mens driftsførte udviklingsprojekter ville medføre et mindre overført resultat på egenkapitalen. Efter de nye regler vil investeringer i udviklingsprojekter uanset den regnskabsmæssige behandling medføre færre frie reserver.

Regnskabsdirektivet giver mulighed for, at medlemsstaterne i ganske særlige tilfælde kan tillade undtagelser til de nye regler omkring binding på egenkapitalen af investeringer i udviklingsprojekter. Såfremt medlemsstaterne ønsker, at anvende denne mulighed, skal undtagelser og begrundelser anføres i noterne til årsregnskaberne.⁹⁶

Hvordan EU fortolker begrebet ”ganske særlige tilfælde” fremgår ikke af regnskabsdirektivet, og det er derfor op til de enkelte medlemslande at fortolke. I årsregnskabsloven har man valgt ikke at lave undtagelser til reglen omkring binding på egenkapitalen af investeringer i udviklingsprojekter.

Ved gennemgangen af høringssvarerne til årsregnskabsloven er der ingen, der har kommenteret på den nye regel omkring binding på egenkapitalen af investeringer i udviklingsprojekter. FSR-Danske Revisorer havde alene en kommentar i relation til fortolkning af overgangsregler i forbindelse med implementeringen. Dette skyldes formentlig, at reglen er dikteret fra EU, hvorfor Danmark er pålagt

⁹⁶ <http://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2013/34/2014-12-11/dan/pdfa1a>, Artikel 12, pkt. 11, 5. afsnit

at implementere den, uanset om vi er enige heri eller ej. Endvidere er det formentlig begrænset hvilke tilfælde – hvis nogen – der kunne blive omfattet af begrebet ”ganske særlige tilfælde”, hvilket formentlig er årsagen til, at der ikke er implementeret en undtagelse i dansk lovgivning.

Det er vores vurdering, at reglen omkring binding på egenkapitalen af investeringer i udviklingsprojekter indirekte underkender, at udviklingsprojekter opfylder definitionen på et aktiv, idet en af mekanismerne ved at anskaffe sig et aktiv er blevet sat ud af spil. Omvendt er der stadig et ønske om, at udviklingsprojekter bliver indregnet som immaterielle aktiver af hensyn til det formueorienteret regnskab, dog med en vis grad af forsigtighed særlig i relation til de skøn, der bliver udført i forbindelse hermed.

5.2.1 Delkonklusion

Med den nye regel omkring binding på egenkapitalen af investeringer i udviklingsprojekter og EU's indledende kommentarer til regnskabsdirektivet omkring forsigtighed kan det konkluderes, at der er en risiko for, at de kommende årsregnskaber bevæger sig et skridt tilbage i forhold til det oprindelige ønske om, at den bogførte egenkapital skal nærme sig virksomhedens markedsværdi, som ellers er tilgængelig i de internationale regnskabsstandarder.

En af årsagerne, til at EU alligevel ønsker denne retning, må være af hensyn til at beskytte kreditorer og som en af konsekvenserne efter finanskrisen.⁹⁷ Den nye retning sætter dels en begrænsning på ejernes mulighed for udlodning af midler, der ellers skal anvendes til at understøtte virksomhedens drift, og dels modvirker det risikoen for, at der er virksomheder, der kommer til at fremstå med en overnormal god indtjeningssevne, hvorved bankerne risikere at løbe en for høj risiko i forbindelse med eventuelle udlån.

En af ulemperne, ved den nye regel omkring binding på egenkapitalen af investeringer i udviklingsprojekter, kan være, at udenlandske virksomheder revurderer, om de vil foretage deres investeringer i Europa – herunder Danmark – såfremt de har andre muligheder, som følge af den begrænsning på muligheden for udlodning af udbytte, som er en af reglens konsekvenser.

⁹⁷ EU-kommissionen fremlagde allerede forslaget til regnskabsdirektivet den 25. oktober 2011 jf. http://advokatavisen.dk/flx/viden_nu/artikler/forslag-til-nyt-regnskabsdirektiv-fra-eu-kommissionen-399/

5.3 HVILKE FORTOLKNINGSMULIGHEDER GIVER REGLERNE OMKRING INDREGNING AF UDVIKLINGSPROJEKTER ANLEDNING TIL?

Hvilke fortolkningsmuligheder reglerne omkring indregning af udviklingsprojekter giver anledning til er løbende identificeret i forbindelse med den teoretiske gennemgang af reglerne i kapital 4, og fremgår af nedenstående afsnit.

5.3.1 Hvornår foreligger der en fremtidig økonomisk fordel?

Et af de grundlæggende indregningskriterier for, at et udviklingsprojekt kan indregnes som et immaterielt aktiv, er, at udviklingsprojektet skal genere økonomiske fordele, som vil tilgå virksomheden jf. afsnit 4.1.1.

Begrebet økonomiske fordele er ikke direkte defineret i årsregnskabsloven, men i IAS 38.17 fremgår der følgende: *”De fremtidige økonomiske fordele fra et immaterielt aktiv kan omfatte omsætning fra salg af produkter eller tjenesteydelser, omkostningsbesparelse eller andre fordele hidrørende fra virksomhedens anvendelse af aktivet. Eksempelvis kan anvendelsen af intellektuel kapital i en produktionsproces reducere fremtidige produktionsomkostninger frem for at øge den fremtidige omsætning.”*

I årsregnskabsloven kan definitionen af økonomiske fordele udledes indirekte, da indtægter er defineret som; *”stigninger i økonomiske fordele...”*, mens omkostninger er defineret som; *”fald i økonomiske fordele...”*⁹⁸.

På baggrund af ovenstående samt den måde, begrebet i øvrigt anvendes på både i årsregnskabsloven og i de internationale regnskabsstandarder, må det kunne konkluderes, at økonomiske fordele enten kan være positive pengestrømme, som et udviklingsprojekt genererer til virksomheden, eller det kan være sparede pengestrømme i form af sparede omkostninger, som virksomheden ville have haft, såfremt den ikke havde investeret i udviklingsprojektet.

I relation til indregning af udviklingsprojekter som et immaterielt aktiv må det dog forventes, at det kræver yderligere for at indregningskriteriet er opfyldt, end at udviklingsprojektet blot medfører enkelte positive eller sparede pengestrømme. Det må forventes, at de fremtidige økonomiske fordele, som ledelsen forventer, at udviklingsprojektet vil komme til at generere, skal overstige de

⁹⁸ ÅRL, bilag 1 Definitioner, C. Årsrapportens elementer, 12. Indtægter og 14. omkostninger

omkostninger, som virksomheden afholder for at udvikle projektet. Udviklingsprojektet skal således blive genindvundet i de fremtidige regnskabsår.

Ovenstående konklusion er i tråd med IAS 12.16 om indkomstskatter, hvor det fremgår, at; *”det er underforstået, at den regnskabsmæssige værdi ved indregning af et aktiv vil blive genindvundet i form af økonomiske fordele, som vil tilgå virksomheden i fremtidige regnskabsår”*.

Konklusionen er endvidere i tråd med reglerne for nedskrivningstest, som er gennemgået i afsnit 5.4.3. I henhold hertil skal et udviklingsprojekt nedskrives, såfremt den regnskabsmæssige værdi overstiger genindvindingsværdien. De forventede fremtidige pengestrømme skal derved være større end de afholdte omkostninger. Såfremt kostprisen for et udviklingsprojekt i forbindelse med udviklingen ender med at overstige de forventede fremtidige pengestrømme, vil denne overskridelse teknisk set blive nedskrevet, når første nedskrivningstest bliver udarbejdet.

På tidspunktet for vurderingen, af om et udviklingsprojekt overholder indregningskriterierne for at kunne optages som et immaterielt aktiv, skal virksomheden dokumentere, at de forventede fremtidige pengestrømme fra etableringen af udviklingsprojektet forventes at overstige den forventede kostpris for projektet. Er dette ikke tilfældet, er indregningskriteriet ikke opfyldt, og omkostningerne forbundet med udviklingsprojektet skal driftsføres.

Ovenstående konklusion kan medføre nogle store udsving i driftsresultaterne i forhold til virksomhedens kerneforretning. Hvis en virksomhed eksempelvis beslutter sig for at udvikle et nyt produkt, og udviklingen forventes at koste 10 mio. kr., men virksomheden har vanskeligt ved at dokumentere, at der er et marked og en efterspørgsel, der modsvarer udviklingsomkostningerne, og den forventede indtjening derfor kun er estimeret til 9 mio. kr. over tid, vil udviklingsprojektets nettopengestrømme være negative med 1. mio. kr., og indregningskriteriet er dermed ikke opfyldt.

Udover at udviklingsomkostningerne bliver driftsført, vil de endvidere blive en del af virksomhedens driftsomkostninger, hvilket medfører, at et vigtigt nøgletal som EBITA⁹⁹ vil være dårligere, end hvis udviklingsomkostningerne kunne indgå som et immaterielt aktiv, der bliver afskrevet og / eller nedskrevet over tid. Virksomheden vil dermed se ud som om, at den er dårligere til at drive sin kerneforretning, end den egentlig er.

⁹⁹ EBITDA er indtjening før renter, afskrivninger, nedskrivninger og skat

Konsekvensen, af at en virksomhed ikke kan godtgøre, at et udviklingsprojekt overholder dette indregningskriterie, kan være, at virksomheder fravælger at igangsætte usikre udviklingsprojekter, da de er afhængige af deres EBITDA for at finansiere virksomheden enten via investorer eller via banker. Dette må anses for at være en uønsket konsekvens af regelsættet, da vores vestlige samfund er baseret på konstant udvikling og et behov for vækst.

Årsagen, til at lovgiver ønsker ovenstående resultat for dette indregningskriterie, er at forhindre, at der indregnes udviklingsprojekter på et for spinkelt grundlag.¹⁰⁰ På den anden side ønskes det heller ikke, at kriterierne bliver overfortolket.

Taget i betragtning af, at reglerne indeholder et krav om, at der skal foretages nedskrivning af udviklingsprojektet, såfremt der er indikationer på, at den regnskabsmæssige værdi overstiger genindvindingsværdien, er der allerede implementeret en mekanisme i reglerne, der sikrer, at en virksomheds udviklingsprojekter ikke kan være overvurderet i forbindelse med regnskabsaflæggelsen. Forskellen er dog, at det kun er forskelsbeløbet, der ved en nedskrivningstest bliver driftsført, mens det ved manglende overholdelse af indregningskriteriet ved første indregning er hele projektets omkostning, der bliver driftsført.

Indregningskriteriet og den tilhørende vejledning regulerer ikke, hvor lang genindvindingsperioden må være. Det er således op til den enkelte virksomhed at vurdere over hvilken periode, der forventes pengestrømme fra udviklingsprojektet. Når dette skal vurderes, skal virksomheden anvende de samme principper som ved opgørelse af genindvindingsværdien i forbindelse med en nedskrivningstest. Herudover skal der være en sammenhæng imellem forventningerne til genindvindingsperioden og den brugstid, som virksomheden forventer, at udviklingsprojektet har. Fastsættes brugstiden således til 5 år, skal genindvindingsperioden ligeledes være 5 år. I enkelte tilfælde kan genindvindingsperioden formentlig være længere end brugstiden, men det vil formentlig være sjældent.

I praksis er der flere situationer, hvor der opstår udfordringer i forbindelse med vurderingen af, om dette indregningskriterie er overholdt. En af situationerne er den ovenfor nævnte, hvor de opgjorte fremtidige økonomiske fordele er for lave i forhold til de forventede udviklingsomkostninger, men hvor der ikke er stor forskel. I disse situationer kan der være en risiko for, at virksomheden vil

¹⁰⁰ Årsrapport efter internationale regnskabsstandarder, s. 758

forsøge at revurdere og justere skønnene for de fremtidige forventede pengestrømme således, at nettopengestrømmene fra udviklingsprojektet bliver positive.

En anden situation er, når en virksomhed skal opdatere og udvikle systemer, der sikrer, at eventuel lovgivning bliver overholdt.

I følgende eksempel har en virksomhed behov for at udvikle et IT-system for at overholde bogføringslovens § 10, som handler om, at virksomheden skal opbevare sit regnskabsmateriale på betryggende vis i 5 år fra udgangen af et regnskabsår.

Forudsætningen i eksemplet er, at alle øvrige indregningskriterier er opfyldt, herunder at virksomheden har evnerne til at færdiggøre projektet, kostprisen kan opgøres pålideligt med videre, hvorfor problemstillingen alene går på, hvorvidt udviklingsprojektet opfylder kravet til, at det vil give virksomheden fremtidige økonomiske fordele.

For at overholde bogføringsloven er virksomheden nødt til at udvikle IT-systemet. Men udover at overholde bogføringsloven drager virksomheden ikke yderligere nytte af det i forbindelse med den daglige drift. Dermed er IT-systemet heller ikke direkte med til at generere indtægter for virksomheden. Umiddelbart må det derfor formodes, at udviklingsprojektet ikke opfylder betingelserne om at tilføre virksomheden fremtidige økonomiske fordele til virksomheden.

Det fremgår af bogføringslovens § 16 at overtrædelse af bogføringsloven straffes med bøde. Ved udvikling af IT-systemet vil virksomheden dermed undgå fremtidige bøder. Det er dog ikke sikkert, at de eventuelle bøder vil være højere end omkostningerne til udvikling af IT-systemet, hvorfor udviklingsprojektet fortsat ikke generer fremtidige økonomiske fordele til virksomheden.

Eksemplerne på hvornår der foreligger en økonomisk fordel i IAS 38.17 jf. ovenfor vedrører omsætning, tjenesteydelser, omkostningsbesparelse eller andre fordele hidrørende fra virksomhedens anvendelse af aktivet.

En besparelse er i den danske ordbog beskrevet som; ”foranstaltning der består i at nedbringe én eller flere udgifter og derved spare penge”.¹⁰¹ Det kan diskuteres om en undgåelse af bøder er en reduktion af udgifter. Hvis udviklingsprojektet ikke gennemføres, vil en bøde være uundgåelig for

¹⁰¹ <http://ordnet.dk/ddo/ordbog?query=besparelse>

virksomheden, hvilket argumenterer for, at der er tale om en besparelse af fremtidige udgifter. Omvendt er der ikke tale om en nuværende udgift for virksomheden, hvilket taler imod, at der er tale om en besparelse.

Endvidere kan der argumenteres for, at det ikke er muligt for virksomheden at drive forretningen, hvis den ikke overholder gældende lovgivning. Derfor bidrager det udviklede IT-system indirekte til virksomhedens drift uagtet, at det ikke i sig selv genererer økonomiske fordele til virksomheden, og indregningskriteriet må dermed anses for opfyldt.

Eksemplet bliver mere komplekst, når der tilføjes en forudsætning om, at lovgivningen i dag overholdes ved at foretage en omfattende manuel arbejdsgang. Den økonomiske omkostning ved den manuelle arbejdsgang vil blive til en besparelse ved udviklingen af et IT-system, som kan håndtere det samme stykke arbejde. Nedenfor er dette illustreret i et tal-eksempel.

Scenarie 1: IT-system til opbevaring af regnskabsmateriale			Scenarie 2: Manuel arkivering af regnskabsmateriale		
Pris for udvikling af software	500.000	kr.	Forventede antal personel timer pr. måned	40	timer
Løbende vedligeholdelse	1	time pr. måned	Pris pr. time	150	kr.
Pris pr. time	150	kr.	Pris pr. måned	6.000	kr.
Pris pr. måned for løbende udvikling	150	kr.	Pris pr. år	72.000	kr.
Pris pr. år.	1800	kr.			
Samlet pris efter 10 år	518.000		Samlet pris efter 10 år	720.000	
Estimeret besparelse ved udviklingsprojektet				202.000	kr.

Figur 2.1: Eksempel på besparelse ved udviklingsprojekt

Kilde: Egen tilvirkning

Ved ovenstående scenarie kommer udviklingsprojektet til at generere en samlet økonomisk besparelse for virksomheden, og indregningskriteriet er derved opfyldt. Rent forretningsmæssigt vil projektet endvidere frigive ressourcer i virksomheden, som kan anvendes på andre opgaver.

Udfordringen i praksis opstår, hvis tallene i stedet havde set ud som følger:

Scenarie 1: IT-system til opbevaring af regnskabsmateriale			Scenarie 2: Manuel arkivering af regnskabsmateriale		
Pris for udvikling af software	550.000	kr.	Forventede antal personel timer pr. måned	30	timer
Løbende vedligeholdelse	1	time pr. måned	Pris pr. time	150	kr.
Pris pr. time	150	kr.	Pris pr. måned	4.500	
Pris pr. måned for løbende udvikling	150	kr.	Pris pr. år	54.000	
Pris pr. år.	1800	kr.			
Samlet pris efter 10 år	568.000		Samlet pris efter 10 år	540.000	
Estimeret omkostning ved udviklingsprojekt				-28.000	kr.

Figur 2.2: Eksempel ingen besparelse ved udviklingsprojekt

Kilde: Egen tilvirkning

Ved ovenstående eksempel medfører udviklingsprojektet en yderligere omkostning på 28.000 kr. i den 10-årige periode. På baggrund af det tidligere konkluderede vil indregningskriteriet ikke være opfyldt, og omkostningerne til udviklingsprojektet vil skulle driftsføres.

Der er således forskel på de to scenarier oven for med hensyn til, hvor omkostningerne til IT-systemet skal konteres. I det første scenarie udvikles IT-systemet, da virksomheden ellers ikke overholder lovgivningen. I det andet scenarie udvikles IT-systemet for at overholde lovgivningen ved at spare en manuel arbejdsgang væk. Forskellen er derved at formålet med det andet scenarie er at effektivisere en arbejdsgang – ikke at overholde lovgivningen.

Forskellen på formålet i de to scenarier har efter vores vurdering en afgørende betydning for, om omkostningerne til IT-systemet kan indregnes som et immaterielt aktiv. Udviklingsprojekter, der udføres for at sikre, at en virksomhed overholder gældende lovgivning på det område, som den opererer i, sikrer, at virksomheden kan opnå økonomiske fordele fra øvrige aktiver. Det er efter vores vurdering ikke afgørende, om straffen for den manglende overholdelse er en mindre bøde eller betyder, at virksomheden bliver tvangslukket. Udviklingsprojektet skal derved indgå i en enhed sammen med de øvrige pengestrømsfrembringende aktiver, og vurderingen af hvorvidt indregningskriteriet anses for opfyldt, skal i disse tilfælde ses samlet for den pengestrømsfrembringende enhed.

Denne konklusion hænger sammen med IAS 16.11, hvoraf følgende fremgår:

”Materielle anlægsaktiver kan anskaffes af sikkerheds- eller miljømæssige årsager. Selv om anskaffelse af sådanne materielle anlægsaktiver ikke direkte øger de fremtidige økonomiske fordele tilknyttet et bestemt eksisterende materielt anlægsaktiv, kan det være nødvendigt, for at

virksomheden kan opnå de fremtidige økonomiske fordele fra virksomhedens øvrige aktiver. Sådanne materielle anlægsaktiver opfylder kriterierne for indregning som aktiver, idet de gør det muligt for virksomheden at opnå fremtidige økonomiske fordele fra tilknyttede aktiver, der er større, end hvis disse aktiver ikke var blevet anskaffet... ”.

I IAS 38 omhandlende immaterielle aktiver fremgår der ikke samme regulering. Her er der i ordlyden fokuseret på, at de fremtidige økonomiske fordele skal kunne henføres til aktivet og dermed ikke en gruppe pengestrømsfrembringende aktiver. I IAS 36.7 fremgår det dog, at; ”i kravene anvendes udtrykket »et aktiv«, men de finder anvendelse på enkelte aktiver såvel som på pengestrømsfrembringende enheder”.

Selvom det således ikke fremgår direkte af IAS 38, vil det ikke være i tråd med de øvrige regler i de internationale regnskabsstandarder, hvis IAS 38 indskærper kravene til, at de fremtidige økonomiske fordele skal kunne dokumenteres for det enkelte udviklingsprojekt uden hensyntagen til den pengestrømsfrembringende enhed, som udviklingsprojektet indgår i.

Der kan ikke findes et tilsvarende grundlag i de internationale regnskabsstandarder eller i årsregnskabsloven, som gør det muligt for en virksomhed, at indregne det IT-system, som medfører en effektivisering af manuelle arbejdsgange, hvor pengestrømmene netto vil være negative. Dette skyldes, at der ikke er en afhængighed for andre pengestrømsfrembringende aktiver for denne effektivisering. At en virksomhed alligevel kan vælge at investere i et IT-system, hvor pengestrømmene netto må forventes at være negative, kan skyldes, at de eksempelvis vil sikre, at de bliver mindre afhængige af nøglepersoner. Derved kan der være nogle andre forretningsmæssige begrundelser for, at virksomheden finder det relevant at gennemføre investeringen. De afholdte omkostninger kan i stedet periodiseres over forbrugstiden. Omkostningerne vil fortsat påvirke virksomheden EBITDA, men dog over en længere periode. Dette er dog kun muligt, såfremt virksomheden aflægger årsregnskab efter årsregnskabsloven.¹⁰² Jf. IAS 38.69 skal omkostningerne indregnes i resultatopgørelsen, når virksomheden modtager ydelsen fra leverandøren uagtet virksomhedens forbrugstidspunkt.

5.3.1.1 Delkonklusion

For at et udviklingsprojekt kan indregnes som et immaterielt aktiv, kræver det, at det genererer fremtidige økonomiske fordele til virksomheden. Fremtidige økonomiske fordele foreligger, når

¹⁰² Årsrapporten–Kommentarer til Årsregnskabsloven, s. 344

udviklingsprojektet frembringer eller sparer virksomheden for pengestrømme, der er større end de pengestrømme, der skal anvendes på at udvikle projektet. Kan virksomheden ikke dokumentere ved første indregning, at udviklingsprojektets nettopengestrømme er positive, er indregningskriteriet ikke overholdt, og de afholdte omkostninger skal driftsføres. Dette kan få en uheldig forretningsmæssig konsekvens for de virksomheder, som er afhængige af deres EBITDA for at kunne finansiere virksomhedens aktiviteter ved at tiltrække nye investorer eller optage finansiering hos en bank. Enten opnår de ikke finansieringen, eller også fravælger de udviklingsprojekter, som på trods af usikkerheden kunne have givet virksomheden yderligere værdi.

Endvidere giver det ikke et reelt billede af, hvor god virksomheden er til at generere indtjening af kerneforretningen. Formålet fra lovgivers side om at sikre, at udviklingsprojekter ikke indregnes på et for spinkelt grundlag, kan der stilles spørgsmålstegn ved, da alle indregnede aktiver er underlagt reglerne omkring nedskrivningstest, hvorfor udviklingsprojektets værdi i balancen aldrig kan overstige genindvindingsværdien.

Såfremt et udviklingsprojekt gennemføres med det formål at overholde relevant lovgivning, eller på anden vis har til formål at sikre, at virksomheden kan opnå økonomiske fordele fra andre aktiver, skal virksomheden ved vurderingen af, om indregningskriteriet er overholdt, se på den samlede pengestrømsfrembringende enhed, som udviklingsprojektet indgår i. Hvis denne enhed forventes at genererer positive pengestrømme, skal udviklingsprojektet indregnes som et immaterielt aktiv. Såfremt udviklingsprojektets formål alene er forretningsmæssigt begrundet og dermed ikke er nødvendig for øvrige pengestrømsfrembringende aktiver eller i sig selv generere økonomiske fordele til virksomheden, er indregningskriteriet ikke opfyldt. Virksomhedens formål med udviklingsprojekt er dermed væsentligt, når en virksomhed skal vurdere, hvorvidt indregningskriteriet er opfyldt.

5.3.2 Hvornår er sandsynlighedskriteriet opfyldt?

Sandsynlighedskriteriet i relation til udviklingsprojekter henviser til, at virksomheden skal opgøre udviklingsprojektets genindvindingsværdi, som for udviklingsprojekter vil være nytteværdien jf. afsnit 4.2.2.4.1.2.¹⁰³ Hvis nytteværdien mindst svarer til de forventede omkostninger forbundet med udviklingsprojektet, anses indregningskriteriet for opfyldt.

¹⁰³ IAS 38.60

Sandsynlighedskriteriet handler om, at det skal være sandsynligt, at udviklingsprojektet vil generere fremtidige økonomiske fordele til virksomheden. Reglerne definerer dog ikke nærmere, hvordan begrebet ”sandsynligt” skal fortolkes, og dermed er der ikke en definition af, hvor sikkert en virksomhed skal kunne redegøre for, at udviklingsprojektet kommer til at generere fremtidige økonomiske fordele. Efter vores vurdering skal begrebet fortolkes som noget, der temmelig sikkert kommer til at ske. Det vil sige, at der som minimum skal være større sandsynlighed for, at det kommer til at ske, end at det ikke kommer til at ske.

Opgørelsen af nytteværdien kan i praksis være vanskelig som følge af den usikkerhed, der kan være forbundet med at fastlægge forventede fremtidige pengestrømme og ved de øvrige forudsætninger, som indgår i opgørelsen. Jo mere dokumentation – særligt ekstern dokumentation – der kan underbygge, at udviklingsprojektet kan generere eksempelvis indtjening eller sparede omkostninger, jo større sandsynlighed er der for, at indregningskriteriet kan anses for værende opfyldt.

Det er således vigtigt, at ledelsen har fokus på at udarbejde relevante analyser af, at det påtænkte udviklingsprojekt kan generere økonomiske fordele på et tidligt stadie. Som et eksempel på dette kan virksomheden udarbejde markedsanalyser for de producerede enheder fra udviklingsprojektet.¹⁰⁴ I praksis kan dette være vanskeligt at gøre, hvis der er tale om udvikling af helt nye produkter, hvor der ikke er aktivt marked for noget tilsvarende i dag. Den gang teleindustrien eksempelvis skulle udvikle SMS-funktionen og estimere, hvorvidt forbrugerne ville tage dette produkt til sig, var det formentlig vanskeligt at få udarbejdet veldokumenterede markedsanalyser for den kæmpesucces, som SMS-funktionen er endt med at blive. I sådanne situationer vil analyserne derfor ofte være forbundet med stor usikkerhed.

For at underbygge dataene til analysen kan virksomhederne med fordel få professionelle analysefirmaer til at gå ud og lave nogle statistiske korrekte undersøgelser på deres vegne, eller på anden vis få eksperter lige præcis inden for virksomhedens område til at vurdere, hvad markedsmulighederne er. Jo mere af denne slags dokumentation en virksomhed har til at underbygge sin opgørelse over udviklingsprojektets forventede fremtidige økonomiske fordele, jo større sandsynlighed er der for, at lovgiver og lovgivers kontrollant vil være enig i, at indregningskriteriet er opfyldt.

¹⁰⁴ IAS 38.57, d)

Er der derimod tale om udvikling af produkter til et aktivt marked eller forbedring af et allerede udviklet produkt, må kriteriet være relativt nemt at opfylde. Apple videreudvikler hele tiden på deres produkter. Der kommer ca. en ny iPhone en gang om året, og kundegruppen er formentlig i stor stil den samme, som har købt en af Apples tidligere modeller. Med den mængde versioner af iPhones, som Apple efterhånden har lanceret, må det være væsentligt nemmere at udarbejde en veldokumenteret beregning over de forventede økonomiske fordele fra den kommende version.

Såfremt et produkt udvikles på baggrund af konkret efterspørgsel, må kriteriet ligeledes anses for værende nemmere at opfylde, selvom der ikke allerede eksisterer et marked. Eksempelvis når medicinalbranchen udvikler en ny medicin til en kendt sygdom, hvor der er data til rådighed over hvor mange, der har sygdommen, hvor god velfærden er i de enkelte lande, hvor meget tilskud staten giver til medicin med videre. Jo flere af disse faktorer, der kan indsamles data om, jo større sikkerhed bliver der i beregningerne og dokumentationen, der ligger til grund for vurderingen af, at det er sandsynligt, at fremtidige økonomiske fordele vil tilgå virksomheden.

Risikoen lige præcis i medicinalverden er dog, at produkterne ikke får de nødvendige myndighedsgodkendelser til at kunne lanceres på de forskellige markeder på trods af, at der er et behov for produktet. Praksis synes at lægge stor vægt på risikoen for den manglende myndighedsgodkendelse til trods for, at virksomhederne næsten altid opnår de nødvendige godkendelser.¹⁰⁵ Dette er formentlig forklaringen på, hvorfor man i flere store medicinalvirksomheder ser, at deres udviklingsprojekter driftsføres¹⁰⁶.

Hvis resultatet af udviklingsprojektet i stedet skal anvendes internt i forretningen, skal det dokumenteres, at det vil medføre eksempelvis sparet tid, reducerede arbejdsgange, reducerede administrative rutiner, reduktion i udfyldelsen af formularer og lignende klart omkostningsbesparende forhold. Der stilles derfor ligeledes krav om, at ledelsen i disse situationer udarbejder interne analyser af, hvad udviklingsprojektet kan forventes at have af økonomisk effekt internt i forretningen. Besparelsen skal ligeledes over tid mindst svare til de afholdte omkostninger til udviklingsprojektet jf. afsnit 4.1.1.1.

Såfremt et udviklingsprojekt er nødvendigt at gennemføre for at understøtte andre forretningsaktiviteter, og det dermed ikke er et spørgsmål om eksempelvis at effektivisere

¹⁰⁵ Årsrapport efter internationale regnskabsstandarder, s. 758

¹⁰⁶ Genmab A/S Årsrapport 2016 s. 87, Novo Nordisk A/S Årsrapport 2016 s.70, H. Lundbeck A/S Årsrapport 2016 s. 44

forretningsgange og opnå besparelser, skal virksomheden ligeledes dokumentere denne årsag. Dette skyldes, at vurderingen af, hvorvidt det er sandsynligt, at udviklingsprojektet vil generere positive økonomiske fordele til virksomheden i disse situationer, bliver set sammen med de forretningsaktiviteter, som det skal understøtte. Denne dokumentation er særlig vigtig, da de forventede fremtidige økonomiske fordele for udviklingsprojektet alene ellers skal opgøres.

Ovenstående analyser kan i praksis være vanskelige at udføre og vil derfor ofte være forbundet med stor usikkerhed. Implementering af nye IT-systemer medfører ofte reducerede arbejdsgange, men det er vigtigt, at virksomheden forholder sig både til de sparede handlinger i en arbejdsgang, men også til de eventuelle nye handlinger, som skal tilføjes som følge af, at det nye IT-system fungerer anderledes end det gamle. I andre situationer vil udviklingen af en ny produktionsmetode helt overflødiggøre manuelle handlinger og dermed behovet for antal medarbejdere. I sådanne situationer vil det være nemmere at dokumentere, at der er en sandsynlighed for, at fremtidige økonomiske fordele vil tilgå virksomheden som følge af udviklingsprojektet.

Lovgivningen stiller ikke krav om, hvor meget dokumentation, der skal foreligge. Det fremgår alene, at de anvendte forudsætninger skal være dokumenterbare.¹⁰⁷ Som følge heraf er det op til den enkelte virksomhed at vurdere, hvornår dokumentationen er tilstrækkelig til, at indregningskriteriet kan anses for opfyldt. En dokumentation bestående af en ledelsesudtalelse, hvoraf det eksempelvis fremgår at; ”vi forventer, at kunne spare 2 medarbejdere når udviklingsprojektet er færdigt” kan dog ikke anses for værende tilstrækkelig. Udtalelsen skal underbygges af relevante beregninger og forudsætninger, som kan efterprøves.

Der stilles større krav til dokumentationen af, at indregningskriteriet er opfyldt for udviklingsprojekter, end der gør ved vurderingen i forbindelse med anskaffelse af materielle anlægsaktiver og eksterne separate immaterielle aktiver. I disse situationer har lovgiver vurderet, at sandsynlighedskriteriet altid er opfyldt jf. gennemgangen heraf i afsnit 4.1.1.2.

Man kan dog stille spørgsmålstegn ved sikkerheden i, at de afholdte investeringsomkostninger altid vil blive genindvundet, blot fordi aktivet er købt separat, og dermed hvorvidt det er korrekt at antage, at indregningskriteriet altid er opfyldt, uden at dette skal dokumenteres yderligere. Der kan være andre forretningsmæssige argumenter for, at en virksomhed vælger at anskaffe et aktiv, end at det vil opnå fremtidige økonomiske fordele. Årsagen til at lovgiver imidlertid er kommet til denne

¹⁰⁷ IAS 38.22

konklusion, må dog være, at aktivet er handlet mellem to parter, og derfor i de fleste situationer vil kunne handles til en tredjepart, hvis det ikke kan genindvindes via anvendelse i virksomhedens fremtidige drift. Endvidere er der ofte flere anvendelsesmuligheder af materielle anlægsaktiver, mens dette ikke er tilfældet for udviklingsprojekter.

Da der ikke er flere regler eller mere detaljeret vejledning på, hvornår indregningskriteriet kan anses for værende tilstrækkeligt dokumenteret, betyder dette, at der er meget stor forskel på, hvordan de forskellige virksomheder vurderer og dokumenterer overholdelsen af indregningskriteriet i praksis. I større virksomheder er der typisk faste forretningsgange, godkendelsesprocesser og modeller, der sikrer, at virksomheden har udarbejdet og dokumenteret de nødvendige forudsætninger, mens der typisk ses mindre af dette i virksomheder, som har få udviklingsaktiviteter.

Endvidere er det i mange situationer vanskeligt i praksis at opgøre de forventede fremtidige økonomiske fordele, som et udviklingsprojekt vil bidrage med, og der er derfor store skøn og ofte stor usikkerhed forbundet hermed. Eksempelvis kan det ved udviklingsprojekter, der skal effektivisere forretningsgange, være vanskeligt at få et detaljeret billede af de nuværende arbejdsgange og det reelle tidsforbrug, da denne viden ofte er baseret på interviews af relevante medarbejdere og ikke detaljeret viden. Skønnet skal dog altid baseres på de tilgængelige informationer.

Det vigtigste er derfor, at virksomheden gør sig de nødvendige relevante overvejelser, samt dokumenterer de anvendte forudsætninger i deres skøn. Endvidere er det vigtigt, at ledelsen forsøger at anlægge et neutralt skøn. Den må således hverken skønne for optimistisk eller for konservativt. I praksis er det vanskeligt at udarbejde et helt neutralt skøn, da det ikke kan forventes, at en ledelse er helt objektiv, når det kommer til virksomhedens aktiviteter. Det er dog stadig ledelsen, der har de bedste forudsætninger for at udarbejde et så retvisende skøn som muligt.

5.3.2.1 Delkonklusion

Hvorvidt sandsynlighedskriteriet giver anledning til udfordringer i praksis afhænger af, hvad virksomheden skal udvikle. Såfremt der allerede eksisterer et marked for det udviklede produkt, eller der er en specifik efterspørgsel, bør dette indregningskriterie være til at opfylde, mens det bliver vanskeligere ved nye produkter og ved projekter, der skal bruges internt i forretningen. Det afgørende forhold må være, at ledelsen har forholdt sig til indregningskriteriet og udarbejdet detaljeret dokumentation, der underbygger deres konklusion.

Da der dog er tale om en subjektiv vurdering af, hvorvidt forudsætningerne er tilstrækkeligt underbygget og dokumenteret, er der dog en risiko for, at de eksterne parter, der fører kontrol med virksomheden, kan være uenige i virksomhedens vurdering, samt om vurderingen er tilstrækkelig dokumenteret, idet der ikke er detaljerede regler eller vejledning på området.

5.3.3 Hvornår er et udviklingsprojekt under virksomhedens kontrol?

Udfordringerne i vurderingen af, hvorvidt et udviklingsprojekt er underlagt virksomhedens kontrol, er blevet flere i takt med, at vi er gået ind i en mere moderne og digitaliseret verden.

En virksomhed kontrollerer et udviklingsprojekt og resultatet af udviklingsprojektet, hvis virksomheden har beføjelser til at tilegne sig de fremtidige økonomiske fordele fra udviklingsprojektet, og hvis virksomheden har beføjelser til at begrænse andres adgange til de fremtidige økonomiske fordele fra udviklingsprojektet.¹⁰⁸

5.3.3.1 Beføjelser til at tilegne sig de fremtidige økonomiske fordele

En virksomhed har typisk beføjelser til at tilegne sig de fremtidige økonomiske fordele, hvis en virksomhed har sikret sig de juridiske rettigheder. Det kan eksempelvis være, at virksomheden har fået patent på et bestemt produkt, således at der ikke er andre virksomheder, der har mulighed for at udvikle og sælge et identisk produkt. For at opfylde kontrolkriteriet er det dog ikke et krav, at virksomheden har juridiske enerettigheder. Kontrolkriteriet er også opfyldt, hvis en virksomhed har købt grundmodulerne i et IT-system og herefter videreudvikler funktionalitet i IT-systemet, som er nødvendig for virksomhedens drift.

Omkostninger, der anvendes på at udvikle medarbejderes kompetencer, opfylder ikke dette indregningskriterie. Dette skyldes, at medarbejderne ikke er underlagt virksomhedens kontrol. Det står således medarbejderne frit for at opgive deres stilling og søge arbejde hos en anden virksomhed. Dermed kan omkostninger til eksempelvis uddannelse af medarbejdere i nyudviklede IT-systemer eller produktionsanlæg ikke indgå som en del af udviklingsprojektets anlægsførte omkostninger.

Det samme gør sig gældende for omkostninger afholdt til at markedsføre nyudviklede produkter til kunder. Dette skyldes, at markedsføringen ikke er relateret til det at udvikle et produkt med de krævede egenskaber, men derimod er relateret til at sikre, at der er nogle, som køber produkterne efterfølgende, og derved opnå en kundeportefølje og en markedsandel. Hverken kundeporteføljen

¹⁰⁸ IAS 38.13

eller markedsandelen kan dog anses for at være under virksomhedens kontrol, idet virksomheden ikke kan tvinge kunderne til at købe deres produkter.

Årsagen, til at lovgiver stiller et krav om, at et udviklingsprojekt skal være underlagt virksomhedens kontrol for at kunne indregnes som et immaterielt aktiv, er, at der skal være en sikkerhed for, at virksomheden opnår økonomiske fordele ved det indregnede aktiv. Er et aktiv ikke under virksomhedens kontrol, har lovgiver vurdereret, at der er for stor usikkerhed forbundet ved dette.

5.3.3.2 Begrænse andres adgange til de fremtidige økonomiske fordele

Det forhold, at en virksomhed skal have adgang til at begrænse andres adgange til at opnå økonomiske fordele fra udviklingsprojektet, betyder, at udviklingsprojektet eksempelvis ikke må være tilgængeligt for fri afbenyttelse. Det forhindrer dog ikke virksomheden i at give andre adgange til at bruge udviklingsprojektet mod, at de betaler eksempelvis lejeomkostninger for brugen.

Et eksempel herpå er, hvis virksomheden har udviklet et IT-system til internt brug og efterfølgende forsøger at udleje det til andre samarbejdspartnere i branchen på trods af, at udlejning af IT-systemer ikke er deres kerneforretning. Det afgørende er, at virksomheden kontrollerer, hvem der har adgang til IT-systemet, og at de har beskyttet kodningen mod eksempelvis kopiering.

5.3.3.3 Ejerskab

Det forhold, at et udviklingsprojekt skal være underlagt virksomhedens kontrol, betyder ikke, at virksomheden skal eje udviklingsprojektet, om end der er mange, der sætter lighedstegn ved ejerskab og kontrol.¹⁰⁹ Kontrolkriteriet anses for opfyldt, hvis virksomheden har ret til at anvende det aktiv, som har dannet grundlag for udviklingen. Derved er det kontrolrettigheden og ikke formaliteterne omkring ejerskabet, som er afgørende for, om indregningskriteriet er opfyldt.

5.3.3.4 Eksempler på udfordringer i praksis

Et af de eksempler, som er begyndt at give anledning til udfordringer i forhold til kontrolkriteriet i praksis, er en virksomheds anvendelse af en cloud-løsning, som der efterfølgende videreudvikles på. En cloud-løsning er en online tjeneste, som virksomheden får brugsret over, men som virksomheden ikke ejer.

¹⁰⁹ Årsrapporten–Kommentarer til Årsregnskabsloven, s. 369

En virksomhed indgår eksempelvis en brugerrettighedsaftale med en leverandør om at anvende deres faktureringsystem, som kan tilgås via en cloud-løsning. Til faktureringsystemet skal der udvikles særlig funktionalitet til faktureringsmodulet, for at virksomheden kan indhente faktureringsgrundlaget fra et andet system. Dette er et tillæg til standardsystemet.

Udfordringen i praksis opstår i, hvorvidt faktureringsystemet og dermed den særlige udviklede funktionalitet kan anses for at være under virksomhedens kontrol, idet virksomheden ikke ejer faktureringsystemet men alene har indgået en brugerrettighedsaftale eller en lejeaftale med ejeren.

Det afgørende er, hvad der står i brugerrettighedsaftalen, og dermed hvilken kontrol over faktureringsystemet virksomheden får. Har leverandøren af faktureringsystemet mulighed for at opsigte aftalen med et kort opsigelsesvarsel, har virksomheden efter vores vurdering ikke en reel kontrol over hvor længe, den kan opnå fremtidige økonomiske fordele fra udviklingsprojektet. Er der derimod aftalt en uigenkaldelig brugsrettighedsperiode på 3 år med efterfølgende 3 måneders gensidig opsigelse, er kontrolkriteriet opfyldt, idet virksomheden i dette scenarie kan kontrollere de fremtidige økonomiske fordele i en periode på minimum 3 år.

Et andet eksempel, hvor kontrolkriteriet kan give anledning til udfordringer i praksis, er i det tilfælde, hvor virksomheden udvikler et nyt produkt i samarbejde med en ekstern part. Begge parter ejer det udviklede produkt. Den eksterne part skal stå for det efterfølgende salg, distribution med videre af produktet, når det er færdigudviklet, hvor virksomheden får en aftalt procentandel af den efterfølgende indtjening. Virksomheden har dermed ingen umiddelbar kontrol over den efterfølgende håndtering af det udviklede produkt, og virksomheden har derved begrænset mulighed for at påvirke de fremtidige økonomiske fordele, som udviklingsprojektet vil generere. I dette eksempel er virksomheden medejer af udviklingsprojektet, og som følge af den aftale, der er indgået med den eksterne samarbejdspartner, får virksomheden en andel af produktets efterfølgende indtjening. Dermed anses kontrolkriteriet for opfyldt, da virksomheden har beføjelser til at tilegne sig de fremtidige økonomiske fordele fra udviklingsprojektet. Kontrolkriteriet indeholder ikke et krav om, at virksomheden eksempelvis selv skal forestå alt salg til eksterne parter. Igen afhænger konklusionen af eksemplet dog af, hvad der konkret er aftalt i mellem de to samarbejdspartnere, da det er en samlet vurdering af aftalegrundlaget, der danne grundlag for en vurdering af, hvorvidt kontrolkriteriet er opfyldt.

5.3.3.5 Delkonklusion

Ovenstående analyse viser, at et udviklingsprojekt er under virksomhedens kontrol, når virksomheden har beføjelser til at tilegne sig de fremtidige økonomiske fordele, som

udviklingsprojektet kommer til at generere, samt når virksomheden har mulighed for at begrænse andres adgang til de fremtidige økonomiske fordele fra projektet.

Det, at en virksomhed har kontrollen over et udviklingsprojekt, er ikke ensbetydende med, at virksomheden skal have ejerskabet af dette. Det afgørende er, at virksomheden har en uigenkaldelig brugerrettighed over udviklingsprojektet i en given periode, der sikrer, at virksomheden kan kontrollere og tilegne sig de økonomiske fordele herfra. Såfremt dette er tilfældet er indregningskriteriet opfyldt.

I praksis er udfordringerne med vurderingen af, om kontrolkriteriet er opfyldt primært relateret til de situationer, hvor virksomheden lejer det underliggende aktiv eller betaler sig til at få adgang til noget grundsoftware, og udvikle deres eget IT-system eller eget produkt oven på det lejede aktiv. Vurderingen i disse situationer skal tage udgangspunkt i den konkrete indgåede aftale, hvor de væsentligste forhold er, hvilke rettigheder virksomheden får over det lejede aktiv, samt hvilken periode virksomheden har sikret sig adgang til det underliggende aktiv, og dermed de fremtidige økonomiske fordele, som udviklingen vil medføre for virksomheden. Det afgørende må i den forbindelse være, at udviklingsprojektets genindvindingsperiode ligger inden for den periode, hvor virksomheden er sikret adgangen til det underliggende aktiv, da det ellers kan være vanskeligt at dokumentere, at sandsynlighedskriteriet er opfyldt.

5.3.4 Hvornår overgår et projekt fra at være et forskningsprojekt til at være et udviklingsprojekt?

Det er ikke altid helt nemt, at vurdere i praksis, hvorvidt et projekt regnskabsmæssigt er i forskningsfasen eller i udviklingsfasen, idet der er tale om en subjektiv vurdering af, hvornår kriterierne for at indregne et projekt som et immaterielt aktiv kan anses for opfyldte.

I afsnit 4.1.1.3.2 blev kriterierne, der skal være opfyldt, for at et projekt kan vurderes at være i udviklingsfasen, oplistet. Ligeledes blev afgrænsningen mellem forskning og udvikling defineret.

Overordnet set adskiller forsknings- og udviklingsfasen sig ved, at i forskningsfasen arbejdes der i det ukendte. Det vil sige, at den løsning, der skal designes og udvikles, endnu ikke er klart defineret. For at omkostninger til udviklingsprojekter kan indregnes som immaterielle aktiver, er der som tidligere nævnt en række kriterier, der skal være opfyldte. Disse fremgår af afsnit 4.1.1 og er nærmere gennemgået nedenfor. Virksomheden skal både være i stand til at demonstrere og dokumentere, at disse kriterier er opfyldte, hvilket i forskningsfasen kan være vanskeligt, idet der arbejdes i det ukendte.

Problemstillingerne, i relation til hvornår et projekt overgår fra forskningsfasen til at være i udviklingsfasen, opstår i takt med, at det ukendte bliver mere kendt, og dermed hvornår virksomheden med tilstrækkelig sikkerhed kan demonstrere og dokumentere, at de krævede kriterier er opfyldte.

5.3.4.1 Teknisk muligt at færdiggøre udviklingsprojektet

Det skal være teknisk muligt at færdiggøre udviklingsprojektet, således at de processer, produkter eller ydelser, som det afsluttede udviklingsprojekt vil resultere i, kan anvendes i virksomhedens forretning eller sælges.

For at dette kriterie kan anses for at være opfyldt, kræver det, at virksomheden kan dokumentere, at der er en sandsynlighed for, at det, de ønsker at udvikle, rent faktisk kan udvikles. Ønsker en virksomhed eksempelvis at udvikle en medicin imod en ny forholdsvis ukendt livstilssygdom, vil der sandsynligvis skulle foretages mange undersøgelser, før virksomheden har tilstrækkelig indsigt i hvordan sygdommen opstår, og hvordan den påvirker kroppen, for dermed at kunne fastlægge hvilke elementer, der skal til for at nedbryde sygdommen.

Først på det tidspunkt, hvor virksomheden har tilstrækkelig indsigt i livsstilssygdommen til at kunne dokumentere, hvordan den agerer, og de ved, hvordan de skal udvikle et medikament, som kan nedbryde sygdommen, overholder de kriteriet om, at det skal være teknisk muligt af færdiggøre udviklingsprojektet. Indtil da vil der være tale om forskning, da virksomheden ikke kan redegøre for, hvordan medikamentet teknisk set skal udformes, og dermed om det teknisk set kan udvikles.

Et andet eksempel, hvor det kan være vanskeligt at vurdere, om kriteriet er opfyldt, er en virksomhed, der ønsker at udvikle en bil, der kan køre selv. På nuværende tidspunkt findes der teknologi, der gør, at biler kan køre selv, men denne virksomhed har til hensigt at udvikle en bil, der kan tage hensyn til alle forhold i trafikken, herunder eksempelvis lyskryds, streger på vognbanen der er nedslidte, holde vognbanen når der ligger sne på vejene og sænke farten når vejene er glatte. For at virksomheden kan indregne omkostningerne til projektet som et immaterielt aktiv, kræver det, at virksomheden kan dokumentere, at det rent teknisk er muligt at udvikle køre-selv softwaren til, at den kan håndtere de nævnte eksempler. Det må således ikke længere være et spørgsmål om, hvorvidt det teknisk set kan lade sig gøre.

Der findes ikke yderligere vejledning i lovgivningen, der hjælper virksomhederne i vurderingen af, hvad der skal til, for at kriteriet kan anses for opfyldt. Der er derfor tale om en subjektiv vurdering,

og grænsen i praksis kan være hårfin særligt for de fleste innovative projekter. Det vigtigste i disse scenarier er, at virksomheden udarbejder et detaljeret notat, der redegør for, hvorfor kriteriet efter deres vurdering anses for opfyldt, og som begrunder og dokumenterer deres forudsætninger med kendt viden. Der vil dog være en risiko for, at lovgiver og lovgivers kontrollanter ikke er enige i de foretagne vurderinger som følge af kriteriets karakter. Denne risiko er dog ikke ensbetydende med, at virksomheden blot skal udgiftsføre alle deres afholdte omkostninger til et givent projekt, da dette ligeledes vil være forkert rent regnskabsmæssigt, såfremt de nødvendige indregningskriterier rent faktisk er opfyldte.

Der findes også en del eksempler i praksis, hvor dette kriterie ikke giver anledning til de store udfordringer. Det gælder eksempelvis ved produktudvikling, hvor Apple ønsker at udvikle en ny version af deres iPhone. I dette eksempel er der ikke tale om ny banebrydende teknologi men ofte en forbedring af allerede eksisterende teknologi, hvilket gør det væsentligt nemmere at dokumentere, at det er teknisk muligt at færdiggøre udviklingsprojektet.

5.3.4.2 Virksomheden har til hensigt til at færdiggøre udviklingsprojektet

Det skal være virksomhedens hensigt at færdiggøre udviklingsprojektet, og ikke mindst efterfølgende at anvende eller sælge det resultat, som udviklingsprojektet ender ud i. Normalt giver dette kriterie ikke anledning til de store udfordringer i praksis, da formålet med at investere i et projekt i første omgang har været at opnå et resultat til gavn for virksomheden. Endvidere er det ikke et kriterie, der er forbundet med store skøn, hvilket minimerer usikkerheden ved vurderingen af kriteriet.

Kriteriet er dog særlig vigtigt for projekter, hvor aktiviteterne af forskellige årsager har været begrænsede i en længere periode. Dette kan eksempelvis skyldes;

- at der i forbindelse med udviklingsprojektet er kommet bedre teknologi, og det derfor ikke længere giver mening at forsætte udviklingsprojektet, eller
- at det er blevet væsentligt dyrere at færdiggøre projektet end først forventet, og virksomheden ikke er villig til at investere heri, eller
- at virksomheden har ændret strategi og derfor ikke længere ønsker det, som udviklingsprojektet vil kunne give af resultater.

Det er således nødvendigt, at virksomheden redegør for deres hensigter og fremtidsplaner for færdiggørelsen af udviklingsprojektet. Det er ikke tilstrækkeligt, at virksomheden alene har til hensigt at færdiggøre udviklingsprojektet, virksomheden skal også have til hensigt at anvende eller

sælge det, der kommer ud af udviklingsprojektet, da udviklingsprojektet ellers ikke vil skabe fremtidige økonomiske fordele til virksomheden.

Som dokumentation, for at virksomheden har til hensigt at færdiggøre udviklingsprojektet, kan der foreligge en projektplan, der viser tidsplanen for projektet, den forventede projektøkonomi, hvordan projektet er finansieret samt en plan, der viser, hvordan projektet efterfølgende skal indgå i virksomhedens drift. Er der tale om udvikling af et internt IT-system, kan denne plan være en undervisningsplan og en implementeringsplan, mens der ved udvikling af et nyt produkt kan være tale om en lanceringsplan.

Konsekvensen, af at virksomheden ikke har til hensigt at færdiggøre udviklingsprojektet, er, at de afholdte omkostninger skal omkostningsføres. Har udviklingsprojektet tidligere opfyldt alle indregningskriterierne for at kunne indregnes som et immaterielt aktiv, skal dette aktiv nedskrives.

5.3.4.3 Virksomheden har evnerne til at anvende eller sælge udviklingsprojektet

Udover at det for virksomheden skal være teknisk muligt samt virksomhedens hensigt at færdiggøre udviklingsprojektet, skal virksomheden også have evnerne til at enten at anvende og / eller sælge slutresultatet af udviklingsprojektet.

Dette giver formentlig ikke de store udfordringer i praksis, men formålet med betingelsen er at sikre, at virksomheden har tilstrækkelig indsigt i at kunne tage slutproduktet i brug. Får virksomheden eksempelvis udviklet et nyt og effektivt IT-system, der afskaffer nogle manuelle arbejdsgange, kræver det, at medarbejderne bliver trænet i det nye IT-system. Såfremt dette ikke sker, og medarbejderne derved ikke har evnerne til at tage systemet i brug, er betingelsen ikke opfyldt.

Der kan også være andre eksempler, hvor virksomheden ikke har de specialister, der skal til for eksempelvis at sælge og markedsføre et udviklet produkt. Hvis en medicinalvirksomhed får udviklet en ny medicin ved hjælp af korttidsansatte eller eksterne konsulenter, og derved ikke selv har tilstrækkelig viden omkring sygdommen eller medicinen til bagefter at gå ud og sælge den, er betingelsen heller ikke opfyldt.

Virksomheden skal udarbejde den nødvendige dokumentation, der underbygger deres vurdering af, at kriteriet er opfyldt. Dokumentationen kan bestå af implementerings- og undervisningsplaner for interne udviklingsprojekter samt lancerings- og træningsplaner for udviklingsprojekter, der resulterer i nye salgbare produkter. Dokumentationskravet må være mindre, når der er tale om

udviklingsprojekter inden for områder, som virksomheden er erfaren i, hvorimod der stilles større krav ved udviklingsprojekter inden for helt nye områder.

5.3.4.4 Hvordan udviklingsprojektet vil frembringe sandsynlige økonomiske fordele

Et af de generelle indregningskriterier for aktiver er, at et udviklingsprojekt skal generere fremtidige økonomiske fordele til virksomheden, for at omkostningerne kan indregnes som immaterielle aktiver. Der er ingen forskel på dette generelle indregningskriterie og kriteriet i IAS 38.57 om immaterielle aktiver. Det er derfor de samme mekanismer, der skal være opfyldte efter dette kriterie, hvorfor der henvises til den nærmere analyse i afsnit 0 af dette.

5.3.4.5 Tilstrækkelige ressourcer til at færdiggøre udviklingsprojektet

I forlængelse af de tidligere punkter er det nødvendigt, at virksomheden har både de tekniske, økonomiske og andre ressourcer til rådighed til at færdiggøre udviklingsprojektet. Det er endvidere nødvendigt, at virksomheden efterfølgende har de nødvendige ressourcer til at kunne anvende eller sælge udviklingsprojektet. Formålet med kriteriet er at sikre, at virksomheden ikke indregner udviklingsprojekter som immaterielle aktiver, som de aldrig vil kunne gøre færdige som følge af en mangel på de nødvendige relevante ressourcer.

Virksomheden skal således have adgang til det nødvendige tekniske udstyr for at kunne færdiggøre udviklingsprojektet. Dette kan være i form af, at virksomheden selv har udstyret, eller at det køber eller lejer sig til adgangen. Det er således ikke muligt at udvikle en rumraket, hvis man ikke har adgang til de nødvendige tekniske forhold, der gør, at man kan simulere om raketten kan flyve i atmosfæren i rummet.

Virksomheden skal udarbejde dokumentation, der viser hvilket teknisk udstyr, der er nødvendigt for at færdiggøre og anvende udviklingsprojektet, og hvordan virksomheden har sikret sin adgang hertil. Er virksomheden afhængig af at leje specialudstyr, testfaciliteter med videre skal virksomheden som en del af sin dokumentation kunne påvise, at den har mulighed for at få adgang hertil. Dette kan eksempelvis dokumenteres i form af allerede indgået samarbejdsaftale.

Endvidere skal virksomheden have tilstrækkelige økonomiske midler til at færdiggøre udviklingsprojektet og efterfølgende anvende eller sælge det. Dette kan være via egenfinansiering eller lånoptagelse. Udviklingsprojektet kan også være finansieret ved, at honoraret til de anvendte eksperter består i en procentandel af den efterfølgende generede omsætning.

Uanset hvordan virksomheden fremskaffer kapitalen til at færdiggøre og efterfølgende anvende udviklingsprojektet, er det dog en forudsætning, at virksomheden kan dokumentere, at den nødvendige kapital er tilstede. Dette er typisk vanskeligt for unge forsknings- og udviklingsvirksomheder, eksempelvis inden for biotek og medicin, da de er karakteriseret ved, at der ikke forventes indtægter af betydning i starten af deres levetid, og de formentlig er afhængige af løbende kapitalindsud. Dette kriterie kan også blive en udfordring i praksis, hvis virksomheden undervejs i sit udviklingsforløb af andre årsager får likviditetsudfordringer, og derfor er nødt til at stoppe udviklingsaktiviteten i en periode. For at kunne opretholde indregningen af udviklingsprojektet skal virksomheden kunne dokumentere, at den kan fremskaffe den nødvendige kapital til at færdiggøre og anvende udviklingsprojektet. Kan virksomheden ikke dette, er kriteriet ikke længere opfyldt.

Det sidste element i denne betingelser er, at virksomheden skal dokumentere, at eventuelle andre nødvendige og relevante ressourcer er til stede. Det kan eksempelvis være, at der skal være medarbejdere til rådighed, som kan arbejde på det pågældende udviklingsprojekt. Det er muligt, at virksomheden har de rette kompetencer i huset til at arbejde på og færdiggøre udviklingsprojektet, men hvis disse medarbejdere er allokeret til andre opgaver, og derfor ikke er til rådighed for dette udviklingsprojekt, kan udviklingsprojektet ikke færdiggøres, og betingelsen er derved ikke opfyldt. Problemet opstår endvidere i den situation, hvor en udviklingsmedarbejder foretager et jobskifte, hvis det er vanskeligt at erstatte medarbejderen med en anden.

5.3.4.6 Evnen til pålideligt at måle omkostningerne til udvikling af projektet

Denne betingelser henviser ligeledes til et af de generelle indregningskriterier for et aktiv – det skal være muligt at opgøre kostprisen pålideligt. Det er derfor nødvendigt for virksomheden at etablere de rette procedurer, forretningsgange og registreringssystemer, som sikrer, at denne betingelse kan opfyldes.

Dette kan bl.a. omfatte følgende:

- Etablering af procedurer og forretningsgange, der sikrer, at grundlaget for indregning af udviklingsprojekter som immaterielle aktiver er til stede.
- Etablering af systemer, der sikrer, at alle projektrelaterede omkostninger bliver korrekt registreret på udviklingsprojektet. Dette kan eksempelvis være et sagsstyringssystem.
- Etablering af forretningsgange og systemer, der sikrer, at der kan ske pålidelig allokering af relevante omkostninger til udviklingsprojekterne. Det skal således være nemt, at allokere både direkte og indirekte relaterede omkostninger til udviklingsprojektets økonomi.

- Etablering af processer og systemer, der sikrer, at omkostningerne på de enkelte projekter er valide, nøjagtige og fuldstændige.¹¹⁰

De fleste større virksomheder har registreringssystemer, som kan sikre, at relevante omkostninger bliver korrekt opsamlet og fordelt på de enkelte udviklingsprojekter. Denne del vurderes derfor ikke at give anledning til væsentlige udfordringer i praksis.

Det samme gør sig dog ikke altid gældende for forretningsgange og procedurer. De medarbejdere, som har ansvaret for de forskellige udviklingsprojekter, har typisk ikke en dybere indsigt i den regnskabsmæssige regulering på området, da de ofte enten har en projektlederuddannelse eller en faglig teknisk uddannelse. Dette medfører i praksis at såvel korrekt klassifikation af projekter i henholdsvis forskning og udvikling, samt korrekt indregning af de dertil relaterede omkostninger kan være vanskelig i praksis. Det er i praksis set, at der findes både mellemstore og større virksomheder, hvor forretningsgangene og procedurene ikke er etablerede, eller hvor de ikke er tilstrækkelig detaljerede til at sikre, at alle projekter og projektomkostninger altid bliver behandlet korrekt. Dette tydeliggør blot nødvendigheden af, at virksomhederne får etableret gode og detaljerede forretningsgange og procedurer på området. Endvidere bør virksomhederne overveje at give økonomiansvarligere medarbejdere på udviklingsprojekterne undervisning i, hvordan regnskabsmæssige regler er på området, og hvordan den nødvendige dokumentation udarbejdes. Jo mere indsigt de økonomiansvarlige medarbejdere har i regnskabsreglerne og de mekanismer, som de indeholder, jo større er sandsynligheden for, at udviklingsprojekterne bliver korrekt behandlet regnskabsmæssigt.

5.3.4.7 Delkonklusion

Ovenstående analyse viser, at, for at et udviklingsprojekt kan indregnes som et immaterielt aktiv, kræver det, at virksomheden kan dokumentere, at den overholder en række indregningskriterier. Formålet med disse indregningskriterier er at sikre, at en virksomhed ikke indregner et aktiv, som virksomheden efterfølgende ikke har evnerne, ressourcerne og ønsket om at færdiggøre. Alle disse forhold er forudsætninger, der skal være til stede, for at virksomheden grundlæggende kan sikre sig, at udviklingsprojektet vil generere fremtidige økonomiske fordele til virksomheden.

Virksomheden skal derved være i stand til at udarbejde et dokument, der beskriver, hvordan alle kriterierne er opfyldt samt forudsætningerne for denne vurdering.

¹¹⁰ Indsigt i årsregnskabsloven, s. 246

Hvis der ikke kan ske adskillelse af forskningsfasen og udviklingsfasen, skal omkostningerne altid indregnes i resultatopgørelsen.¹¹¹ Det må derved konkluderes, at hvis der er tvivl om, hvorvidt det er forskning eller udvikling, vil svaret altid være forskning. Kriterierne er dog begrænset beskrevet i de internationale regnskabsstandarder, hvorfor der i mange tilfælde vil være tale om en subjektiv vurdering af, at kriterierne er tilstrækkelige opfyldte og veldokumenterede. Der er derfor en risiko for, at lovgiver og lovgivers kontrollanter kan have en anden holdning end virksomheden. Jo mere dokumentation virksomheden har for sine vurderinger, jo mindre må risikoen dog alt andet lige være.

5.3.5 Hvornår er et udviklingsprojekt klar til brug?

Når et udviklingsprojekt er klar til brug, ophører indregningen af de relaterede omkostninger til projektet som et aktiv, og afskrivninger påbegyndes.

Et udviklingsprojekt er klar til brug, når det er bragt til den lokalitet og i den stand, der kræves for at sikre den af ledelsen planlagte anvendelse.¹¹² Dette må tolkes som, at et udviklingsprojekt er klar til brug, når virksomhedens plan for udviklingsprojektet er opfyldt.

5.3.5.1 Forskellen på hvornår et udviklingsprojekt er klar til brug og hvornår det bliver taget i brug

Det er vigtigt at være opmærksom på, at der i praksis kan være stor forskel på, hvornår et udviklingsprojekt er *klar til brug*, og hvornår det *bliver taget i brug*. Et nyt internt IT-system kan være klar til at blive taget i brug i løbet af juni måned. Selve ibrugtagningen er dog først planlagt til september, da perioden indtil da går med sommerferie og undervisning i systemet. Omkostningerne til IT-systemet skal dog driftsføres fra klarmeldingstidspunktet i juni, og afskrivningerne skal påbegyndes.

Det forhold, at der er forskel på klarmeldingstidspunkt og ibrugtagelsestidspunktet, kan betyde, at en virksomhed kan have en overlappende periode, hvor der eksempelvis betales licens, support med videre på det gamle IT-system, mens virksomheden samtidig skal påbegynde afskrivninger på det nye system. Derved er virksomhedens resultat påvirket af omkostninger til to IT-systemer.

¹¹¹ Indsigt i årsregnskabsloven, s. 245

¹¹² IAS 38.30 og IAS 38.97

I de tilfælde, hvor der ikke sker en værdiforringelse af udviklingsprojektet, før det bliver taget i brug, kan det virke ulogisk, at der ikke er sammenhæng mellem tidspunktet for påbegyndelse af afskrivninger og ibrugtagningstidspunktet, hvor formålet med reglerne giver mere mening i de tilfælde, hvor der sker en værdiforringelse af udviklingsprojektet, så snart det er klart til brug. Dette er eksempelvis tilfældet, hvis en virksomhed har udviklet et udendørs rensningsanlæg, som bliver slidt af at stå udendørs, uanset om anlægget bliver anvendt.

Der er flere formål med, at lovgiver har valgt, at indregning af omkostninger som et immaterielt aktiv ophører, når udviklingsprojektet har den stand, som kræves for at sikre den af ledelsen planlagte anvendelse. Et af formålene er at gøre tidspunktet uafhængigt af, hvornår udviklingsprojektet rent faktisk bliver taget i brug, mens et andet formål er at sikre, at eventuelle aktiviteter, som ikke er nødvendige for selve udviklingsprojektets funktionalitet, men som gennemføres inden ibrugtagningstidspunktet, ikke bliver indregnet som en del af kostprisen. Dette kan eksempelvis være omkostninger til planlægning af reklamekampagner ved nyudviklede produkter eller driftstab og spild i forbindelse med gennemførelse af de først produktioner, ved en nyudviklet produktionsteknik.

Et andet element i denne regel, som kan give anledning til udfordringer i praksis, er, hvornår udviklingsprojektet har nået den stand, der skal til, for at det kan anvendes til det af ledelsen planlagte.

5.3.5.2 Ændring af udviklingsprojektets omfang og plan undervejs

I praksis er det ikke unormalt, at et projekts omfang og plan kan ændre sig undervejs. Det kan være, at behovene viser sig at være anderledes end først antaget efterhånden, som projektet kommer tættere på detaljerne, eller at virksomheden opdager, at der er en mere effektiv måde at udvikle en ny produktionsmetode på end først forventet. Det kan også være, at virksomheden ønsker at udvide funktionaliteten yderligere end først planlagt, da det vil være det mest omkostningseffektive at gøre.

Spørgsmålet er ved ovenstående eksempler, hvornår udviklingsprojekterne kan anses for at være klar til brug, idet de ikke længere følger den oprindelige plan og de oprindelige fastsatte mål.

Der findes ikke et klart svar på dette i lovgivningen. Nogle mener, at det er når de oprindelige fastsatte mål er nået, mens andre mener, at det er når udviklingen er afsluttet.¹¹³ Såfremt kravet skal

¹¹³ Årsrapport efter internationale regnskabsstandarder, s. 756 og Regnskabshåndbogen, s. 152

fortolkes snævert, og det derfor er når, de oprindelige fastsatte mål er nået, kan dette give anledning til udfordringer, hvis projektets karakter har ændret sig så meget undervejs, at disse mål aldrig nås. Det er dog et spørgsmål om, hvor detaljerede mål, der er tale om. Hvis det alene er målet, at projektet har nået sit oprindelige *formål*, er der efter vores vurdering ikke forskel på de to fortolkninger af, hvornår den planlagte stand er opnået. Udgangspunktet må derfor være, at et udviklingsprojekt er klar til brug, når udviklingsprojektet er afsluttet, og det har nået sit formål.

Ovenstående giver endvidere mulighed for, at et udviklingsprojekt kan ændre plan undervejs, så længe hovedformålet stadig er det samme. Ændrer hovedformålet sig, bør virksomheden foretage en vurdering af, hvorvidt de afholdte omkostninger på ændringstidspunktet fortsat overholder indregningskriterierne, for at kunne indgå som et immaterielt aktiv, eller om der skal ske en nedskrivning af disse.

5.3.5.3 Delvis ibrugtagning af et udviklingsprojekt

Udfordringerne i praksis i relation til ophør af indregning af udviklingsomkostninger som en del af det immaterielle aktiv opstår endvidere, når et udviklingsprojekt bliver taget delvist i brug, og der derfor efter virksomhedens opfattelse fortsat udvikles på flere af udviklingsprojektets elementer.

Et eksempel på ovenstående kan være, at en virksomhed er ved at udvikle og implementere et nyt økonomisystem, der skal håndtere alle selskabets transaktioner. Det viser sig, at kunde- og faktureringshåndteringen er væsentlig mere kompleks at udvikle end først forventet, og tidsplanen, for hvornår denne del af økonomisystemet er færdigudviklet, ændrer sig derfor væsentligt. Ledelsen beslutter at implementere de elementer af økonomisystemet, som er færdigudviklet rettidigt, eksempelvis finansdelen og lagerdelen, mens resten først bliver implementeret på et senere tidspunkt.

I ovenstående eksempel er det således delelementer af udviklingsprojektet, der er klar til brug, og udviklingsprojektets formål er derfor ikke opnået. Efter vores vurdering medfører dette forhold, at der ikke skal ske ophør af indregning af udviklingsomkostninger som en del af det immaterielle aktiv på det tidspunkt, hvor en del af udviklingsprojektet er klar til brug. Forholdet stiller imidlertid store krav til virksomhedens gennemgang af efterfølgende projektomkostninger, da alle omkostninger, som er relateret til de funktionaliteter, som tages i brug, ikke længere kan indregnes som immaterielle aktiver. Det er således alene omkostninger, der er relateret til den funktionalitet – i eksemplet faktureringsdelen – der ikke er taget i brug, som fortsat kan indregnes som et immaterielt aktiv. Øvrige omkostninger skal driftsføres.

I de situationer, hvor et udviklingsprojekt delvist er klar til brug, og der derfor fortsat udvikles på andre elementer af projektet, skal der endvidere ske en allokering af udviklingsprojektets kostpris på de forskellige elementer, for at virksomheden kan påbegynde afskrivninger på de elementer, der er klar til brug, og ikke mindst bliver taget i brug.

I praksis kan en sådan fordeling være vanskelig, idet udviklingsomkostningerne typisk dækker projektet bredt. Endvidere kræver det, at virksomheden har detaljerede registreringer af, hvornår de forskellige medarbejdere og / eller konsulenter har arbejdet på de forskellige funktionaliteter i udviklingsprojektet. Denne detaljerede registrering foreligger ikke altid i praksis. Der vil derfor være tale om et skøn, når virksomheden skal fastlægge en fordelingsnøgle og dokumentere deres overvejelser i denne forbindelse.

Det er ikke unormalt, at der kan være delelementer i et udviklingsprojekt, som er klar til brug, før hele udviklingsprojektet er klart til brug. Normalt er disse dog i så tæt en sammenhæng med hele udviklingsprojektet, at det ikke giver anledning til udfordringer i praksis. Er der derimod stor uafhængighed mellem de forskellige delelementer, bør virksomheden overveje, om der i virkeligheden ikke er tale om flere mindre projekter, der derfor skal registreres særskilt.

5.3.5.4 Delkonklusion

Et udviklingsprojekt er klar til brug, når det har nået den stand, som ledelsen har planlagt for at kunne anvende udviklingsprojektet til det forventede formål. Hvornår et udviklingsprojekt er klar til brug, og hvornår det rent faktisk bliver ibrugtaget af virksomheden, er ikke altid sammenfaldende, selvom det i praksis er nemmest at sætte lighedstegn mellem disse to scenarier, og virksomheden skal derfor forholde sig til, hvornår udviklingsprojektet har nået den stand, som ledelsen planlagde ved projektets igangsættelse.

Et udviklingsprojekts plan kan dog ændre sig undervejs. Ovenstående analyse viste, at det afgørende i den forbindelse er, hvornår udviklingen er afsluttet, og om udviklingsprojektets formål er ændret. Den præcise stand, som ledelsen forventede på igangsættelsestidspunktet, kan derfor ændres, så længe selve formålet i alt væsentlighed er det samme.

I praksis sker det, at et udviklingsprojekt bliver taget delvist i brug. Er dette tilfældet, skal der ske en fordeling af de afholdte omkostninger på de elementer i udviklingsprojektet, som er klar til brug, og på de elementer, som ikke er klar til brug. Denne fordeling af vanskelig i praksis, da virksomheden sjældent vil have haft fokus på at fordele deres registreringer på disse elementer fra starten, hvorfor fordelingen ofte vil blive baseret på et skøn. Endvidere ophører indregning af

udviklingsomkostninger for de elementer, som er klar til brug, ligesom der skal påbegyndes afskrivninger heraf. For de elementer, som fortsat ikke er klar til brug, kan der efter vores vurdering fortsat ske indregning af afholdte udviklingsomkostninger som en del af det immaterielle aktiv.

5.3.6 Hvornår er det videreudvikling af et udviklingsprojekt, og hvornår er det vedligeholdelse?

Når et udviklingsprojekt er færdigudviklet og er klart til brug, overføres det regnskabsmæssigt fra at være et igangværende udviklingsprojekt til at være et færdigt udviklingsprojekt. Rent regnskabsmæssigt betyder dette, at der ikke længere kan anlægges omkostninger på det pågældende udviklingsprojekt, samt at udviklingsprojektet skal afskrives. Udviklingsprojektet er dermed trådt ind i drifts- og vedligeholdelsesfasen.

I praksis opstår udfordringerne og spørgsmålene, når der skal foretages en sontring imellem, hvornår afholdte omkostninger skal klassificeres som almindelig vedligeholdelse og dermed driftsføres, og hvornår omkostningerne skal klassificeres som forbedringsomkostninger, der kan anlægges. Forskellen på denne klassifikation af omkostningerne gør, at det er vigtigt at skelne mellem de to begreber.

I praksis er det ikke unormalt, at der opstår et behov for at udbedre fejl og mangler, efter at udviklingsprojektet er taget i brug. Eventuelle omkostninger til sådanne fejl og mangler skal som udgangspunkt driftsføres, idet udviklingen er afsluttet, og disse fejl og mangler først er opstået, efter udviklingsprojektet har opnået den stand, som ledelsen planlagde.

I det omfang, at udbedringen af fejl eller mangler forbedrer udviklingsprojektets funktionalitet eller ydeevne, og virksomheden kan redegøre for, at de øvrige indregningskriterier er opfyldt, herunder at det er sandsynligt, at denne forbedring vil generere fremtidige økonomiske fordele til virksomheden, vil omkostningerne dog kunne anlægges som et nyt udviklingsprojekt.¹¹⁴ Hvornår, der er tale om afholdelse af omkostninger, der skal behandles som fejl og mangler, og hvornår, der er tale om forbedringsomkostninger, er i praksis vanskeligt. Dette skyldes bl.a., at videreudvikling både kan være af større eller mindre karakter.

Helt overordnet set skal der derfor sondres mellem omkostningernes formål, og om der er tale om vedligeholdelse eller videreudvikling.

¹¹⁴ Indsigt i årsregnskabsloven, s. 246 og 252

Et eksempel, hvor det i praksis kan være svært at skelne mellem, om der er tale om vedligeholdelse eller videreudvikling er, hvis en virksomhed har udviklet et nyt produkt, og produktet ikke er helt som ønsket, men for ikke at tabe markedsandele vælger ledelsen at lancere produktet i sin nuværende form. Dette kunne eksempelvis gøre sig gældende for Apple, og deres videreudvikling af iPhones. De beslutter sig, for at deres næste produkt skal indeholde et forbedret kamera, men de kan ikke få teknologien til at virke samtidig med, at kameraet er plant med resten af telefonen. Næste lanceringsdato nærmer sig, og udfordringen er ikke løst. Ledelsen beslutter derfor at lancere iPhonen med det forbedrede kamera, men hvor der ikke er en løsning for at få det rent designmæssigt til at være plant med telefonen. Efter lanceringen videreudvikler Apple på kameraet, og til den næste version har de fundet en løsning på at kombinere den ønskede kamerakvalitet med telefonens ydre design. Spørgsmålet er her, om den udvikling, der er sket af kameraets design, skal klassificeres som vedligeholdelse eller som videreudvikling.

Der er ikke sket udvikling af ny funktionalitet, idet iPhonen tager billeder i samme kvalitet som før, men dog udvikling af et nyt design. Hvis Apple kan dokumentere, at der findes en kundegruppe, som vil købe den nye version af iPhonen alene på grund af en opdatering af kameraets design, vil udviklingsprojektet kunne genenerer yderligere økonomiske fordele til virksomheden end virksomheden kunne opnå uden dette udviklingsprojekt. Dette indikerer derfor, at omkostningerne til udvikling af kameraets nye design kan anlægges. Såfremt Apple har vanskeligt ved at dokumentere dette, er der i stedet tale om udbedring af en mangel, som skal driftsføres.

5.3.6.1 Delkonklusion

I praksis er sondringen mellem vedligeholdelse og videreudvikling ofte svær. Det er derfor vigtigt, at virksomheden fastlægger forretningsgange for, hvordan snitfladerne på dette område skal fortolkes, samt at disse forretningsgange afstemmes med virksomhedens revisorer, som i sidste ende er dem, der på lovgivers vegne skal tage stilling til, hvorvidt de er enige i virksomhedens fortolkning af regelsættet.

Det forhold, at udbedring af en fejl eller en mangel kan udgøre en større omkostning, har ingen betydning for den regnskabsmæssige vurdering af, hvorvidt omkostningerne skal behandles som vedligeholdelses- eller videreudviklingsomkostninger. Det afgørende er, om der er tale om forbedret funktionalitet, og hvorvidt den forbedrede funktionalitet i sig selv overholder indregningskriterierne for udviklingsprojekter. Virksomhederne skal således igennem samme dokumentationskrav ved et videreudviklingsprojekt for at redegøre, om indregningskriterierne er opfyldte, som de skal ved øvrige udviklingsprojekter.

Større fejl og mangler burde en virksomhed have opdaget, såfremt der var blevet planlagt og gennemført tilstrækkeligt med test inden klarmeldingen af udviklingsprojektet. Dette er et af argumenterne for, at omkostningerne hertil som udgangspunkt ikke kan anlægges.

5.4 HVILKE UDFORDRINGER GIVER REGLERNE OMKRING MÅLING AF UDVIKLINGSPROJEKTER ANLEDNING TIL?

Hvilke fortolkningsmuligheder reglerne omkring måling af udviklingsprojekter er løbende identificeret i forbindelse med den teoretiske gennemgang af reglerne i kapital 4, og fremgår af nedenstående afsnit.

5.4.1 Hvilke omkostninger indgår i kostprisen og hvordan måles de?

Ved første indregning skal et udviklingsprojekt måles til kostpris jf. afsnit 4.2.1. Kostprisen er de direkte og indirekte omkostninger, som en virksomhed afholder for at færdiggøre udviklingsprojektet. Endvidere indgår eventuelle renter af kapital, som er lånt til at finansiere udviklingsprojekter i kostprisen.

Kostprisen består af mange elementer, og de enkelte elementer er derfor analyseret enkeltvis nedenfor.

5.4.1.1 Direkte medgåede omkostninger til udviklingsprojektet

Direkte medgåede omkostninger består af omkostninger, som udelukkende er afholdt til brug for udviklingsprojektet. Dette kan eksempelvis være indkøb af materialer, hardware, software og konsulenter. Disse omkostninger er normalt forholdsvis enkle at identificere og få allokeret korrekt til de relevante udviklingsprojekter.

Andre former for direkte omkostninger kan være transport af medarbejdere i forbindelse med planlagte workshops, leje af overnatningsfaciliteter eksempelvis i forbindelse med en to dages workshop, fortæring i forbindelse med mødeaktiviteter og lignende. Disse omkostninger har mere karakter af forbrugsomkostninger, og det kan derfor diskuteres, hvorvidt sådanne omkostninger bør indgå som en del af udviklingsprojektet.

Vores vurdering er, at så længe omkostningerne er afholdt som et direkte led i udviklingsaktiviteterne, så længe skal de indgå i kostprisen. Omkostningerne ville således ikke have været afholdt, hvis det ikke havde været for udviklingsprojektet. Udfordringen opstår dog, hvis transporten vedrører en workshop, hvor der både er aktiviteter vedrørende udviklingsprojektet og aktiviteter vedrørende øvrige forhold i virksomheden. I sådanne tilfælde bør der som udgangspunkt

ske en forholdsmæssig fordeling af omkostningerne på de forskellige aktiviteter, med mindre workshoppen er planlagt på grund af udviklingsprojektet og de fremmødte beslutter at bruge en ekstra time på et internt møde. Her ville transportomkostningerne kunne allokeres helt til udviklingsprojektet, da de er afholdt som følge af udviklingsprojektet og ikke som følge af det interne møde.

Omkostninger til eksempelvis interne ressourcer skal kun allokeres til udviklingsprojektet med det antal timer, der er anvendt på udviklingen af projektet. For sådanne omkostninger er det således vigtigt, at virksomheden har etableret velfungerende forretningsgange og registreringssystemer, som sikrer, at de korrekte ressourceomkostninger bliver allokeret til kostprisen.

Eksempler på aktiviteter, der kan indregnes som direkte medgået tid, er følgende:

- Tidsforbrug forbundet med at kode / bygge
- Tidsforbrug forbundet med at teste, om udviklingsprojektet fungerer korrekt, samt evaluere testresultater
- Tidsforbrug i relation til at søge diverse nødvendige myndighedsgodkendelser.

Virksomheden skal således sikre, at medarbejderne foretager de nødvendige tidsregistreringer til brug for korrekt allokering. Endvidere skal virksomheden opgøre medarbejdernes kostpris, som svarer til den omkostning, virksomheden har per arbejdstime for medarbejderne. Timeprisen skal derved både indeholde den direkte løn, samt de indirekte lønrelaterede omkostninger som eksempelvis ATP-bidrag, FIB-bidrag med videre.

I praksis er det særligt den del af kostprisen, som vedrører allokerede medarbejderomkostninger, der kan give anledning til udfordringer. Udfordringerne består af flere forhold. Et af dem er, hvorvidt virksomheden får opgjort medarbejdernes kostpriser korrekt. Udfordringen her vedrører dels, om virksomheden får taget højde for alle medarbejderrelaterede omkostninger udover selve lønnen, samt dels hvilket timeantal de månedslønnede medarbejdere bliver delt med for at fastlægge kostprisen per time.

Særligt timeantallet er vigtigt for medarbejdere, som er måneds aflønnet. En medarbejder, der får sin faste månedsløn uden overarbejdsbetaling, afspadsering eller lignende, har en normtid på 160,33 timer om måneden. Hvis den totale lønpakke inklusiv alle medarbejderrelaterede omkostninger

udgør 60.000 kr. om måneden, svarer dette til en timeløn på kr. 374,22.¹¹⁵ Såfremt medarbejderen har arbejdet 40 ekstra timer i en måned og bruger al sin tid på udviklingsprojektet, vil den medarbejderomkostning, der bliver en del af kostprisen på udviklingsprojektet være 74.967,49 kr.¹¹⁶ Virksomheden vil derved indregne 14.967,49 kr. mere i kostprisen, end hvad virksomheden har haft af omkostninger til medarbejderen. Dette er ikke korrekt, men det er konsekvensen flere steder i praksis, hvor medarbejderne tidsregistrerer deres timer, og disse tidsregistreringer automatisk bliver ganget op med kostprisen per time og bogført på udviklingsprojektet.

Ovenstående eksempel viser, at det er vigtigt, at virksomheden forholder sig til medarbejdernes arbejdsmonter ved fastlæggelse af medarbejderens kostpris per time. Såfremt medarbejderen i eksemplet havde fået overarbejdsbetaling med et tillæg på 50%, ville dette tillæg skulle indgå i grundlaget for opgørelsen af medarbejderens kostpris. Får medarbejderen derimod afspadsering i forholdet 1:1 for overarbejdstimerne, skal der ikke tages højde herfor i kostprisen. I de måneder, hvor medarbejderen arbejder 40 timer ekstra, vil den allokerede omkostning til udviklingsprojektet være større end de faktiske omkostninger. Til gengæld skal der hensættes en afspadseringsforpligtelse, til når medarbejderen på et senere tidspunkt afspadserer, hvilket udligner den driftsindtægt, der ellers ville have været, jf. ovenstående eksempel.

En anden udfordring er, at mange større virksomheder opgør timesatserne for medarbejderne opdelt i grupper. Ved at gøre dette sikres fortroligheden omkring den enkelte medarbejders løn. Alt efter hvor nuanceret grupperingen bliver foretaget, betyder det dog, at der kan være en vis forskel på en medarbejders faktiske omkostninger og den kostpris per time, der anvendes til anlægsførelsen. Jo færre grupper medarbejderne bliver fordelt efter, jo større sandsynlighed er der for, at den anvendte timepris er forskellig fra de faktiske omkostninger. Årsagen, til at denne gruppering accepteres i praksis, er ud fra en vurdering af, om afvigelsen er væsentlig for virksomhedens regnskab. Det vil den sjældent være, idet der normalt vil være medarbejdere, hvor afvigelsen både er i positiv og i negativ retning. Fastlægning af de grupperinger, som medarbejderne bliver fordelt i, er dog stadig et forhold, som virksomheden skal være opmærksom på.

¹¹⁵ I eksemplet er der ikke taget højde for sygdom og ferie ved beregningen af timelønnen. Den er alene opgjort som 60.000 kr. / 160,33.

¹¹⁶ Regnestykket er $(160,33+40)*374,22$

5.4.1.2 Indirekte medgåede omkostninger til udviklingsprojektet

Indirekte omkostninger omfatter de omkostninger, som ikke har en direkte tilknytning til udviklingsprojektet. Der findes i lovgivningen ingen bestemmelser om opgørelse og indregning af de indirekte omkostninger, men de indirekte omkostninger skal opfylde følgende kriterier:¹¹⁷

- Omkostningerne skal være foranlediget af udviklingen
- Omkostningerne skal være afholdt i udviklingsperioden

Ovenstående viser således tydeligt, at omkostningerne skal være afholdt i relation til udviklingsprojektet for at kunne indregnes i kostprisen.

Indirekte udviklingsomkostninger kan eksempelvis være en andel af lokaleomkostningerne for de lokaler, som udviklingsmedarbejderne sidder i, ledelsesomkostninger relateret til udviklingsmedarbejderne, særlige forsikringer og tilsvarende. Det afgørende er, at omkostningerne har en direkte tilknytning til udviklingsprojektet.

Indirekte udviklingsomkostninger kan endvidere være afskrivninger på udstyr, som er anskaffet og anvendes til udviklingsprojektet. Det kan eksempelvis være særlige maskiner til test af medicinsk virkning af et produkt under udvikling. Afskrivningerne på udstyret i den periode, hvor det anvendes i udviklingsprojektet, indgår således i kostprisen som en indirekte omkostning. Anvendes maskinen til flere formål, skal der foretages en forholdsmæssig fordeling af afskrivningerne i perioden, således at afskrivningerne kan allokeres til de enkelte formål. Alternativt kan virksomheden opgøre en enhedspris per test eller en dagsleje, og på den måde allokere omkostningerne for maskinen ud til de projekter, som den anvendes i. Ved anvendelse af denne omkostningsfordelingsmetode er der dog tale om en direkte medgået omkostning i stedet.

Ved vurderingen af, om en omkostning skal indgå i opgørelsen af de indirekte omkostninger, skal den vurderes i sammenhæng med de omkostninger, som positivt er defineret som omkostninger, der ikke kan indgå i kostprisen. Se afsnit 5.4.1.4 for disse.

Det kan være vanskeligt at afgøre hvilke omkostninger, der kan indgå som indirekte omkostninger i et udviklingsprojekt. Det er derfor vigtigt, at virksomheden dokumenterer og begrundes sine overvejelser i forbindelse hermed. Endvidere skal der foreligge dokumentation for de afholdte indirekte omkostninger, ligesom anvendte fordelingsnøgler skal dokumenteres og begrundes. I

¹¹⁷ IAS 2.12 og Indsigt i årsregnskabsloven, s. 248

praksis er dette et af de områder, hvor der er en risiko for, at ikke alle indirekte omkostninger bliver fordelt til udviklingsprojektet, da det kan være vanskeligt at vurdere, hvornår en omkostning er foranlediget af udviklingsprojektet, og hvornår den alligevel ville have været afholdt af virksomheden.

5.4.1.3 Renter af lånt kapital til finansiering af udviklingsprojektet

Omkostninger til finansiering af udviklingsprojekter består af renter og låneomkostninger. Finansieringsomkostninger kan stamme fra lån optaget direkte til udviklingen af aktivet, men også fra generelle lån.

Såfremt virksomheden optager et lån til et specifikt udviklingsprojekt, er det forholdsvist simpelt at identificere hvilke finansieringsomkostninger, der kan / skal indregnes som en del af kostprisen.¹¹⁸ I disse situationer udgør de aktiverbare finansieringsomkostninger selve låneomkostningerne samt renteomkostningerne direkte relateret til den periode, hvor projektet har klassificeret sig til at blive indregnet som et udviklingsprojekt. Denne periode går fra tidspunktet, hvor projektet overgår fra forskningsfasen til udviklingsfasen, og indtil projektet er klar til at blive taget i brug.

Et eventuelt afkast fra en midlertidig investering af det overskydende lånebeløb i udviklingsperioden skal modregnes i finansieringsomkostninger.¹¹⁹ Optages der således et lån på 1 mio. kr., som nedbringer virksomhedens kassekredit indtil provenuet løbende anvendes til udviklingsprojektet, medfører dette en lavere renteomkostning fra kassekrediten i den mellemliggende periode. Den sparede renteomkostning skal derfor modregnes i de finansieringsomkostninger fra lånet, som ellers indgår i udviklingsprojektets kostpris.

Ovenstående bør i praksis være forholdsvist simpelt at håndtere, da der er en direkte sammenhæng imellem lånoptagelsen og udviklingsprojektet.

I det omfang en virksomhed optager generelle lån til finansiering af eksempelvis flere udviklingsprojekter eller både udviklingsprojekter og den daglige drift, skal der ske en forholdsmæssig fordeling af finansieringsomkostningerne til det enkelte udviklingsprojekt. Denne fordeling foretages ved hjælp af en kalkuleret rentesats, som er et vejet gennemsnit af virksomhedens finansieringsomkostninger for udestående generelle lån i regnskabsåret.

¹¹⁸ IAS 23.10

¹¹⁹ IAS 23.12

Finansieringsomkostningerne indregnes herefter i forhold til udviklingsprojektets gennemsnitlige regnskabsmæssige værdi i regnskabsperioden.¹²⁰

Virksomheden skal således opgøre de samlede afholdte finansieringsomkostninger for de lån, som indgår som en del af finansieringsrammen for udviklingsprojektet. Herefter skal virksomheden opgøre det gennemsnitlige lån i regnskabsåret af finansieringsrammen. På baggrund af disse data opgøres den kalkulerede rentesats.

Opgørelse af finansieringsomkostninger ved generelle lån kan således være noget vanskeligere at opgøre og allokere korrekt end finansieringsomkostninger ved specifikke lån. Særligt når en virksomheds finansieringsaktiviteter koordineres centralt eller når virksomheden anvender forskellige gældsinstrumenter til at låne midler til forskellige rentesatser, og udlåner midlerne på forskellige betingelser til andre virksomheder i koncernen.

I virksomheder med mange udviklingsprojekter vil der oftest være tale om etablering af generelle lånerammer, hvorfor det for disse virksomheder er vigtigt, at de definerer faste processer, forretningsgange og systemer, der sikrer en korrekt og dokumenteret indregning af finansieringsomkostningerne.

I de tilfælde, hvor udviklingsprojektet midlertidigt afbrydes i perioder af længere varighed, kan finansieringsomkostninger i denne periode ikke indgå i kostprisen, og de skal i stedet indregnes som en driftsomkostning.¹²¹ Et midlertidigt ophør kan eksempelvis skyldes nedprioritering af udviklingsprojektet til fordel for andre projekter. Hvis udviklingsprojektet afventer eksempelvis en myndighedsgodkendelse for at kunne fortsætte, anses dette dog ikke for at være en midlertidig afbrydelse. Dette er derimod en nødvendig del af processen for at bringe udviklingsprojektet klar til brug.¹²²

5.4.1.4 Omkostninger der ikke kan indregnes i kostprisen

I lighed med tidligere definitioner er det ikke muligt at indregne omkostninger, der er forbundet med opstart af udviklingen, da disse anses som forskningsomkostninger. Alle omkostninger relateret til perioden før udviklingsstadiet kan således ikke indgå i udviklingsprojektet under immaterielle aktiver.

¹²⁰ IAS 23. 14 og Indsigt i årsregnskabsloven, s. 533

¹²¹ IAS 23.20 og IAS 23.21

¹²² Årsrapporten–Kommentarer til Årsregnskabsloven, § 40, nr. 7, a, s. 453

Derudover kan en virksomhed ikke indregne omkostninger, hvoraf det ikke er muligt at måle andelen af omkostninger, der vedrører udviklingen pålideligt, og omkostninger der er relateret til ibrugtagningen af udviklingsprojektet.

Helt konkret oplister IAS 38 følgende eksempler på omkostninger, der ikke kan indregnes i kostprisen:¹²³

- Omkostninger til lancering af et nyt produkt, herunder markedsføringsaktiviteter og reklame.
- Omkostninger forbundet med at drive forretningen et nyt sted hen.
- Omkostninger forbundet med etablering af en ny kundegruppe, herunder eksempelvis relancering.
- Uddannelse af personale, herunder også i forbindelse med ibrugtagningen af et udviklingsprojekt eller træning i salg af produkterne fra et udviklingsprojekt.
- Administrationsomkostninger og andre generelle indirekte produktionsomkostninger.
- Identificerede tab grundet ineffektivitet.
- Indledende driftstab afholdt før aktivet opnår den planlagte indtjening.

Ovenstående eksempler viser tydeligt, at afholdte omkostninger skal kunne henføres til selve udviklingen af et projekt for at kunne indgå som en del af kostprisen. Det er vigtigt, at virksomheden er opmærksom på ovenstående aktiviteter, når der foretages en vurdering af, hvorvidt omkostningerne kan indgå i kostprisen eller ej. Steder hvor dette giver anledning til udfordringer i praksis er dels ved anvendelse af konsulenter og dels ved allokering af interne timer. For at sikre, at ovenstående aktiviteter ikke bliver indregnet som en del af kostprisen for udviklingsprojektet kræver det, at både konsulenterne og medarbejderne har indsigt i, at disse aktiviteter ikke kan anlægges, således at de får registreret / faktureret deres timeforbrug på en måde, der sikrer, at timer anvendt på ovenstående ikke anlægges. Medarbejdere og konsulenter, som ikke har indsigt i ovenstående vil ellers blot registrere alle timer samme sted.

5.4.1.5 Måling af kostprisen

Ovenfor er det gennemgået hvilke typer af omkostninger, der skal indgå i kostprisen for et udviklingsprojekt, og hvilke der ikke skal. I dette afsnit gennemgås det, hvordan omkostningerne skal måles i forskellige situationer.

¹²³ IAS 38.29 og 38.66

I mange tilfælde giver målingen af kostprisen ikke anledning til udfordringer, da kostprisen opgøres som den afholdte omkostning inklusive afgifter, der ikke kan refunderes.¹²⁴ Nedenfor er der dog gennemgået en række forhold, som i praksis alligevel kan give anledning til udfordringer.

5.4.1.5.1 Fradrag for prisnedslag og rabatter

Prisnedslag eller rabatter gives ofte samtidig med købet, og de indgår derfor i den afholdte udgift. Prisnedslag og rabatter skal således fratrækkes i kostprisen.

I enkelte situationer er et prisnedslag forbundet med særlige kontraktforhold, og det kan derfor først endeligt opgøres på et senere tidspunkt. Dette er eksempelvis tilfældet ved indgåelse af en kontrakt, der giver rabat på hele købet, hvis en aftalt minimumsvolumen opnås. Indgås der er en kontrakt med en konsulent, hvor prisen er kr. 1.200 pr. time, hvis virksomheden køber 100 timer, mens prisen for alle timer nedsættes til 1.000 kr., hvis virksomheden over en periode på 6 måneder har købt minimum 500 konsulenttimer, kan den endelige kostpris for konsulenttimerne først fastsættes efter 6 måneder. Virksomheden skal dog forholde sig til, om den forventer at købe den mængde konsulenttimer, der skal til for at opnå rabatten løbende, og dermed indregne et tilgodehavende i takt med, at omkostningerne til den høje timepris indregnes. Konsulenttimerne behøver ikke kun at være anvendt på udviklingsprojektet, og den opnåede rabat skal derfor fordeles på de projekter og aktiviteter, som konsulenttimerne er anvendt til.

I andre situationer kan et prisnedslag være forbundet med kontraktlige betingelser, som leverandøren ikke overholder. Det kan eksempelvis være, at en virksomhed har indgået en kontrakt med en leverandør om, at leverandøren skal lave 10 testforsøg af det produkt, som virksomheden er ved at udvikle inden for to måneder. En manglende overholdelse af denne tidsfrist medfører en forsinkelse af udviklingsprojektet for virksomheden, hvorfor leverandøren skal betale en kompensation. Som udgangspunkt skal denne kompensation ligeledes behandles som et prisnedslag, og den indgår derfor i udviklingsprojektets kostpris med mindre, at kompensationen træder i stedet for en manglende indtægt. I så fald skal kompensationen efter omstændighederne indtægtsføres i stedet.¹²⁵ Det er således årsagen til kompensationen, der afgør den regnskabsmæssige behandling heraf, hvilket skyldes forudsætningen i årsregnskabslovens § 13, stk. 1, nr. 2, der lægger vægt på indhold frem for formalia.

¹²⁴ IAS 38.27 og Årsrapporten – Kommentarer til Årsregnskabsloven, § 40, nr. 2, a, s. 439

¹²⁵ Årsrapporten–Kommentarer til Årsregnskabsloven, § 40, nr. 2, b, s. 441

Som det fremgår ovenfor, vil et prisnedslag som udgangspunkt skulle modregnes i udviklingsprojekts kostpris.¹²⁶ Det er dog vigtigt, at der foretages en konkret vurdering af prisnedslaget for at vurdere den regnskabsmæssige behandling heraf, hvor det væsentligste er transaktionens indhold frem for formaliteter i form af udstedte fakturaer med videre.

5.4.1.5.2 Byttransaktioner og gratis-transaktioner

Ved byttransaktioner forstås transaktioner, hvor der byttes ydelser eller aktiver uden udveksling af likvider. Er aktiver eller ydelser til brug for udviklingsprojektet modtaget ved en byttehandel, skal de modtagne aktiver og / eller ydelser værdiansættes til dagsværdi, og denne dagsværdi udgør derved kostprisen for udviklingsprojektet. Byttransaktionen skal dermed behandles, som om der var sket to separate transaktioner med udveksling af likvider.¹²⁷

Det samme gør sig gældende ved gratis-transaktioner. Sådanne transaktioner er typisk kendetegnet ved, at en virksomhed modtager et aktiv eller ydelse til kr. 0 på modtagelsestidspunktet. Til gengæld skal giveren eksempelvis kunne købe det færdigudviklede produkt til en lavere pris, have en royalty af det efterfølgende salg eller lignende. I disse tilfælde skal ydelserne ligeledes behandles, som om der var sket to separate transaktioner, og de enkelte transaktioner skal værdiansættes til dagsværdi.¹²⁸

Såfremt gratis-transaktionen modtages fra en koncernforbundet virksomhed, og der ikke er en modydelse involveret, skal transaktionen sidestilles med en kapitalindsud, hvorfor dagsværdien stadig skal fastsættes og indgå i udviklingsprojektets kostpris.¹²⁹

Byttransaktioner og gratis-transaktioner kan være vanskelige at identificere for de medarbejdere, som har det regnskabsmæssige ansvar, idet der ofte ikke eksisterer bilag herpå. Der er således en risiko for i praksis, at sådanne transaktioner ikke bliver behandlet korrekt. I andre situationer kan det i praksis være vanskeligt at opgøre den reelle dagsværdi af de anvendte byttransaktioner / gratis-transaktioner. Det kan eksempelvis være tilfældet, hvis dagsværdien endnu ikke kendes, eller størrelsen af modydelsen i form af royalty er vanskelig at skønne over. I disse situationer skal virksomheden opgøre dagsværdien baseret på den information, som er til rådighed herunder eksempelvis erfaringer fra tidligere.

¹²⁶ Årsrapporten–Kommentarer til Årsregnskabsloven, § 40, nr. 2, b, s. 441

¹²⁷ IAS 16.24 og Årsrapporten–Kommentarer til Årsregnskabsloven, § 40, nr. 2, c, s. 441

¹²⁸ IAS 18.13 og Årsrapporten–Kommentarer til Årsregnskabsloven, § 40, nr. 2, d, s. 442

¹²⁹ Årsrapporten–Kommentarer til Årsregnskabsloven, § 40, nr. 2, d, s. 442

5.4.1.5.3 Offentlige tilskud

Den regnskabsmæssige behandling af offentlige tilskud er ikke reguleret i årsregnskabsloven. Modtager en virksomhed derfor et eller flere offentlige tilskud i forbindelse med et udviklingsprojekt, må vurderingen af den regnskabsmæssige behandling heraf ske på baggrund af reglerne i de internationale regnskabsstandarder uanset hvilken begrebsramme, der aflægges årsregnskab efter.¹³⁰

Tilskud fra det offentlige skal behandles efter en af to nedenstående metoder:

- Nettometoden – hvor det offentlige tilskud modregnes i udviklingsprojektets kostpris.
- Bruttometoden – hvor det offentlige tilskud først indregnes i balancen som en periodeafgrænsningspost og løbende indtægtsføres i takt med afskrivningen af udviklingsprojektet.¹³¹

Umiddelbart er det valgfrit for virksomheden hvilken af de to præsentationsmetoder, den anvender. Nettometoden kan dog ikke anvendes, hvis der stilles krav om en modydelse for det offentlige tilskud. I sådanne situationer skal tilskuddet og modydelsen behandles som to separate transaktioner på samme måde som gennemgået ovenfor.

Såfremt tilskuddet har mere generel karakter eller eksempelvis er mere målrettet støtte til selve virksomheden, vil tilskuddet have karakter af et driftstilskud, og det vil dermed ikke fragå i udviklingsprojektets kostpris.¹³²

Ved modtagelsen af et offentligt tilskud i forbindelse med et udviklingsprojekt, er det således vigtigt, at virksomheden forholder sig til det reelle indhold af tilskuddet og de tilhørende forudsætninger og betingelser herfor, da disse er afgørende for den regnskabsmæssige behandling af tilskuddet, hvilket skyldes forudsætningen i årsregnskabslovens § 13, stk. 1, nr. 2, der lægger vægt på indhold frem for formalia.

Ofte er dette ikke et område, der giver anledning til større udfordringer i praksis, da det offentlige har forholdsvis faste rammer for, hvornår og til hvad, de kan give tilskud. Det er dog ikke utænkeligt, at forestille sig en situation, hvor en kommune ønsker at støtte et udviklingsprojekt, som kan have en positiv effekt for kommunen, men hvor støtten ikke helt passer ind i de rammer, som

¹³⁰ Årsrapporten–Kommentarer til Årsregnskabsloven, § 40, nr. 2, e, s. 443

¹³¹ IAS 20.24

¹³² IAS 20.20–IAS 20.22 og Årsrapporten–Kommentarer til Årsregnskabsloven, § 40, nr. 2, e, s. 443

kommunen normalt kan yde tilskud efter. Dette kan derfor resultere i en kontrakt, hvor det reelle indhold ikke fremgår helt tydeligt af den formelle kontrakt.

5.4.1.5.4 Variabel kostpris

Såfremt en ydelse er baseret på en variabel pris, kan dette vanskeliggøre opgørelsen af kostprisen for udviklingsprojektet. Eksempelvis hvis en virksomhed indgår en konsulentaftale, hvor honoraret består af en mindre minimumsbetaling for ydelsen på 50.000 kr., samt et tillæg på 20% af omsætningen af det færdigudviklede produkt, når det bliver lanceret og 5 år frem i tiden.

Minimumsbetalingen må forventes at være mindre end dagsværdien for den modtagne konsulentydelse, og der er derfor ingen tvivl om, at denne skal indgå i kostprisen for udviklingsprojektet. Spørgsmålet er herefter hvordan resten af honoraret skal behandles. Der er hverken i årsregnskabsloven eller i de internationale regnskabsstandarder taget stilling til den regnskabsmæssige behandling af ovenstående eksempel.¹³³ I praksis ses to metoder anvendt:

- Ved første indregning indregnes en finansiel forpligtelse til dagsværdi til at dække den variable betaling. Efterfølgende reguleringer af den finansielle forpligtelse indregnes i resultatopgørelsen.
- Ved første indregning estimeres en finansiel forpligtelse af den variable betaling ved anvendelse af ledelsens bedste skøn. Efterfølgende reguleringer til estimatet af den finansielle forpligtelse indregnes i udviklingsprojektets kostpris, med mindre reguleringerne skyldes ændringer i rentesats og lignende.¹³⁴

Ovenstående metoder giver forskellige regnskabsmæssige præsentationer. Valg af metode er således et valg af regnskabspraksis, og gælder for behandlingen af kontrakter med variable betalinger. Såfremt virksomheden efterfølgende ønsker at skifte metode, følger dette reglerne for ændring af anvendt regnskabspraksis.

Fra eksemplet skal virksomheden således ud fra en af ovenstående metoder indregne den opgjorte værdi af forpligtelsen for de 20% af den fremtidige omsætning i de næste 5 år i udviklingsprojektets kostpris. Forskellen på de to metoder består dermed i, hvordan forpligtelsen skal opgøres og den regnskabsmæssige behandling af den efterfølgende værdiregulering af forpligtelsen.

¹³³ Regnskabshåndbogen, s. 178

¹³⁴ IFRS 3, IAS 16, Regnskabshåndbogen, s. 178 og Indsigt i årsregnskabsloven, s. 248

I praksis kan det være vanskeligt at udarbejde et veldokumenteret skøn over den forpligtelse, der skal indregnes. Det kræver, at der er udarbejdet veldokumenterede salgsbudgetter for produktet under udvikling. En del af denne dokumentation bør dog være udarbejdet i forbindelse med, at virksomheden har dokumenteret, at indregningskriteriet ved første indregning om, at udviklingsprojektet forventer at generere fremtidige økonomiske fordele til virksomheden, er opfyldt.

De forretningsmæssige årsager til, at kontrakter med mulighed for en variabel kostpris indgås af virksomheden kan være mange. Det kan være en finansieringsform, hvis virksomheden ikke har likviditet til at betale hele honoraret i forbindelse med udviklingen. Det kan også være et ønske om, at konsulenten bære en del af risikoen for, at det udviklede produkt bliver en succes. Uanset årsagen er det vigtigt, at virksomheden vurderer, hvad det reelle indhold af kontrakten er. Sådanne kontrakter kan ende med en kostpris for ydelsen, der både er meget højere end ydelsens almindelige dagsværdi, men det kan også ende med en kostpris, der er lavere end ydelsens almindelige dagsværdi. Konsulenten løber derved en risiko for, hvilken betaling vedkommende ender med at modtage i sidste ende, ligesom der er et finansieringselement i aftalen, som følge af den lange tilbagebetalingstid. Dette finansieringstillæg tages der dog højde for ved opgørelsen af forpligtelsen, som bliver indregnet i kostprisen, da den skal tilbagediskonteres med en fastlagt diskonteringsrate.

5.4.1.6 Delkonklusion

Som det fremgår af ovenstående analyse er det vanskelige ved opgørelsen af et udviklingsprojekts kostpris, hvilke omkostninger der kan indregnes. Det afgørende er, at omkostningerne er foranlediget af udviklingen, samt at de er afholdt i udviklingsperioden. Dette gælder uanset om der er tale om direkte eller indirekte omkostninger. De steder, hvor der er fordelingsnøgler involveret som eksempelvis ved allokering af interne medarbejders timeforbrug, er det vigtigt, at virksomheden forholder sig til de risici, der er forbundet med, at allokeringerne kan være unøjagtige. Endvidere viser analysen, at de steder, hvor der er en risiko for fejlkontering af omkostninger, er i relation til de aktiviteter, der ikke kan indgå i kostprisen som eksempelvis forsknings- og uddannelsesaktiviteter. Projektledere, som ikke har indsigt i regnskabsreglerne, vil formentlig ikke være opmærksomme på, at der er forskel på den regnskabsmæssige behandling af projektrelaterede omkostninger alt efter hvilke aktiviteter de vedrører, såfremt virksomheden ikke har etableret forretningsgange, der sikrer dette.

Målingen af den indregnede kostpris giver normalt kun anledning til udfordringer, når der er indgået atypiske pris aftaler som eksempelvis udløser mængderabat, eller hvor den endelige kostpris kan variere afhængig af fremtidige begivenheder. Det samme kan gøre sig gældende, hvis en del af

kostprisen består af byttetransaktioner, gratis-transaktioner eller offentlige tilskud. Fælles for alle udfordringer er, at det er indholdet af aftalen, som er styrende for målingen af kostprisen, og hovedreglen er derfor, at transaktionerne skal behandles som separate transaktioner til den af ledelsen estimerede værdi. Disse transaktioner er derfor ofte påvirket af skøn.

Ved indregning og måling af et udviklingsprojekts kostpris i de analyserede særlige situationer, som kan give anledning til fortolkningsudfordringer i praksis, er et af de væsentligste forhold, at virksomheden dokumentere sine overvejelser og forudsætninger i et notat, således at lovgiver eller lovgivers kontrollanter kan forholde sig, hvorfor virksomheden har gjort som den har.

5.4.2 Hvordan fastlægges et udviklingsprojekts afskrivningsmetode og brugstid?

I relation til afskrivninger på et udviklingsprojekt er der særligt to elementer, som en virksomhed skal tage stilling til, når udviklingsprojektet er klart til brug. Disse består dels af et valg af afskrivningsmetode samt udviklingsprojektets forventede brugstid.

5.4.2.1 Afskrivningsmetode

Som det fremgår af afsnit 4.2.2.3, skal afskrivningerne af udviklingsprojektet allokeres systematisk over udviklingsprojektets brugstid. For at afskrivningerne kan allokeres systematisk, skal der vælges en afskrivningsmetode.¹³⁵

Fælles for afskrivningsmetoderne er, at den valgte afskrivningsmetode skal afspejle det mønster, hvorefter udviklingsprojektets fremtidige økonomiske fordele forventes forbrugt af virksomheden. Dog fremgår det af de internationale regnskabsstandarder, at hvis det ikke er muligt at fastlægge mønsteret af de fremtidige økonomiske fordele pålideligt - hvilket er afgørende ved valg af afskrivningsmetode - skal den lineære metode anvendes.¹³⁶ Hovedreglen er derfor, at afskrivningerne i al væsentlighed skal følge de økonomiske fordele, der forventes af udviklingsprojektet, hvilket vil sige, at afskrivningerne skal følge ”indtægterne” fra udviklingsprojektet.

Valg af afskrivningsmetode kan have en væsentlig betydning for den årlige indregning af afskrivninger i virksomhedens resultat. For at illustrere dette er der nedenfor gennemgået tre eksempler, med ovenstående afskrivningsmetoder.

¹³⁵ IAS 38.98

¹³⁶ IAS 38.97

I nedenstående eksempel forudsættes et afskrivningsberettiget beløb på 1.000.000 kr., samlet økonomiske fordele på 2.000.000 kr. og en estimeret brugstid på 5 år.

År	1	2	3	4	5
Estimerede økonomiske fordele	400.000	410.000	415.000	395.000	380.000
Afskrivningsberettiget beløb	1.000.000	800.000	600.000	400.000	200.000
Afskrivninger	-200.000	-200.000	-200.000	-200.000	-200.000
Bogført værdi	800.000	600.000	400.000	200.000	0

Figur 3.1: Eksempel på lineær afskrivningsmetode

Kilde: Egen tilvirkning

I ovenstående eksempel er de estimerede økonomiske fordele i al væsentlighed stabile i alle 5 år. Derfor må det vurderes, at den lineære afskrivningsmetode er den afskrivningsmetode der afspejler mønsteret for de økonomiske fordele bedst, når man tager usikkerheden ved de estimerede økonomiske fordele i betragtning.

I næste eksempel er de samme forudsætninger, som i eksempel 1, anvendt - dog med en afskrivningsprocent på 60 %.

År	1	2	3	4	5
Estimerede økonomiske fordele	1.200.000	600.000	100.000	75.000	25.000
Afskrivningsberettiget beløb	1.000.000	400.000	160.000	64.000	25.600
Afskrivningsprocent	60%	60%	60%	60%	60%
Afskrivninger	-600.000	-240.000	-96.000	-38.400	-25.600
Bogført værdi	400.000	160.000	64.000	25.600	0

Figur 3.2: Eksempel på saldometoden

Kilde: Egen tilvirkning

I år 5 er den resterende del af den bogførte værdi restafskrevet. I ovenstående eksempel følger afskrivningerne de estimerede økonomiske fordele, idet der klart er en overvægt af økonomiske fordele i de første år af anvendelsen af udviklingsprojektet. Da de økonomiske fordele er klart størst i de første to år, er saldometoden den mest korrekte afskrivningsmetode i dette eksempel.

I eksempel 3 har virksomheden et udviklingsprojekt, hvor anvendelsen af udviklingsprojektet og derved også de økonomiske fordele er meget svingende fra år til år. Udviklingsprojektet er et stykke software, som anvendes i forbindelse med virksomhedens produktion. De forventede samlede antal produktioner er 5 mio. stk., hvilket giver en beregnet afskrivning pr. produktion på 1. mio. / 5 mio. = 0,20 kr.

År	1	2	3	4	5
Estimerede antal produktioner	2.300.000	1.200.000	600.000	700.000	200.000
% fordeling af antal produktioner	46%	24%	12%	14%	4%
Estimerede økonomiske fordele	920.000	480.000	240.000	280.000	80.000
Afskrivningsberettiget beløb	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000
Afskrivninger	-460.000	-240.000	-120.000	-140.000	-40.000
Bogført værdi	540.000	300.000	180.000	40.000	0

Figur 3.3: Eksempel på produktionsmetoden

Kilde: Egen tilvirkning

I ovenstående eksempel ses et stort spænd i antal estimerede produktioner i de enkelte år, hvorfor metoden om at afskrive udviklingsprojektet på basis af producerede mængder i dette tilfælde giver det mest retvisende billede.

Ud fra ovenstående eksempler ses en forholdsvis stor forskel i afskrivningerne år for år alt efter hvilken afskrivningsmetode en virksomhed vælger for det konkrete udviklingsprojekt. Det er således vigtigt, at virksomheden foretager et korrekt valg af afskrivningsmetode i forhold til at sikre, at årsregnskabet udviser et retvisende billede af virksomhedens finansielle stilling.

Vores erfaring viser, at virksomhederne i praksis ikke forholder sig til, hvilke afskrivningsmetode, der er den korrekte, men blot anvender den lineære metode. For at underbygge denne erfaring har vi foretaget en gennemgang af årsregnskaberne for de børsnoterede virksomheder i C20-indekset. Årsagen til valget af disse virksomheder skyldes, at de er kendetegnet ved at være store professionelle virksomheder, hvorfor der derfor efter vores vurdering er en vis sandsynlighed for, at de kan have valgt forskellige afskrivningsmetoder for deres aktiver.

Gennemgangen af årsregnskaberne viser, at alle de udvalgte virksomheder afskriver efter den lineære metode. Se bilag 9.1 for et overblik over virksomhederne og deres valg af afskrivningsmetode i henhold til den anvendte regnskabspraksis.

Det er interessant, at virksomhederne i forbindelse med indregning af udviklingsomkostninger som immaterielle aktiver, skal kunne dokumentere og demonstrere, hvorledes de forventer at opnå fremtidige økonomiske fordele fra udviklingsprojekterne. Gennemgangen af årsregnskaberne for de udvalgte virksomheder viser, at virksomhederne har valgt at afskrive deres udviklingsprojekter efter den lineære metode. Det er ikke et krav, at virksomhederne i deres anvendte regnskabspraksis redegør for valg af afskrivningsmetode, hvorfor vi ikke kan se, hvilke overvejelser, de har gjort sig. Såfremt de aktivt har taget stilling til deres valg af afskrivningsmetode, er årsagen til valget, enten at virksomhederne ikke er i stand til at estimere mønsteret for de fremtidige økonomiske fordele af

udviklingsprojekterne pålideligt, eller at alle virksomhederne forventer en forholdsvis stabil tilgang af økonomiske fordele over levetiden for udviklingsprojektet, hvorfor den lineære metode derfor er den mest retvisende.

I de internationale regnskabsstandarder fremgår det: *”Der foreligger sjældent, om nogensinde, overbevisende dokumentation til støtte for en afskrivningsmetode for immaterielle aktiver med begrænset brugstid, som medfører et lavere beløb af akkumulerede afskrivninger end ved anvendelse af den lineære metode”*.¹³⁷

Umiddelbart virker dette modstridende med IAS 38.97, hvoraf det fremgår, at afskrivningerne skal allokere systematisk over udviklingsprojektets brugstid. I begge regelsæt tilkendegiver lovgiver dog, at den lineære afskrivningsmetode er den foretrukne, og i de internationale regnskabsstandarder har lovgiver endvidere en holdning om, at det stort set er umuligt, at forestille sig en situation, hvor afskrivningsbeløbet i en periode kan være lavere end ved valg af den lineære afskrivningsperiode.

Et ikke urealistisk eksempel på, hvor de økonomiske fordele forbundet med et færdigt udviklingsprojekt i starten af aktivets levetid er væsentlig lavere end senere i aktivets levetid kunne være nedenstående.

I følgende eksempel er virksomheden i gang med at udskifte hele koncernens ordrehåndteringssystem. I den forbindelse bliver systemet langsomt rullet ud til de enkelte afdelinger, mens de øvrige afdelinger bibeholder det gamle ordrehåndteringssystem.

Eksemplet tager udgangspunkt i samme forudsætninger som ovenstående eksempel:

År	1	2	3	4	5
Estimerede antal produktioner	50.000	200.000	600.000	1.500.000	2.650.000
% fordeling af antal produktioner	1%	4%	12%	30%	53%
Estimerede økonomiske fordele	20.000	80.000	240.000	600.000	1.060.000
Afskrivningsberettiget beløb	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000
Afskrivninger	-10.000	-40.000	-120.000	-300.000	-530.000
Bogført værdi	990.000	950.000	830.000	530.000	0

Figur 4.4: Eksempel på produktionsmetoden
Kilde: Egen tilvirkning

¹³⁷ IAS 38.98

I dette eksempel, vil de økonomiske fordele forbundet med ordrehåndteringssystemet være forholdsvis små i starten, mens de ville stige i takt med, at flere afdelinger begynder at anvende systemet. Eksemplet virker ikke urealistisk i praksis, da det må forventes at mange udviklingsprojekter, har en langsom opstart. Dette gør sig ligeledes gældende ved udvikling af et nyt produkt, hvor der er en lang introduktionsfase til markedet.

I praksis er afskrivningsmetoden ikke et område, som giver anledning til udfordringer, da mange virksomheder umiddelbart anvender den lineære afskrivningsmetode. Valg af afskrivningsmetode i praksis er derimod et område, hvor vi stiller spørgsmålstejn ved, hvorvidt reglerne bliver anvendt korrekt, og dermed hvorvidt virksomhederne får taget konkret stilling til deres valg af afskrivningsmetode og dokumenteret deres overvejelser. En af årsagerne, til at virksomhederne ønsker at anvende den lineære afskrivningsmetode, er, at det giver ensartede afskrivninger i resultatopgørelsen i udviklingsprojektets brugstid, hvorimod de andre to afskrivningsmetoder vil give svingende afskrivninger.

5.4.2.2 Brugstid

Som det fremgår af afsnit 4.2.2.3, skal afskrivningerne af udviklingsprojektet allokeres systematisk over udviklingsprojektets brugstid. Når afskrivningsmetoden er fastlagt, skal virksomheden derfor have fastlagt udviklingsprojektets forventede brugstid.

Brugstid kan enten måles i den periode, hvor udviklingsprojektet forventes at være disponibelt til brug for virksomheden, eller i antallet af producerede enheder eller tilsvarende enheder, som virksomheden forventer at opnå fra udviklingsprojektet.¹³⁸

Hvad angår udviklingsprojekter, vil brugstiden som regel blive baseret på en periode, da de fleste udviklingsprojekter ikke er underlagt slitage og dermed ikke er påvirket af producerede mængder, som eksempelvis er tilfældet ved indkøb af en produktionsmaskine.

Fastlæggelse af den forventede brugstid kan i praksis være vanskelig. Ved udvikling af et nyt produkt skal der tages højde for produktets forventede levetid på markedet, eventuelle levetider på relaterede patenter, risiko for teknisk forældelse og mange andre forhold. Der er uden tvivl forskel på den forventede brugstid alt efter hvilket produkt, der bliver udviklet. En teknologivirksomhed bør derfor have lavere forventede brugstider på udviklingsprojekter relateret til nye mobiltelefoner,

¹³⁸ IAS 38.8

pe'er og lignende, mens den forventede levetid for et medicinalprodukt formentlig er væsentlig længere.

Ved fastlæggelsen af brugstiden kan både økonomiske og juridiske forhold påvirke brugstiden. Økonomiske forhold bestemmer perioden, hvor udviklingsprojektet bringer fremtidige økonomiske fordele til virksomheden, mens juridiske forhold kan begrænse perioden, hvor virksomheden kontrollerer adgangen til de fremtidige økonomiske fordele. Ved fastlæggelse af brugstiden vil denne være den korteste af de to forhold.¹³⁹

Som udgangspunkt må brugstiden for et udviklingsprojekt, der stammer fra kontraktlige eller andre juridiske rettigheder, ikke overstige perioden for de kontraktlige eller juridiske rettigheder. Der er dog mulighed for, at brugstiden kan være kortere end perioden for de kontraktlige eller juridiske rettigheder.¹⁴⁰ Brugstiden kan være kortere, hvis brugsperioden for det udviklede aktiv af virksomheden forventes at være kortere end en tilhørende kontrakt.

Ovenstående situation kan eksempelvis opstå, hvis en virksomhed har fået en rettighed til at anvende et grundelement i 10 år, som herefter indgår i deres udviklingsprojekt. Da udviklingsprojektet er afsluttet, forventes det dog at være teknisk forældet efter 5 år, hvorfor udviklingsprojektets brugstid og dermed afskrivningsperiode skal fastsættes til 5 år.

Brugstiden kan endvidere overstige rettighedsperioden i tilfælde af, at rettighedsperioden uden videre kan fornyes ved kontraktens ophør uden afholdelse af omkostninger af betydning, samt at det er så godt som sikkert, at rettighedsperioden vil blive fornyet.¹⁴¹ Ved vurdering af hvorvidt en sådan situation foreligger, skal der foretages en konkret vurdering.

Der skal således foretages en vurdering af både de historiske forhold, de faktiske forhold, den dokumentation der foreligger omkring omstændighederne, samt hvorvidt der reelt er tale om, at omkostningerne ikke er væsentlige. Hvis omkostningerne til fornyelsen er væsentlige sammenlignet med de fremtidige økonomiske forhold, der forventes at tilgå virksomheden ved fornyelse, vil omkostningerne til fornyelse i realiteten udgøre kostprisen for et nyt immaterielt aktiv på

¹³⁹ IAS 38.94

¹⁴⁰ IAS 38.94

¹⁴¹ Årsrapport efter internationale regnskabsstandarder, s. 762

fornyelsestidspunktet, og det vil derfor være vanskeligt at argumentere for, at udviklingsprojektet kan have en længere brugstid end den underliggende rettighed.¹⁴²

Ovenstående situation kan eksempelvis opstå, hvis en virksomhed har fået en rettighed til at anvende et grundelement i 15 år, som herefter indgår i deres udviklingsprojekt. Af kontrakten fremgår det, at ved kontraktens udløb forlænges denne automatisk, med mindre en af parterne opsiges kontrakten. En sådan formulering indikerer tydeligt, at rettigheden både kan og vil blive fornyet, samt at der hverken er forbundet særlige omkostninger ved fornyelsen eller særlige betingelser, der skal være opfyldte. I en sådan situation kan årsagen til at tidsbegrænse rettigheden i første omgang være et spørgsmål om pris for begge parter. Det sikrer en minimumspris til sælgeren og en maksimumspris for køberen, såfremt det efterfølgende udviklingsprojekt ikke viser sig at være en så stor succes som forventet.

Når en virksomhed skal opgøre deres forventede brugstid på et udviklingsprojekt, er det vigtigt, at den forholder sig til alle de elementer, der kan påvirke udviklingsprojektets forventede brugstid, samt at de dokumenterer deres overvejelser. Erfaringer fra tidligere udviklingsprojekters levetid bør ligeledes inddrages i vurderingen. Eksempelvis er der en tendens til, at software altid afskrives over tre år begrundet i en risiko for teknisk forældelse. Det er dog de færreste virksomheder, der investerer større summer i IT-systemer med en forretningsmæssig forventning om at udskifte IT-systemerne igen om tre år. I disse situationer er der derved ikke en sammenhæng mellem den forventede regnskabsmæssige brugstid og den forretningsmæssige forventning til brugstiden.

Særligt ved udviklingen af nye produkter til et nyt marked, kan det være vanskeligt at fastlægge den forventede brugstid. Brugstiden skal dog fastsætte efter bedste evne og under hensyntagen til neutralitetsprincippet, hvorved den hverken må være for kort eller for lang.

I lovgivningen er der begrænset vejledning til, hvordan de forskellige forhold, som en virksomhed skal vurdere i forbindelse med fastlæggelsen af et udviklingsprojekts brugstid, påvirker længden heraf. Den forventede brugstid er derfor baseret på en subjektiv vurdering, og er i høj grad baseret på skøn.

I årsregnskabsloven fremgår det endvidere, at der kan være særlige tilfælde, hvor en virksomhed ikke er i stand til pålideligt at skønne over brugstiden for eksempelvis udviklingsprojekter. I disse

¹⁴² IAS 38.96

tilfælde skal brugstiden fastsættes til 10 år.¹⁴³ Årsregnskabsloven tager dermed stilling til, hvordan en regnskabsaflægger skal forholde sig i situationer med usikkerhed. Samme stillingtagen findes ikke i de internationale regnskabsstandarder. Reguleringen er kommet i forbindelse med implementeringen af regnskabsdirektivet fra EU. Dette direktiv forudsætter, at det kun er i få situationer, at brugstiden ikke kan fastlægges pålideligt.¹⁴⁴ På baggrund af dette må det konkluderes, at virksomhederne skal gøre en aktiv indsats for at fastlægge en så pålidelig brugstid som muligt baseret på de kendte omstændigheder for udviklingsprojektet.

Ovenstående bekræfter dog, at lovgiver vurderer, at det kan være svært at fastlægge den forventede brugstid pålideligt. For at et udviklingsprojekt imidlertid kan indregnes som et immaterielt aktiv, er det et af indregningskriterierne, at virksomheden kan dokumentere, at udviklingsprojektet forventer at tilføre virksomheden fremtidige økonomiske fordele. Som en del af dokumentationen heraf må der foreligge informationer omkring udviklingsprojektets forventede levetid, som kan anvendes ved fastlæggelse af den forventede brugstid. Såfremt dette ikke er tilfældet, kan der sættes spørgsmålstegn ved, hvorvidt indregningskriteriet for at indregne udviklingsprojektet i første omgang opfyldt.

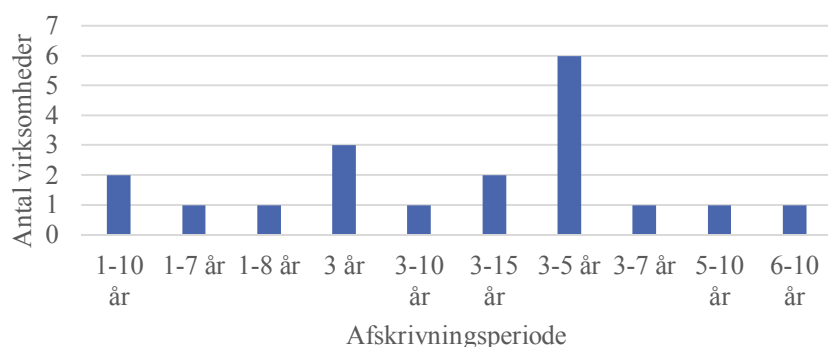
Der kan dog også være situationer, hvor de forventede fremtidige pengestrømme i de første par år af udviklingsprojektets levetid er så store, at de overstiger udviklingsomkostningerne, og det derfor ikke har været relevant ved første indregning at forholde sig yderligere til den samlede forventede levetid. Denne vurdering skal dog stadig foretages på det tidspunkt, hvor udviklingsprojektet bliver klart til brug.

Fastlæggelse af brugstid bør ske projekt for projekt. I praksis er der imidlertid en tendens til brugstiden bliver fastlagt en gang for alle for en gruppe af aktiver, uden dels at dokumentere overvejelserne bag denne vurdering, samt uden at revurdere beslutningen løbende. Begge dele er ellers et krav i både de internationale regnskabsstandarder og i årsregnskabsloven.

For at understøtte ovenstående påstand, har vi foretaget en gennemgang af afskrivningsperioderne for virksomhederne i C20-indekset. Gennemgangen af årsregnskaberne viser følgende valgte afskrivningsperioder for udviklingsprojekter:

¹⁴³ ÅRL § 43, stk. 3

¹⁴⁴ Årsrapporten–Kommentarer til Årsregnskabsloven, § 43, 3, s. 489

Figur 4.1: Analyse af afskrivningsperioder
 Kilde: Egen tilvirkning med data fra bilag 9.1

Gennemgangen af årsregnskaberne viser, at afskrivningsperioderne variere meget, og at de fleste af virksomhederne operere med et spænd. Det er dog interessant at bemærke, at der dels er enkelte virksomheder, som har et meget stort spænd i afskrivningsperioden med helt op til 12 års forskel på den korteste og længste afskrivningsperiode, men også at hele tre virksomheder ud af 19 fast vælger at afskrive deres udviklingsprojekter over tre år.

Det store spænd indikerer, at der er større sandsynlighed for, at virksomhederne tager konkret stilling til brugstiderne og dermed lader udviklingsprojekternes indhold styre disse.

Omvendt viser ovenstående gennemgang, at der er 3 virksomheder, som vælger at afskrive deres udviklingsprojekter fast over 3 år. Da afskrivningsperioden er et udtryk for udviklingsprojektets forventede brugstid forudsætter dette, at alle virksomhedernes udviklingsprojekter kun har en begrænset brugstid på 3 år. Medmindre virksomhederne kun køber eksternt software og eksempelvis ikke laver større ændringer til deres finanssystemer, vil det betyde, at virksomhederne burde have en stor til- og afgang i deres udviklingsprojekter, hvis brugstiden reelt kun er 3 år. Dette er ikke tilfældet, viser vores gennemgang af virksomhedernes årsregnskaber, hvilket indikerer, at virksomhederne ikke fastsætter en individuel afskrivningsperiode for hvert udviklingsprojekt, og at brugstiden formentlig overstiger de 3 år.

5.4.2.3 Delkonklusion

I forbindelse med den systematiske allokering af afskrivninger over udviklingsprojektets brugstid, kan en virksomhed anvende 3 forskellige metoder. Virksomheden skal tage stilling til, hvilken metode, der er den mest retvisende for udviklingsprojektet. Valg af afskrivningsmetode kan, som analysen viser, have en væsentlig effekt for den årlige indregning af afskrivninger i virksomhedens resultat. Dette er formentlig en af forklaringerne på, hvorfor de i analysen udvalgte virksomheder alle afskriver efter den lineære afskrivningsmetode, da denne metode som udgangspunkt medfører

lige store afskrivningsbeløb i udviklingsprojektets brugstid. Den valgte afskrivningsmetode skal imidlertid afspejle det mønster, hvorefter udviklingsprojektets forventede fremtidige fordele forventes forbrugt, hvilket ikke i alle situationer vil være lineært. Der kan derfor sættes spørgsmålstejn ved, hvorvidt virksomhederne altid får anvendt den korrekte afskrivningsmetode.

Fastlæggelse af et udviklingsprojekts forventede brugstid kan i praksis være vanskeligt, og der er mange forhold, som en virksomhed skal tage højde for i sin vurdering heraf. Endvidere er der tale om en subjektiv vurdering, og det er derfor vigtigt, at virksomheden forholder sig til alle de elementer, som kan påvirke afskrivningsperioden samt får dokumenteret disse. Vores analyse viser, at årsregnskabsloven anerkender, at fastlæggelsen af brugstiden kan være vanskelig, idet der er indført en regel om, at brugstiden i særlige tilfælde skal fastsættes til 10 år.

Fastlæggelse af et udviklingsprojekts brugstid bør ske per udviklingsprojekt. Vores analyse af udvalgte virksomheders årsregnskaber viste imidlertid, at dette ikke umiddelbart altid sker. I praksis er der i stedet en tendens til, at brugstiden bliver fastlagt for en gruppe af aktiver, og det efterfølgende er denne brugstidsperiode, der anvendes på de fremadrettede investeringer for gruppen, uden hensyntagen til at der kan være forskel på det enkelte udviklingsprojekts brugstid.

5.4.3 Nedskrivningstest i relation til udviklingsprojekter

Både årsregnskabsloven og de internationale regnskabsstandarder indeholder krav om, at der i visse situationer skal foretages en nedskrivningstest. I relation til udviklingsprojekter er det særligt relevant at definere og analysere, hvornår der foreligger indikationer på værdiforringelse og om et udviklingsprojekt kan udgøre en særskilt pengestrømsfrembringende enhed.

5.4.3.1 Hvornår foreligger der indikationer på værdiforringelse af udviklingsprojekter?

Der skal udarbejdes en nedskrivningstest på færdige udviklingsprojekter såfremt, der foreligger indikationer på værdiforringelser jf. afsnit 4.2.2.4. Minimum en gang om året skal virksomheden aktivt forholder sig til, om der kan være indikationer på værdiforringelser. Da det således ikke altid er et krav, at der skal udarbejdes en nedskrivningstest, er det vigtigt at fastlægge, hvad en indikation på en værdiforringelse kan være, og hvornår en sådan indikation foreligger.

Endvidere stiller de internationale regnskabsstandarder krav om, at virksomhederne minimum tager stilling til en række indikationer i deres årlige vurderinger.¹⁴⁵

¹⁴⁵ IAS 36.12

IAS 36 stiller ikke krav om, hvordan virksomhedens årlige vurdering af om der foreligger indikationer på værdiforringelse skal dokumenteres – blot at der bliver foretaget en årlig vurdering. Det er dog vores vurdering, at den årlige vurdering skal dokumenteres i et notat, og det er ikke tilstrækkeligt, at virksomhedens dokumentation består af ”vi har ikke konstateret indikationer på værdiforringelse” underskrevet af økonomidirektøren eller den administrerende direktør. Det må forventes, at den årlige dokumentation, som virksomheden skal udarbejde, skal være mere dybdegående, og som minimum indeholde en aktiv stillingtagen til de enkelte eksterne og interne indikationer, som de internationale regnskabsstandarder stiller krav om, at virksomheden som minimum skal forholde sig til.

Nedenfor er der foretaget en nærmere analyse af de eksterne og interne indikationer på værdiforringelse.

5.4.3.1.1 Eksterne indikationer på værdiforringelse

Fald af markedsværdi

Hvis markedsværdien for et udviklingsprojekt eller slutproduktet af et udviklingsprojekt er faldet væsentligt mere end forventet, kan dette være en indikation på, at udviklingsprojektet er værdiforringet.

Denne situation kan eksempelvis opstå, hvis en virksomhed har været eneleverandør på markedet, og der kommer en ny konkurrent eller der kommer et substituerende produkt på markedet. I begge tilfælde vil virksomheden mindste en andel af sit marked, hvilket vil medføre en lavere markedsværdi.

Negative begivenheder

Hvis der i regnskabsåret er sket begivenheder, som væsentligt har påvirket virksomheden negativt, kan dette være en indikation på værdiforringelse af virksomhedens udviklingsprojekter. Dette gælder ligeledes, hvis virksomheden har kendskab til en fremtidig begivenhed, som forventes at påvirke virksomheden negativt. Det kan eksempelvis være teknologiske, markedsmæssige, økonomiske eller juridiske områder for virksomhedens aktiviteter, der har ændret sig, eller som forventes at blive ændret.

I relation til denne indikation, er det interessant at se på de lovgivningsmæssige begivenheder, som kan forekomme. I en situation hvor en medicinalvirksomhed har udviklet et produkt, kommer det op i medierne, at et af de stoffer, som er i produktet, har nogle store bivirkninger. Fra lovgivers side

bliver der nu talt om at lovgive mod stoffet. Det viser sig, at der skal gå 3 år, før der endeligt bliver lovgivet mod produktet.

Første gang der opstår en indikation på værdiforringelse er på det tidspunkt, hvor lovgiveren begynder at drøfte tilstedeværelsen af det omtalte stof på markedet. Spørgsmålet er dog om det faktum, at lovgiver drøfter at ændre lovgivningen er en indikation på værdiforringelse. Det forhold, at politikerne drøfter et emne, er ikke altid ensbetydende med, at det bliver til et vedtaget lovforslag. I sådanne tilfælde skal virksomheden derfor forholde sig til, hvor sandsynligt det er, at lovgiver beslutter sig for at lovgive imod stoffet. Til at underbygge denne vurdering kan virksomheden se, om der tidligere har været lignende sager, som de kan drage erfaringer fra.

Den dag lovgiver begynder at behandle et lovforslag imod stoffet, er der tale om en indikation på værdiforringelse, da der efter vores vurdering er større sandsynlighed for, at loven bliver ændret, end at den ikke bliver, når der først ligger et reelt lovforslag. Virksomheden skal derfor på dette tidspunkt udarbejde en nedskrivningstest for produktet. Såfremt virksomheden relativt let kan skifte stoffet ud, som der bliver lovgivet imod, skal virksomhedens nedskrivningstest tage højde for de omkostninger, som dette måtte medføre. Det må forventes, at det har en positiv effekt på de pengestrømme, der samlet set vil tilgå virksomheden i produktets levetid, såfremt det ulovlige stof kan erstattes.

Stigning i afkastkrav eller markedsrente

Hvis der i regnskabsåret er kommet et større afkastkrav til forretningen eller markedsrenterne er steget betragteligt, således at en af disse vil påvirke den diskonteringsrate, der er anvendt i nedskrivningstesten, kan der være tale om en værdiforringelse af et udviklingsprojekt. Dette skyldes det faktum, at hvis markedsrenten er steget, og virksomheden kan placere deres investeringer i noget mindre risikofyldt men med samme afkast, vil dette være mere rentabelt for virksomheden. Derfor vil afkastkravet stige på virksomhedens udviklingsprojekter, og indikationen for et nedskrivningsbehov opstår. I sidste ende er det diskonteringsraten, som skal revurderes.

Større regnskabsmæssig værdi end kursværdi

Hvis den regnskabsmæssige nettoværdi af alle virksomhedens aktiver er større end den samlede kursværdi, kan der være tale om en værdiforringelse.

Ovenstående indikation er kun relevant for de virksomheder, hvor kursværdien er kendt, hvilket eksempelvis gør sig gældende for børsnoterede virksomheder. Børskursen er et udtryk for markedets forventninger til virksomhedens værdi, og det er klart, at hvis denne er lavere end den

regnskabsmæssige værdi, har markedet en lavere forventning til virksomhedens forventede indtjeningsevne, end hvad de regnskabsmæssige værdier udtrykker. En nedskrivningstest kan vise sig at være højere end børskursen, idet børskursen ikke tager højde for alle elementer, ligesom det ikke er alle elementer, der er kendte for det offentlige rum. Dette er ligeledes årsagen til, at en børskurs kan være lavere end den kurs, som aktieanalytikere værdiansætter en virksomhed til.

5.4.3.1.2 Interne indikationer på værdiforringelse

Fysisk skade

Hvis der er sket fysisk skade på et aktiv eksempelvis den prototype der arbejdes på, eller der foreligger dokumentation for ukurans, kan der være tale om værdiforringelse af et udviklingsprojekt. Skaden kan eksempelvis være pludselig opstået, eller den anvendt teknologi kan blive forældet, hvilket medfører ukurans. Det kan også være, at der er en konkurrent som kommer på markedet med en ny teknologi, der gør at virksomhedens udviklingsprojekt bliver forældet og dermed ukurant.

Negative interne begivenheder

Hvis der i regnskabsåret er sket begivenheder, som væsentligt har påvirket virksomheden negativt, kan dette være en indikation på værdiforringelse af et udviklingsprojekt. Begivenhederne skal påvirke den måde udviklingsprojektet anvendes på eller forventes anvendt på. Ændringerne kan være manglende udnyttelse af et aktiv, planer for ophør, omstrukturering af den aktivitet hvori udviklingsprojektet anvendes, planer om afhændelse før tid eller revurdering af udviklingsprojektets brugstid.

Det er således vigtigt, at ledelsen tager stilling til begivenhederne i virksomheden og vurderer, om de kan påvirke værdien af virksomhedens udviklingsprojekter. Efter vores vurdering bør virksomheden aktivt forholde sig til årets interne begivenheder, som en del af deres dokumentation for vurderingen af, om der er indikationer på værdiforringelse af virksomhedens udviklingsprojekter.

Elementer i den interne rapportering

Hvis der i virksomhedens interne rapportering foreligger elementer, som indikerer, at udviklingsprojektet ikke længere kan yde det samme som tidligere, eller det kan ses, at udviklingsprojektet ikke kan yde det samme på sigt, som virksomheden havde forventet, kan der ligeledes være tale om en indikation på værdiforringelse af et udviklingsprojekt.

I den interne rapportering kan der være følgende væsentlige indikationer:

- Likviditetsbehovet til anskaffelse, drift og vedligeholdelse af et udviklingsprojekt og dets afledte produkter er højere end budgetteret.
- Pengestrømmene eller det driftsresultat, som kommer fra udviklingsprojektet er væsentligt lavere end budgetteret.
- Der budgetteres med lavere pengestrømme eller driftsresultater fra udviklingsprojektet.¹⁴⁶

Ovenstående gennemgang af eksterne og interne indikationer på værdiforringelse er ikke udtømmende, og en virksomhed skal selv tage stilling til, om der er andre indikationer på værdiforringelse af et givent udviklingsprojekt og dets efterfølgende aktivitet. Indikationer, som ikke er med i ovenstående liste, er underlagt samme krav som ovenstående – altså at der skal foretages en opgørelse af udviklingsprojektets genindvindingsværdi, såfremt der er indikationer på værdiforringelse.

I praksis er det klart, at det kan være vanskeligt at identificere disse indikationer eller i hvert fald vurdere væsentligheden heraf og dermed objektivt vurdere, om der reelt er tale om en indikation, som medfører, at der skal udarbejdes en nedskrivningstest. Særligt er det vanskeligt at identificere de eksterne faktorer, da virksomhederne ikke selv har indflydelse på disse, og derfor ikke nødvendigvis har den fulde indsigt heri. Derfor er det i stor grad virksomhedens egne observationsevner, der ligger til grund for, om der bliver taget stilling til alle relevante eksterne indikationer på værdiforringelse.

Endvidere må det forventes, at det er væsentlig nemmere at identificere indikationer på værdiforringelse for udviklede produkter, som sælges på et aktivt marked, end det er for udviklingsprojekter, som understøtter forretningen herunder eksempelvis interne IT-systemer. Det er ikke altid, at økonomifunktionen har det fulde overblik over brugen af virksomhedens IT-systemer, og hvis de ikke får det nødvendige input fra eksempelvis IT-afdelingen, er der en risiko for, at der ikke bliver foretaget de relevante nedskrivninger på virksomhedens interne IT-systemer.

De fleste virksomheder har et stort fokus på virksomhedens resultat. En potentiel nedskrivning på virksomhedens udviklingsprojekter vil påvirke virksomhedens resultat negativt, hvilket mange virksomheder ikke nødvendigvis er interesseret i. Derfor er der en formodning om, at virksomhederne kan have et subjektivt forhold til, hvornår de vurderer, at der foreligger en indikation på værdiforringelse. Endvidere er dette ikke et område i praksis, som får den største

¹⁴⁶ IAS 36.14

opmærksomhed. Det er således ikke unormalt, at der ikke foreligger veletablerede forretningsgange og kontroller, som sikrer, at alle eventuelle indikationer på værdiforringelse bliver identificeret, ligesom dokumentationen for den årlige vurdering kan opleves at være overfladisk.

5.4.3.2 Hvordan opgøres en pengestrømsfrembringende enhed?

Når virksomheden skal vurdere om et udviklingsprojekt udgør en selvstændig pengestrømsfrembringende enhed, er der en række faktorer, som skal tages med i betragtningen. Disse faktorer er eksempelvis måden, hvorpå virksomhedens drift er sat op forstået på den måde, at forretningsområder eller produktgrupper kan give indikationer af, om der er tale om pengestrømme fra et enkelt udviklingsprojekt eller en større gruppe aktiver.¹⁴⁷ Måler virksomheden således på produktgrupper, forretningsområder, regioner eller lignende, er det disse faktorer, der skal tages udgangspunkt i, når virksomheden skal opgøre sine pengestrømsfrembringende enheder. Når ledelsen skal opgøre den mindste pengestrømsfrembringende enhed lægges der vægt på, hvordan ledelsen kontrollerer virksomhedens drift, og hvordan ledelsen træffer beslutninger om fortsat anvendelse af virksomhedens aktiver. Endvidere er det et afgørende element, om virksomheden opererer på flere aktive markeder.

Findes der et aktivt marked for et enkelt udviklingsprojekts produkter, indikerer dette, at udviklingsprojektet udgør en selvstændig pengestrømsfrembringende enhed. Dette gælder ligeledes selvom produkterne kun anvendes internt i virksomheden. Bliver produkterne kun brugt internt i virksomheden, er det ledelsens ansvar at skønne hvilke pengestrømme, produkterne kunne have genereret, hvis produkterne blev solgt på det aktive marked til en uafhængig tredjemand. Årsagen til, at dette stadig anses for at være en pengestrømsfrembringende enhed, er, at produkterne ville kunne sælges til tredjemand.¹⁴⁸

Der er således mange faktorer, som en virksomhed skal forholde sig til, når den skal opgøre den mindste pengestrømsfrembringende enhed i forbindelse med en nedskrivningstest.

Ovenstående faktorer indikerer imidlertid, at det i praksis vil være sjældent, at et udviklingsprojekt udgør en selvstændig pengestrømsfrembringende enhed. For at få denne antagelse bekræftet, har vi gennemgået årsregnskaberne for de børsnoterede virksomheder i C20-indekset. Årsagen til valget af disse virksomheder skyldes, at de er kendetegnet ved at være store professionelle virksomheder,

¹⁴⁷ IAS 36.69

¹⁴⁸ IAS 36.70

hvorfor der derfor efter vores vurdering er en vis sandsynlighed for, at de kan have enkelte udviklingsprojekter, som en pengestrømsfrembringende enhed. Virksomhederne fremgår af afsnit 8. I ingen af de gennemgåede årsregnskaber udgør udviklingsprojekter en særskilt pengestrømsfrembringende enhed. De pengestrømsfrembringende enheder er forholdsvis store og består enten i lande, som virksomheden har aktiviteter i¹⁴⁹, eller i forretningsområderne¹⁵⁰.

Det er vores vurdering, at jo større en virksomhed er og jo flere aktiviteter virksomheden har, jo flere pengestrømsfrembringende enheder bør virksomheden have. Ovenstående gennemgåede årsregnskaber viser imidlertid, at selv i store virksomheder er det vanskeligt at identificere udviklingsprojekter som særskilte pengestrømsfrembringende enheder. Man kan dog undre sig over, at der ikke er identificeret flere pengestrømsfrembringende enheder i de gennemgået virksomheders årsregnskaber. Da det er et stort arbejde at udarbejde en nedskrivningstest, kan dette være en af årsagerne til, at virksomhederne ikke ønsker, at identificere alt for mange pengestrømsfrembringende enheder, og derfor så vidt muligt holder det i større grupperinger.

Det forhold, at det er vanskeligt at identificere de pengestrømsfrembringende enheder i praksis er i tråd med, at de identificerede pengestrømsfrembringende enheder ofte er identisk med selskabsstrukturen i virksomheden, som enten kan bestå af datterselskaber i forskellige lande, eller hvor de forskellige forretningsområder er skilt ud i separate selskaber. Der er dog normalt en stor sammenhæng mellem en virksomheds selskabsstruktur og den måde, som den øverste ledelse kontrollerer virksomhedens drift på. Det forhold, at virksomhedens øverste ledelse eksempelvis kun ser samlet på virksomhedens drift er dog ikke ensbetydende med, at virksomheden i forbindelse med en nedskrivningstest ikke kan identificere flere pengestrømsfrembringende enheder. Der skal derfor stadig foretages en konkret og veldokumenteret vurdering af opdelingen af virksomhedens aktiver i separate pengestrømsfrembringende enheder.

5.4.3.3 Delkonklusion

Indikationer på værdiforringelse af udviklingsprojekter kan både være af interne eller eksterne forhold. Analysen viser, at særligt de eksterne forhold kan være vanskelige for virksomheden at identificere, da virksomheden ikke har indflydelse på disse, og virksomheden ikke altid har den fulde indsigt i, hvad der sker uden for virksomheden. Derfor er det op til virksomhedens

¹⁴⁹ ISS A/S, årsrapport 2016, s. 84, Carlsberg A/S, årsrapport 2016, s. 73, A.P. Møller - Mærsk A/S, årsrapport 2016, s. 48

¹⁵⁰ TDC A/S, årsrapport 2016, s. 87

forretningsgange at sikre, at der bliver højde for alle relevante eksterne indikationer på værdiforringelse, da disse er mindst lige så væsentlige som de interne indikationer.

Vurderingen af om der foreligger en indikation på værdiforringelse er i første omgang op til virksomheden. De internationale regnskabsstandarder indeholder en række minimums indikationer, som virksomheden aktivt skal tage stilling til hvert år, men der er tale om en subjektiv vurdering. En eventuel nedskrivning påvirker virksomhedens resultat negativt, og som følge heraf er der derfor en risiko for, at virksomhedens vurdering af indikationerne på værdiforringelse kan være mindre kritisk end den ville være, såfremt vurderingen blev foretaget af en objektiv part. Endvidere er det ikke altid, at de medarbejdere i virksomheden, som har ansvaret for at foretage disse vurderinger, har den fulde indsigt i hverken de interne eller de eksterne indikationer på værdiforringelse, hvilket vanskeliggør vurderingen yderligere.

Såfremt der foreligger en indikation på værdiforringelse af et udviklingsprojekt, skal der udarbejdes en nedskrivningstest. Nedskrivningstesten skal udarbejdes for den mindste pengestrømsfrembringende enhed i virksomheden, som udviklingsprojektet tilhører. Der er mange faktorer, som indgår i vurderingen af, hvornår der foreligger en pengestrømsfrembringende enhed. Analysen af disse faktorer samt af udvalgte virksomheder viste imidlertid, at det er vanskeligt at identificere mindre pengestrømsfrembringende enheder, og at udviklingsprojekter kun yderst sjældent vil udgøre sin egen pengestrømsfrembringende enhed.

5.5 GIVER REGSKABSREGLERNE FOR UDVIKLINGSPROJEKTER MULIGHED FOR FEJL I ÅRSREGNSKABERNE?

Som det fremgår af ovenstående analyse, er der mange steder i reglerne for den regnskabsmæssige behandling af udviklingsprojekter, som kræver fortolkning, og som derfor er op til virksomhedernes egne vurderinger. Dette øger risikoen for, at reglerne bliver anvendt og fortolket på en uensartet måde, ligesom det øger risikoen for fejl i årsregnskaberne.

Fejl kan bestå af såvel bevidste som ubevidste fejl, og det har en væsentlig betydning, hvilken af disse to fejltypen, der er tale om, når der sker fejl. En fejl i forbindelse med et udviklingsprojekt forekommer, når udviklingsprojektet enten bliver indregnet eller målt i uoverensstemmelse med reglerne på området.

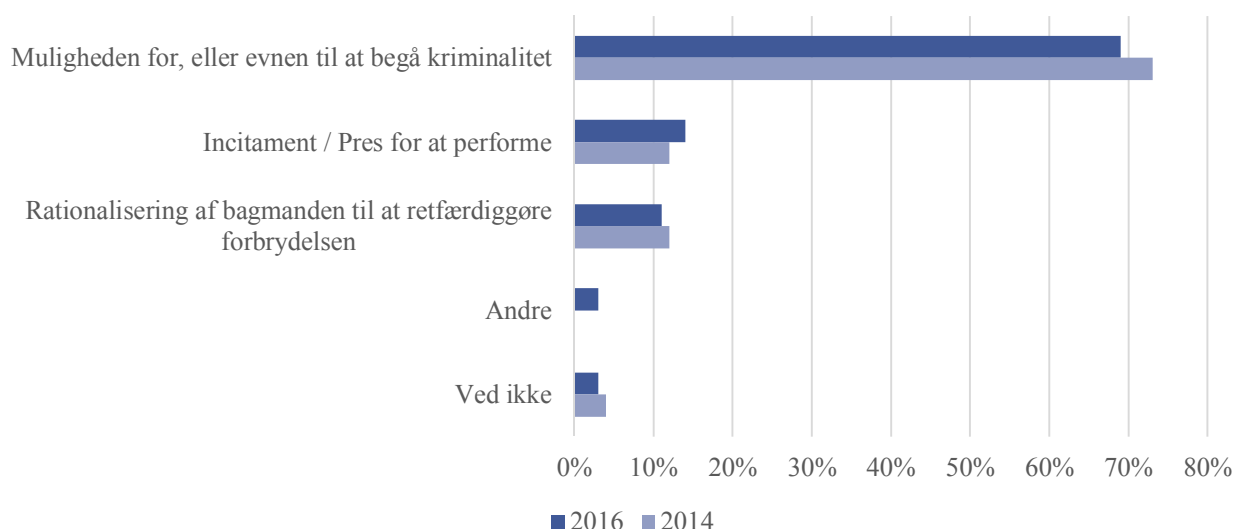
5.5.1 Bevidste fejl i årsregnskabet

En bevidst fejl, er en fejl, som den der udøver fejlen, er bekendt med, og fejlen har ofte et formål, da den der begår fejlen gerne vil opnå noget hermed. Bevidste fejl i et årsregnskab er en besvigelser,

hvor der bevidst manipuleres med virksomhedens regnskab. Fejlene kan både have en positiv eller en negativ effekt på årsregnskabet, ligesom den kan være af større eller mindre karakter. Disse muligheder er tilstede, da der som tidligere nævnt er mange elementer af vurderinger i reglerne for indregning og måling af udviklingsprojekter.

5.5.1.1 Hvorfor lave bevidste fejl i årsregnskabet?

Forklaringen på, hvorfor en virksomhed eller dens medarbejdere ønskes at begå bevidste fejl kan være mange. Der er udarbejdet en undersøgelse, som har forsøgt at identificere de overordnet årsager til, at der bliver begået økonomisk kriminalitet. De største årsager ifølge 'Global Economic Crime Survey' er følgende:

Figur 5.1: Største årsager til økonomisk kriminalitet
Kilde: Global Economic Crime Survey, s. 35

Som det fremgår af figuren, er den klart største årsag hertil er, at muligheden for eller evnen til at lave økonomisk kriminalitet foreligger. Denne undersøgelse er dog lavet for alle typer af økonomisk kriminalitet, og ikke specifikt på bevidste fejl i årsregnskabet. Ses der isoleret på bevidste fejl i årsregnskabet, må det forventes, at resultatet ville se anderledes ud, da incitamentet for at lave en bevidst fejl i årsregnskabet, alene som følge af at muligheden foreligger, er svær at få øje på.

Årsagen, til at der begås bevidste fejl i relation til udviklingsprojekter, skal med al sandsynlighed findes i følgende:

- Ønsket om et forbedret resultat.
- Ønsket om at indfri af interne budgetter.
- Ønsket om at nå KPI'er, herunder særligt personligt tilknyttede KPI'er.

Ønsket om et forbedret resultat kan findes i et behov for at vise et så positivt resultat som muligt overfor eksterne regnskabsbrugere, herunder eksempelvis banker i forbindelse med finansiering, investorer, potentielle købere og lignende. Hvis omkostningerne til et udviklingsprojekt ikke indregnes som et immaterielt aktiv, vil omkostningerne indgå i virksomhedens driftsresultat og derved være over EBITDA. Hvis omkostningerne til et udviklingsprojekt derimod indregnes som et immaterielt aktiv, vil resultatpåvirkningen være i form af løbende afskrivninger, hvilket er under EBITDA. EBITDA er et vigtigt nøgletal for virksomheder, da det viser virksomhedens evne til at tjene penge på deres drift, hvorfor der kan ligge et incitament i at påvirke dette så positivt som muligt.

Andre virksomheder kan have et ønske om at forværre resultatet. Det kan være, at deres indtjening er forhøjet på deres produkter, og hvis dette kommer tydeligt frem i et årsregnskab vil kunderne måske begynde at presse priserne.

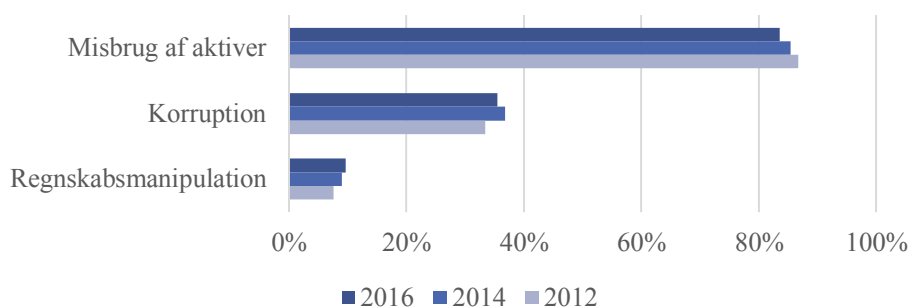
Såvel ønsket om at indfri interne budgetter eller nå fastlagte KPI'er kan være begrundet i en aflønningsmodel, hvor bonussen er afhængig af disse forhold.

Når årsagen til en bevidst fejl i et årsregnskab skal identificeres, hænger denne sammen med, hvad fejludøveren har haft af incitament, til at udøve fejlen. Ofte er der en sammenhæng i mellem fejlen og en personlig gevinst.

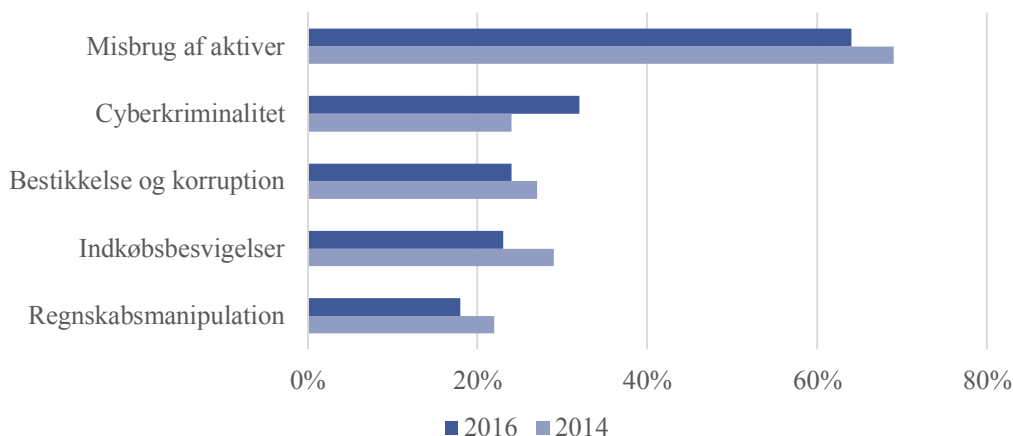
5.5.1.2 Omfanget af bevidste fejl i årsregnskaber

PricewaterhouseCoopers (PwC) og Association of Certified Fraud Examiners (ACFE) udarbejder rapporter, der belyser omfanget af besvigelser og økonomisk kriminalitet i virksomheder på et globalt plan. PwC udarbejder rapporten 'Global Economic Crime Survey', og ACFE udarbejder rapporten 'Report to the Nations'.

Begge rapporter indeholder en opdeling i, hvilke typer af besvigelser og økonomisk kriminalitet de undersøgte virksomheder har oplevet mest af. Nedenfor ses en oversigt over fordelingen for begge rapporter:

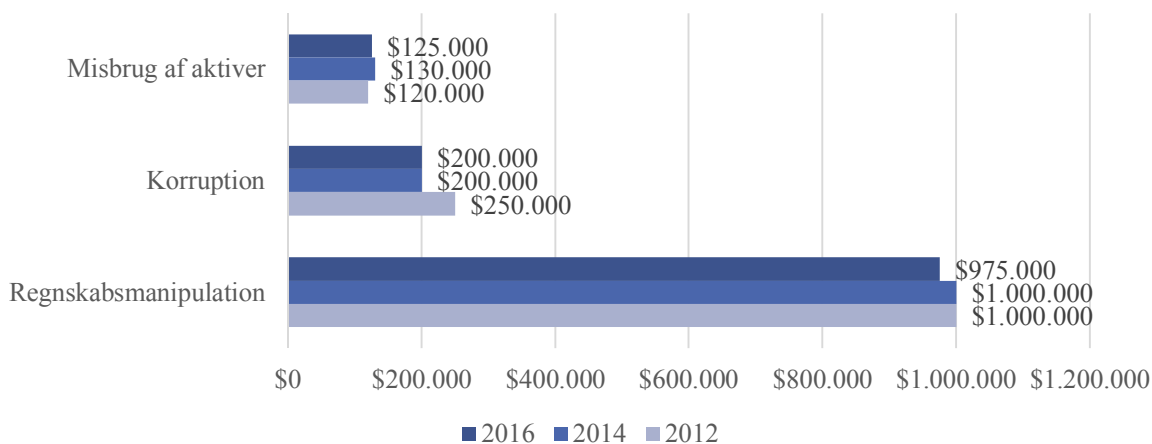

Figur 5.2: Hyppigste typer af besvigelser
 Kilde: Report to the Nations, s. 12

Figur 5.3: Hyppigste typer af besvigelser
 Kilde: Global Economic Crime Survey, s. 9

Som det fremgår af begge rapporter, er den største besvigelser misbrug af aktiver. Af de undersøgte virksomheder havde henholdsvis 9,6 % i 2016 fra ACFE's rapport og 18 % fra PwC's rapport oplevet besvigelser i årsregnskabet. Umiddelbart synes dette ikke af meget, men ses der på det gennemsnitlige tab for virksomhederne for den pågældende type af besvigelser, er billedet et andet:

Figur 5.4: Gennemsnitligt tab ved besvigelser
 Kilde: Report to the Nations, s. 12

Som det fremgår af ovenstående, er det gennemsnitlige tab for virksomhederne i relation til bevidste fejl i årsregnskaberne 975.000 \$ i 2016, og der er igennem de sidste 4 år kun sket et mindre fald i beløbsstørrelsen. I rapporten fra PwC er der ikke en opdeling af det gennemsnitlige tab fordelt på typer af økonomisk kriminalitet, hvorfor det ikke er muligt at sammenligne de to niveauer. I alt indgik 6.337 svar i PwC's rapport, mens ACFE havde 510 sager, det kunne derfor have været interessant at se beløbsforskellene. Rapporterne er lavet på et globalt grundlag, hvorfor beløbsstørrelsen ikke nødvendigvis kan overføres til danske forhold, men undersøgelserne giver et indblik i, at bevidste fejl i årsregnskaber foregår, og at de ikke er af uvæsentlig størrelse. Rapporterne viser også kun et billede af de bevidste fejl, der er opdaget hos de adspurgte virksomheder, og de giver således ikke et billede af det samlede omfang af fejl, da der kan være forhold hos de adspurgte virksomheder, som de endnu ikke har opdaget.

5.5.1.3 Hvordan opstår bevidste fejl i årsregnskabet?

Bevidste fejl i form af regnskabsmanipulation kan enten medføre et overvurderet resultat eller et undervurderet nettoresultat. I relation til udviklingsprojekter skal mulighederne for at udføre bevidste fejl findes i nedenstående, når der ønskes et overvurderet resultatet:

- Uretmæssig indregning af omkostninger som immaterielle aktiver.
- Fejlagtig måling af udviklingsprojektets kostpris ved første indregning.
- For lang brugsperiode i forhold til udviklingsprojektets faktiske brugstid.
- Manglede påbegyndelse af afskrivninger.
- Manglende nedskrivninger.

Uretmæssig indregning af omkostninger som immaterielle aktiver

I afsnit 4.1.1 er der beskrevet en række indregningskriterier, der skal være opfyldte, før omkostningerne vedrørende udviklingsprojekter kan indregnes som immaterielle aktiver. Da reglerne er forbundet med mange subjektive vurderinger og skøn, vil en typisk bevidst fejl i denne forbindelse være, at virksomheden indregner omkostninger som immaterielle aktiver, uden at de reelt opfylder indregningskriterierne.

Fejlagtig måling af udviklingsprojektets kostpris ved først indregning

Ved anvendelse af denne metode til at gå en bevidst fejl, vil det typisk betyde, at der indregnes omkostninger i udviklingsprojektets kostpris, som bør driftsføres. Dette kan både være i relation til de aktiviteter, som reglerne positivt definerer er driftsomkostninger, eller i relation til de modeller, der anvendes til allokeringer af eksempelvis interne timer eller indirekte medgåede omkostninger.

Særligt forbruget af interne timer er vanskeligt at efterprøve i praksis, hvorfor virksomheden her har en mulighed for at allokere væsentlig flere timer til et udviklingsprojekt, end hvad der reelt er brugt.

For lang brugsperiode i forhold til udviklingsprojektets faktiske brugstid

I afsnit 5.4.2 fremgår det, at valg af brugsperiode afhænger af virksomhedens subjektive vurdering af mange forskellige faktorer. Derfor er valg af afskrivningsperiode også et oplagt sted, hvor virksomheden bevidst kan påvirke størrelsen af afskrivninger, som lander i resultatet. Ved at virksomheden vælger en lang afskrivningsperiode, vil virksomhedens resultat blive påvirket mindre, idet afskrivningerne spredes over en længere periode.

Manglende påbegyndelse af afskrivninger

Når et udviklingsprojekt er klart til brug, skal afskrivninger påbegyndes. Virksomheden kan således rent regnskabsmæssigt forsøge at trække dette tidspunkt så længe som muligt, for at udskyde driftseffekten fra afskrivningerne. Dette er især muligt, såfremt der ikke er et sammenfald imellem hvornår udviklingsprojektet er klar til brug, og hvornår udviklingsprojektet bliver taget i brug. Endvidere er dette muligt, hvis det kun er en del af udviklingsprojektet der tages i brug. Her kan virksomheden bevidst vælge først at påbegynde afskrivningerne, når hele projektet er færdigt.

Manglende nedskrivning

For færdige udviklingsprojekter, skal der kun udarbejdes en nedskrivning, såfremt der er indikationer på værdiforringelse. Virksomhedens vurdering af disse indikationer, er således afgørende for, hvorvidt der skal foretages en nedskrivningstest, hvorfor virksomheden allerede på dette tidspunkt kan sikre sig, at der ikke bliver foretaget en eventuel nedskrivning. I forbindelse med udarbejdelsen af selve nedskrivningstesten er der ligeledes mange skøn involveret, ligesom selv mindre ændringer i de foretagne skøn kan medføre forskellige konklusioner. Der er således flere steder i relation til nedskrivninger, hvor virksomheden kan forsøge at påvirke udfaldet.

I ovenstående er der primært fokuseret på de situationer, hvor reglerne omkring udviklingsprojekter anvendes til at opnå et bedre resultat. Reglerne kan ligeledes anvendes til at få et dårligere resultat og en lavere værdi af anlægsaktiverne, såfremt dette ønskes. I praksis er incitamenterne og konsekvenserne dog ofte større for at udnytte reglerne til at skabe bedre resultater, da resultaterne som nævnt er særlige vigtige for eksterne parter som banker og investorer, men også for interne parter som medarbejdere, hvis løn er resultatafhængig.

5.5.2 Ubevidste fejl i årsregnskabet

Ubevidste fejl i et årsregnskab kan opstå, hvis virksomheden i god tro laver en fejl, som de ikke er bevidste omkring. Sådanne fejl kan opstå, da reglerne omkring udviklingsprojekter er forbundet med subjektive vurderinger og skøn. Disse fejl kan endvidere opstå, såfremt virksomheden efter bedste evne har foretaget deres vurdering og skøn, og lovgiver eller lovgivers kontrollant ved en gennemgang af vurderingerne og skønnene, er uenige i konklusionerne.

De steder, hvor en virksomhed ubevidst kan komme til at lave en fejl i relation til udviklingsprojekter, er i høj grad sammenfaldende med de steder, hvor det er muligt at lave bevidste fejl, hvorfor der henvises til opstillingen i afsnit 5.5.1.3. Disse steder er alle kendetegnet ved, at det er steder, som kræver en aktiv vurdering af virksomheden.

Ved de bevidste fejl forsøger virksomheden typisk at udnytte reglernes fortolkningsmuligheder. Det samme gør sig ikke gældende for de ubevidste fejl. En af årsagerne til, at der kan ske ubevidste fejl er, at de medarbejdere, som foretager den regnskabsmæssige behandling af udviklingsprojektet, ikke har haft den fornødne viden og indsigt i alle relevante elementer. Det kan både være manglende detailkendskab til de regnskabsmæssige regler på området, men det kan også være manglende kendskab til detaljerne i projektets aktiviteter, eller manglende kendskab til de dialoger, der har været i forbindelse med indgåelse af projektrelaterede kontrakter for at kunne vurdere den regnskabsmæssige behandling af disse korrekt.

En anden årsag til, at der kan opstå ubevidste fejl er, når projektet befinder sig i grænsesituationerne, og vurderingerne derfor kan gå begge veje. I disse situationer er der en mulighed for, at en anden medarbejder eller en udefrakommende person, ville have konkluderede anderledes på de foreliggende oplysninger.

5.5.3 Hvordan sikrer myndighederne sig, at der ikke sker fejl i årsregnskaberne som følge af reglerne for indregning og måling af udviklingsprojekter?

Uanset om fejl i et årsregnskab er bevidste eller ubevidste, kan det have betydning for bl.a. hvilke lån, virksomheden kan få gennem pengeinstitutter, virksomhedens værdi på børsen, hvilken risiko kreditorerne løber og en række andre forhold. Det er derfor vigtigt, at virksomhedens årsregnskab i al væsentlighed ikke er fejlbehæftet, idet det også har betydning for andre end virksomheden og dennes ejere. Det er derfor også i myndighedernes interesse, at virksomheders årsregnskaber ikke er fejlbehæftede.

For at minimere antallet af væsentlige fejlbehæftede årsregnskaber, er større virksomheder underlagt revisionspligt.¹⁵¹ Det betyder, at virksomhedernes årsregnskaber revideres af en uafhængig ekstern revisor. En revisor er offentlighedens tillidsrepræsentant¹⁵², og således myndighedernes organ i forhold til at minimere antallet af væsentlige fejlbehæftede årsregnskaber.

5.5.3.1 Ekstern revision

Den eksterne uafhængige revisors formål med at revidere et årsregnskab fremgår af ISA 200. Formålet med revision er jf. ISA 200.3, at styrke regnskabsbrugernes tillid til årsregnskabet. Dette opnås ved, at revisoren udtrykker en konklusion i dennes påtegning på årsregnskabet om, at årsregnskabet i alle væsentlige henseender er udarbejdet i overensstemmelse med relevant regnskabsmæssig begrebsramme, samt at årsregnskabet i alle væsentlige henseender giver et retvisende billede. For at revisoren kan danne en sådan konklusion, kræver det, at revisor jf. ISA 200.5 opnår en høj grad af sikkerhed, for at årsregnskabet som helhed ikke indeholder væsentlig fejlinformation – uanset om fejl er bevidste eller ubevidste. Dette vil sige, at selvom en revisor har revideret et årsregnskab og afgivet en revisionspåtegning uden bemærkninger, er det ikke ensbetydende med, at der ikke kan være fejl i et årsregnskab, men risikoen for væsentlige fejl er minimeret betydeligt.

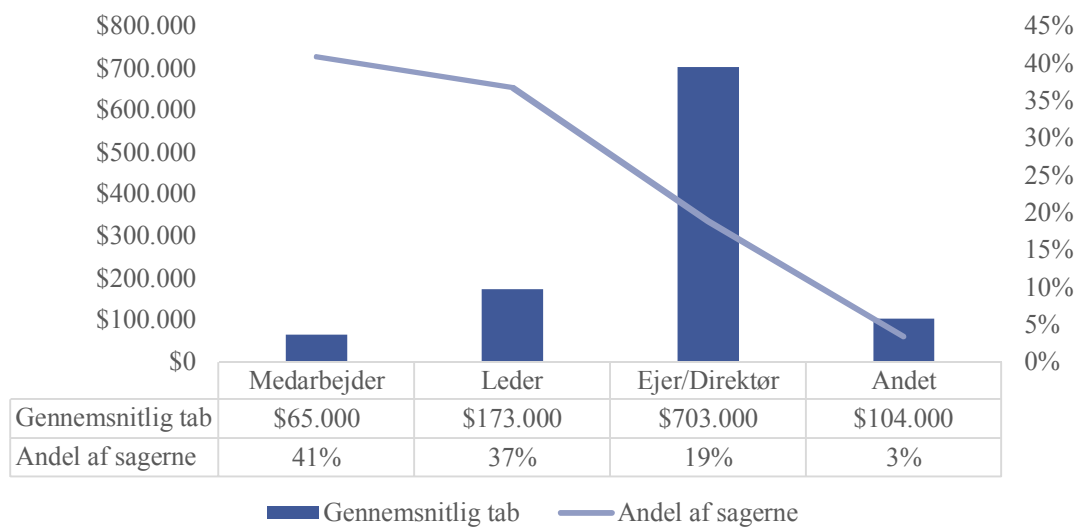
Årsagen, til at der er fokus på væsentlighed, er en forventning om, at mindre og ubetydelige fejl ikke har en reel effekt på regnskabsbrugeres ageren på baggrund af årsregnskabet.

Der stilles en lang række krav til revisors udførelse af revisionen, således at revisoren kan opnå tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis. Herunder gælder der også særlige regler for revisors ansvar i forhold til bevidste fejl i årsregnskaber, hvilket fremgår af ISA 240. Det der adskiller bevidste fejl og fejl er jf. ISA 240.2, om den underliggende handling, der resulterer i fejlinformation i årsregnskabet, er bevidst eller ubevidst.

I henhold til ISA 240.4 er det primære ansvar for at forebygge og opdage besvigelser både hos virksomhedens øverste ledelse og dens daglige ledelse. De mest væsentlige besvigelser bliver dog i henhold til 2016 udgaven af Report to the Nations foretaget af virksomhedens ejer eller ledelse, hvilket formentlig skyldes, at disse både har de største incitamentter til at foretage disse bevidste fejl, samt har de bedste muligheder for at gøre det.

¹⁵¹ ÅRL § 135, stk. 1

¹⁵² Revisorlovens § 16, stk. 1

Figur 5.5: Overblik over hvem der typisk laver besvigelser samt dertilhørende gennemsnitlig tab
 Kilde: Report to the Nations, s. 49

Selvom ejeren / ledelsen kun står for 19 % af de bevidste fejl i undersøgelsen, står de klart for de største beløb. Det gennemsnitlige tab ved besvigelser foretaget af ejeren / ledelsen var på 703.000 \$. Revisor skal således være særlig opmærksom herpå.

For revisor er bevidste fejl dog vanskeligere at opdage, idet der kan være manipuleret med regnskabsmaterialet, revisor kan få fejlagtige oplysninger, ligesom det må formodes, at bevidste fejl forsøges at forblive skjulte for revisionen.

5.5.3.1.1 Kontrol af ekstern revisor

For at sikre, at den eksterne revisor opfylder kravene i ISA'erne, er det et krav, at revisor skal være uafhængig af virksomheden.¹⁵³ Årsagen til dette krav er, at revisor indgår et forretningssamarbejde med den virksomhed, som revisor skal revidere. Som følge heraf kan virksomheden derfor have en interesse i, at påvirke revisor til at godkende det årsregnskab, som virksomheden ønsker. Det forhold til revisor er underlagt uafhængighedskrav har dog en præventiv effekt på, at en sådan situation kan opstå.

Endvidere er revisor underlagt kvalitetskontrol i henhold til Revisorlovens § 29. Kvalitetskontrollen foretages af Erhvervsstyrelsen, hvis opgave er at være myndighedernes kontrolorgan.¹⁵⁴ Hvis

¹⁵³ Revisorlovens kap 4

¹⁵⁴ Revisorlovens § 32, stk. 2, nr. 2 og § 34

revisorens ikke opfylder kravene i bl.a. ISA'erne, kan, de i henhold til Revisorlovens § 54 straffes med bøde.

5.5.4 Konsekvenser ved manglende overholdelse af reglerne for indregning og måling af udviklingsprojekter

Såfremt et årsregnskab er væsentligt fejlbehæftet, afhænger konsekvenserne heraf, om der er tale om en bevidst fejl eller en ubevidst fejl. En væsentlig fejl er i IAS 8.6 defineret som manglende eller fejlagtige oplysninger, der hver for sig eller tilsammen kan have en indflydelse på regnskabsbrugernes økonomiske beslutninger truffet på grundlag af årsregnskabet. Formuleringen er ikke konkret i relation til, hvornår en fejl rent lavpraktisk skal betegnes som væsentlig, men den er i overensstemmelse med formuleringen, der fremgår af ISA 320.10, og som danner grundlag for revisorernes fastlæggelse af væsentlighedsniveau. Det må derfor i praksis formodes, at hvorvidt en fejl er væsentlig eller ej besluttet i samarbejde med virksomhedens revisor, som i forbindelse med planlægningen af revisionen, skal fastlægge årsregnskabets væsentlighedsniveau.

Hvis der er tale om en bevidst fejl, kan konsekvensen udover ovenstående også være af juridisk karakter, hvilket vil sige af strafferetlig eller civilretlig karakter, ligesom konsekvensen kan være af disciplinær karakter, hvor medarbejderen kan blive fyret, få en advarsel eller lignende.

Hvis revisor opdager en væsentlig bevidst fejl afhænger deres handling af, om det er en almindelig medarbejder, der har begået fejlen, eller om fejlen er begået af en medarbejder på ledelsesniveau. Ved almindelige medarbejder, herunder den daglige ledelse, skal revisor rette henvendelse til rette ledelsesniveau – det vil sige eksempelvis den daglige ledelse for en almindelig medarbejder og den øverste ledelse ved bevidste fejl foretaget af den daglige ledelse. Dette vil typisk være konsekvensen ved en bevidst fejl i forbindelse med udviklingsprojekter. Revisor har dog underretningspligt til Statsadvokaten for Særlig Økonomisk Kriminalitet (SØK), hvis der er konstateret bevidste fejl af betydelige beløb eller kriminalitet af grov karakter.

5.5.5 Delkonklusion

I reglerne for indregning og måling af udviklingsprojekter, er der mange steder, hvor reglerne i praksis kræver fortolkninger og skøn fra virksomhedens side. Dette medfører, at der er en øget risiko for såvel bevidste som ubevidste fejl.

Ovenstående analyse viser, at der i praksis sker mange fejl, som er relateret til bevidste fejl i årsregnskabet, og at de økonomiske konsekvenser af disse kan være store. Årsagen, til at en virksomhed eller dens medarbejdere kan have et ønske om at begå bevidste fejl, er for at opnå et

bestemt formål. Dette kan eksempelvis være et bedre resultat for at få en større bonus, eller et bedre driftsresultat for at kunne få bevilliget et lån. Forskellen på bevidste og ubevidste fejl er således, at ved bevidste fejl, er der normalt et formål med at foretage disse.

Bevidste fejl i relation til udviklingsprojekter er relateret til de områder, hvor der i høj grad er fortolkninger og skøn involveret. Dette gælder særligt i forbindelse med første indregning, og vurderingen af de indregningskriterier, som et udviklingsprojekt skal opfylde for at blive indregnet som et immaterielt aktiv. Det kan dog også være i relation til opgørelse af udviklingsprojektets kostpris, fastlæggelse af udviklingsprojektets brugstid og hvornår det er klart til påbegyndelse af afskrivninger, samt i forbindelse med vurderingen og fastlæggelsen af nedskrivninger.

Ubevidste fejl i relation til udviklingsprojekter kan eksempelvis opstå, når medarbejderen ikke har tilstrækkelig viden i eksempelvis de relevante regnskabsmæssige regler, eller får den nødvendige projektorienteret information. De ubevidste fejl kan endvidere opstå i forbindelse med udøvelsen af skønnene, når disse særligt er vanskelige at dokumentere, eller når de befinder sig i et grænseområde.

For at sikre, at der sker så få fejl som muligt i et årsregnskab, er virksomhederne underlagt ekstern revision, hvilket medfører en større sandsynlighed for, at virksomhederne foretager så objektive vurderinger som muligt, de steder hvor reglerne omkring udviklingsprojekter ellers lægger op til fortolkning. Det har dermed både en præventiv effekt samt en kontroleffekt, at virksomheden er underlagt ekstern revision.

Det forhold, at bevidste fejl endvidere kan få såvel strafferetlige som juridiske konsekvenser, er ligeledes med til at sikre, at virksomhederne så vidt muligt anvenderne reglerne objektivt.

6 KONKLUSION

Når en dansk virksomhed skal aflægge årsregnskab, findes der to regelsæt, som regulerer indregning og måling af virksomhedens udviklingsprojekter - årsregnskabsloven og de internationale regnskabsstandarder. Årsregnskabsloven er bl.a. baseret på de internationale regnskabsstandarder, hvorfor reglerne for indregning og måling af udviklingsprojekter for større virksomheder i al væsentlighed er ens i de to regelsæt.

Et udviklingsprojekt er et identificerbart ikke-monetært aktiv uden fysisk substans, som tilsigter at udvikle et bestemt produkt eller en bestemt proces, som virksomheden har til hensigt at fremstille og / eller benytte i virksomhedens virke.

For at et udviklingsprojekt kan indregnes som et immaterielt aktiv, skal det opfylde en række indregningskriterier. Det skal således være sandsynligt, at udviklingsprojektet medfører fremtidige økonomiske fordele til virksomheden, og udviklingsprojektets kostpris skal kunne måles pålideligt. Endvidere skal udviklingsprojektet være identificerbart og under virksomhedens kontrol.

Et udviklingsprojekt, der befinder sig i forskningsfasen kan ikke indregnes som et immaterielt aktiv. Forskningsfasen er kendetegnet ved, at det er på stadiet før konkret viden om, hvorvidt det forhold, der undersøges, vil kun bibringe virksomheden fremtidige økonomiske fordele. Udviklingsfasen er derimod kendetegnet ved, at der opereres i teknisk kendt terræn, og fasen omfatter hele processen frem til, at udviklingsprojektet er klart til at blive taget i brug.

Når et projekt befinder sig i udviklingsfasen, skal det indregnes som et immaterielt aktiv, og der er således en række yderligere kriterier, som skal være opfyldte, før at dette er muligt. Virksomheden skal kunne redegøre for, at den har til hensigt; at den har evnerne; at det er teknisk muligt samt at virksomheden har de tilstrækkelige tekniske, økonomiske og andre relevante ressourcer til at færdiggøre udviklingsprojektet og anvende eller sælge slutproduktet.

Omkostninger anvendt på udviklingsprojekter, som indregnes som immaterielle aktiver, skal bindes på en særskilt reserve på egenkapitalen, således at der ikke kan ske udlodning af midler, som er anvendt på investeringer i udviklingsprojekter. Bindningen bliver frigivet i takt med, at udviklingsprojektet bliver afskrevet.

Ved første indregning af udviklingsprojekter som immaterielle aktiver, skal disse måles til kostpris, mens de ved efterfølgende måling skal måles til kostpris med fradrag af akkumulerede afskrivninger og akkumulerede tab ved værdiforringelse. Udviklingsprojektets afskrivninger skal

allokeres systematisk over udviklingsprojektets brugstid på baggrund af en fastlagt afskrivningsmetode. Både afskrivningsmetoden og brugstiden skal løbende revurderes for at sikre, at de altid er retvisende.

Ved efterfølgende måling skal et udviklingsprojekt endvidere underlægges en nedskrivningstest, såfremt der er indikationer på værdiforringelser. Hvorvidt dette er tilfældet, skal vurderes hvert år. Et udviklingsprojekt skal nedskrives såfremt nedskrivningstesten viser, at den regnskabsmæssige værdi er højere end genindvindingsværdien, som for udviklingsprojekter vil være dets nytteværdi. Nyttéværdien opgøres for en virksomheds pengestrømsfrembringende enheders fremtidige pengestrømme, som tilbagediskonteres med en passende diskonteringsats. En eventuel nedskrivning skal tilbageføres såfremt de skøn, der blev anvendt i nedskrivningstesten, efterfølgende ændrer sig.

Et udviklingsprojekts indregning som et immaterielt aktiv ophører i forbindelse med afhændelse, eller når virksomheden ikke længere forventer fremtidige økonomiske fordele fra brugen af udviklingsprojektet.

Udviklingsprojekter har ikke altid været indregnet som immaterielle aktiver. Baggrunden, for at dette sker i dag, er dels en udvikling i regnskabsteorier samt en konstatering af, at der opstod en væsentlig forskel i mellem den bogførte egenkapital og virksomhedens markedsværdi i takt med, at virksomhederne investerede mere og mere i udviklingsprojekter. Formålene med at indregne udviklingsprojekter som immaterielle aktiver er således, at virksomhederne aflægger et formueorienteret årsregnskab, som giver en bogført egenkapital, der er tættere på markedsværdien, samt at virksomheden aflægger et årsregnskab, som giver en større gennemsigthed i virksomhedens løbende indtjeningssevne. Årsregnskaberne skal som udgangspunkt aflægges efter neutralitetsprincippet. I relation til udviklingsprojekter er der dog kommet et større fokus på forsigtighedsprincippet. Dette kommer bl.a. til udtryk i, at investeringer i udviklingsprojekter nu skal bindes på en særskilt reserve på egenkapitalen, og de derfor først kan udloddes i takt med, at der afskrives herpå. Samme bindingskrav er der ikke for andre investeringer, som en virksomhed foretager. På trods af både bindingskravet og forsigtighedsprincippet er det fortsat lovgivers formål, at udviklingsprojekter skal indregnes som immaterielle aktiver. Der vil således være tale om en fejl, såfremt en virksomhed undlader dette.

En af årsagerne til, at der i relation til indregning og måling er kommet mere fokus på forsigtighedsprincippet er, at der i både indregningskriterierne og i reglerne for måling, er flere steder, hvor anvendelsen af reglerne kræver en fortolkning. Dette betyder således, at der i relation til

den regnskabsmæssige behandling af udviklingsprojekter både er mange subjektive vurderinger involveret samt mange skøn.

Ovenstående gælder bl.a., når en virksomhed skal vurdere, om det er sandsynligt, at et udviklingsprojekt kan genere fremtidige økonomiske fordele til virksomheden. Ved vurderingen af dette indregningskriterie skal virksomheden i virkeligheden foretage et estimat af, hvad der kommer til at ske i fremtiden. Udfordringerne i dette indregningskriterie ligger således i at foretaget et kvalificeret og veldokumenteret skøn. Jo mindre information virksomheden har til rådighed til at underbygge skønnet, jo større risiko er der forbundet hermed, og jo lavere bliver sandsynligheden formentlig også for, at virksomheden skønner rigtigt.

Hvornår et udviklingsprojekt er under virksomhedens kontrol kræver i mange situationer ikke en større fortolkning og giver derfor heller ikke anledning til større udfordringer. I takt med udviklingen særligt i IT-verdenen er der dog flere udviklingsprojekter, som bliver baseret på baser, som virksomheden ikke ejer. Kontrol er dog ikke lig med ejerskab. Sådanne situationer kræver dog en nærmere fortolkning af de foreliggende aftalegrundlag for at kunne vurdere, om de opfylder indregningskriteriet, hvor det afgørende er indholdet af aftalerne frem for formalia.

Et udviklingsprojekt kan befinde sig i flere stadier, og overgangen til de forskellige stadier, kræver ligeledes en fortolkning af de elementer, som bestemmer hvilket stadie udviklingsprojektet indgår i. Første udfordring opstår, når et projekt bevæger sig fra at være i forskningsfasen til at være i udviklingsfasen. Virksomheden skal løbende foretage en vurdering af de indregningskriterier, der skal være opfyldte, for at et projekt kan klassificeres for at være under udvikling. Hvornår der foreligger tilstrækkelige indikationer og dokumentation på, at kriterierne er opfyldte, er dog op til virksomhedernes egne vurderinger.

Den næste udfordring opstår, når det skal vurderes, hvornår et udviklingsprojekt er klar til brug. Tidspunktet for, hvornår et udviklingsprojekt faktisk bliver taget i brug har ingen betydning for den regnskabsmæssige behandling. Det afgørende tidspunkt er, hvornår udviklingsprojektet er klart til brug. Et udviklingsprojekt er klar til brug, når det har nået det af ledelsen planlagte formål. Hvad dette planlagte formål er, kan dog være vanskeligt at afgøre, hvis planen eller udviklingsprojektets formål har ændret sig undervejs. En sidste udfordring i relation til, hvornår et udviklingsprojekt er klar til brug, er når der sker en delvis ibrugtagning, og udviklingsprojektet ikke har taget højde for dette fra starten af. Dels kan det være vanskeligt at fordele de afholdte omkostninger på de forskellige elementer, og dels er der en risiko for, at de efterfølgende omkostninger i relation til de

elementer, der bliver taget delvist i brug, fortsat indgår i udviklingsprojektets kostpris, selvom de efter dette tidspunkt skal driftsføres.

Et afsluttet udviklingsprojekt overgår til vedligeholdelsesfasen. I denne fase kan der imidlertid opstå fejl og mangler, ligesom virksomheden kan beslutte at videreudvikle på projektet. Udfordringerne i denne fase er at vurdere, hvornår omkostningerne skal driftsføres, og hvornår der er tale om videreudvikling, som kan udgøre et nyt immaterielt aktiv. Det afgørende er, om der er tale om forbedret funktionalitet eller / nye egenskaber, og hvorvidt denne videreudvikling i sig selv overholder indregningskriterierne for udviklingsprojekter. Særligt for interne projekter kan dette være vanskeligt at afgøre.

I relation til måling opstår fortolkningsmulighederne i reglerne ved fastlæggelsen af projektets kostpris, afskrivningsmetode og brugstid samt i forbindelse med nedskrivningstest.

Fortolkningsmulighederne i forhold til kostpris vedrører særligt vurderingen af hvilke aktiviteter, der kan indgå udviklingsprojektets kostpris samt korrekt allokering og måling af eksempelvis interne timer og indirekte omkostninger. Måling af atypiske aftaler med leverandører i forbindelse med et udviklingsprojekt kan ligeledes give anledning til udfordringer. Her er det afgørende imidlertid, at virksomheden får lagt vægt på aftalernes indhold frem for formalia.

I praksis anvender virksomhederne formentlig meget få ressourcer på fastlæggelse af afskrivningsmetoden, og analysen viste, at de udvalgte virksomheder alle anvendte samme afskrivningsmetode. Virksomhederne skal dog vælge den afskrivningsmetode, som afspejler det forventede mønster af forbruget af udviklingsprojektets fremtidige økonomiske fordele, hvorfor der kan sættes spørgsmålstegn ved, om dette reelt vurderes i praksis projekt for projekt. Ved fastlæggelse af et udviklingsprojekts forventede brugstid er der mange elementer, som skal indgå i vurderingen, hvorfor der også her er tale om et skøn over fremtidige forhold. Analysen imidlertid, at der kan være en tendens til, at visse virksomheder fastlægger brugstiden for en gruppe af aktiver uden hensyntagen til, at der kan være forskel på det enkelte udviklingsprojekt brugstid.

I relation til et udviklingsprojekts nedskrivningstest, er der særligt to forhold, som giver anledning til fortolkningsmuligheder. En nedskrivningstest skal udarbejdes såfremt, der er indikationer på værdiforringelse. Reglerne stiller krav om, at der er nogle bestemte forhold, som årligt skal indgå i denne vurdering, men hvornår der rent faktisk er tale om indikation på værdiforringelse, er op til virksomhedernes egne vurderinger. Såfremt der skal foretages en nedskrivningstest af et udviklingsprojekt, skal der foretages en vurdering af, hvorvidt denne udgør en selvstændig pengestrømsfrembringende enhed, hvilket vil sige en enhed, der kan fungere uafhængigt af andre

aktivens pengestrømme. Analysen viste, at det vil være yderst sjældent, at et udviklingsprojekt kan udgøre en selvstændig pengestrømsfrembringende enhed.

Som det fremgår af ovenstående, er der mange steder, hvor reglerne for indregning og måling af udviklingsprojekter er baseret på virksomhedernes fortolkning af disse. Disse fortolkningsmuligheder medfører, at der er en øget risiko for, at der kan ske bevidste såvel som ubevidste fejl i virksomhedernes årsregnskaber. Undersøgelser viser, at der sker bevidste fejl i relation til regnskabsmanipulation, og at de økonomiske tab kan være af større karakter.

Konsekvensen af fejl i indregning og måling af udviklingsprojekter kan således være, at der bliver truffet fejlagtige beslutninger på baggrund af årsregnskaberne. For at minimere risikoen for fejl, er virksomhederne underlagt lovpligtig revision. Revisor er offentlighedens tillidsrepræsentant, og revisors formål er derfor at sikre, at årsregnskaber bliver aflagt uden væsentlige fejl. Risikoen for at mindre og ubetydelige fejl er årsagen til fejlagtige beslutninger er vurderet for værende lav, hvilket er årsagen til, at revisor alene skal forholde sig til, om der er væsentlige fejl i årsregnskaberne. Dette forhold, samt det forhold, at bevidste fejl kan få strafferetlige konsekvenser, er medvirkende til, at risikoen, for at reglerne for indregning og måling af udviklingsprojekter, på trods af de mange fortolkningsmuligheder, bliver anvendt fejlagtigt, er formindsket.

På trods af ovenstående foranstaltninger er der dog altid en risiko for fejl som følge af de mange fortolkningsmuligheder, ligesom disse fortolkningsmuligheder medfører en mulighed for, at reglerne inden for deres rammer bliver anvendt forskelligt.

7 PERSPEKTIVERING

Vi befinder os i en verden, der er i konstant udvikling – ikke mindst på det teknologiske område, som bl.a. medfører mere og mere digitalisering. Endvidere er vi blevet et samfund, som lever af viden. Som følge af denne udvikling i samfundet er det vores forventning, at de danske virksomheder vil fortsætte og formentlig også øge deres investeringer i udviklingsprojekter, og som en naturlig konsekvens heraf vil den regnskabsmæssige behandling af udviklingsprojekter blot blive et endnu større fokusområde.

Reglerne for indregning og måling af udviklingsprojekter giver på nuværende tidspunkt mange fortolkningsmuligheder, hvilket dels medfører en uensartet brug heraf samt giver en øget risiko for fejl. Som følge heraf er der efter vores vurdering, at der er et behov for mere gennemsigtighed fra lovgivers side i forhold til, hvordan reglerne skal fortolkes, og hvordan de forskellige elementer skal vægtes og vurderes af virksomhederne. Denne gennemsigtighed kan enten skabes via mere klare regler med en lavere grad af fortolkningsmuligheder, eller via udarbejdelse af fortolkningsbidrag eller reelle vejledninger og eksempelmanualer på området, som tydeliggør, hvordan lovgiver mener, at reglerne skal anvendes og fortolkes. Som inspiration til udarbejdelsen af disse vejledninger og eksempelmanualer kan myndighederne dels kontakte de store virksomheder samt de store revisionshuse for at indsamle materiale fra praksis.

Hvorvidt vi kommer til at se de store ændringer i reglerne på området er dog yderst tvivlsomt. Til gengæld bliver det interessant at se, hvordan lovgivers ønske om en større forsigtighed på dette område bliver fortolket i praksis som følge af, at der reelt ikke er foretaget ændringer i selve lovgrundlaget. En af årsagerne til, at vi ikke forventer, at der kommer til at ske de store ændringer fra lovgivers side i relation til reglerne om indregning og måling af udviklingsprojekter, hænger sammen med, at det er vanskeligt, at udfærdige et regelsæt, som kan rumme de mange forskelligheder, som udviklingsprojekter kan have. Endvidere er det formentlig begrænset hvor mange sager – hvis nogen – der har været, hvor de væsentligste fejl i årsregnskabet og de deraf afledte økonomiske tab har skyldtes fejlagtig indregning og måling af udviklingsprojekter. Dette kan tillige have noget at gøre med, hvor stor en andel af virksomhedernes samlede aktiver, der udgøres af udviklingsprojekter. Først den dag en eller flere af sådanne sager kommer frem i medierne, vil vi formentlig se en væsentlig ændring i reglerne eller vejledningerne hertil fra myndighedernes side.

8 LITTERATURLISTE

Bøger og artikler

- Årsrapporten – Kommentarer til årsregnskabsloven, 7. udgave 2016 af Henrik Steffensen, Lykke Skødt, Jan-Christian Nilsen og Jan Fedders
- Den Skinbarlige virkelighed, 5. udgave 2013 af Ib Andersen, Samfundslitteratur
- Spørgeskemaundersøgelser 1. udgave, 3. oplag af Merete Watt Boolsen
- Årsrapporten – teori og regulering af Jens O. Elling, 2. udgave
- Årsrapport efter internationale regnskabsstandarder – fra dansk praksis til IFRS, 4. udgave af Jan Fedders og Henrik Steffensen
- Indsigt i årsregnskabsloven 2016/17, 3. udgave af EY
- Regnskabshåndbogen 2017 af PWC
- Report to the Nations 2016 af ACFE
- Global Economic Crime Survey 2016 af PWC
- IFRS Introduktion til de internationale regnskabsstandarder af Deloitte, 2013

Hjemmesider

- http://advokatavisen.dk/flx/viden_nu/artikler/forslag-til-nyt-regnskabsdirektiv-fra-eu-kommissionen-399/
- <http://ordnet.dk/ddo/ordbog?query=besparelse>
- www.europa.eu/european-union/eu-law/legal-acts_da
- www.iasplus.com/en/resources/ifrsf/history/resource25
- www.eur-lex.europa.eu/eli/dir/2013/34/2014-12-11/dan/pdfa1a

Lovgivning, lovforslag og vejledninger

- BEK nr. 560 af 01/06/2016 IFRS-Bekendtgørelsen
- LBK nr. 1580 af 10/12/2015 - Bekendtgørelse af årsregnskabsloven (ÅRL)
- IAS 36 – Værdiforringelse af aktiver
- IAS 38 – Immaterielle aktiver
- SIC 32 – Immaterielle aktiver — Omkostninger ved udvikling af websider
- Europa-Parlamentets og Rådets Direktiv 2013/34/EU af 26. juni 2013
- IAS 2 – Varebeholdninger
- IAS 23 – Låneomkostninger
- IAS 16 – Materielle aktiver anlægsaktiver
- IAS 18 – Omsætning

- IAS 20 – Regnskabsmæssig behandling af offentlige tilskud og oplysning om andre former for offentlig støtte
- IFRS 3 – Virksomhedssammenslutninger
- LBK nr. 1167 af 09/09/2016 - Bekendtgørelse af lov om godkendte revisorer og revisionsvirksomheder (revisorloven)
- ISA 320: Væsentlighed ved planlægning og udførelse af en revision
- ISA 240: Revisors ansvar vedrørende besvigelser ved revision af regnskaber

Årsregnskaber

Virksomhed	CVR nummer	Årsregnskab
Novo Nordisk A/S	24256790	2016
H. Lundbeck A/S	56759913	2016
Danske Bank A/S	61126228	2015
Nordea Bank Danmark A/S	13522197	2015
Jyske Bank A/S	17616617	2016
ISS A/S	28504799	2016
TDC A/S	14773908	2016
Carlsberg A/S	61056416	2016
Chr. Hansen Holding A/S	28318677	2015/16
GN Store Nord A/S	24257843	2016
FLSmidth & Co. A/S	58180912	2016
William Demant Holding A/S	71186911	2016
Pandora A/S	28505116	2016
DSV A/S	58233528	2016
Coloplast A/S	69749917	2015/16
Vestas Wind Systems A/S	10403782	2016
Novozymes A/S	10007127	2016
Genmab A/S	21023884	2016
A.P Møller - Mærsk A/S	22756214	2016

9 BILAG

9.1 BILAG 1: ANALYSE AF AFSKRIVNINGSMETODER OG PERIODER

Virksomhed	Branche	År	Afskrivningsperiode
Novo Nordisk A/S	Fremstilling af farmaceutiske præparater	2016	3-15 år
H. Lundbeck A/S	Fremstilling af farmaceutiske præparater	2016	6-10 år
William Demant Holding A/S	Ikke-finansielle hovedsæders virksomhed	2016	3-5 år
Danske Bank A/S	Banker, sparekasser og andelskasser	2015	3 år
Nordea Bank Danmark A/S	Banker, sparekasser og andelskasser	2015	3-10 år
Jyske Bank A/S	Banker, sparekasser og andelskasser	2016	3 år
Genmab A/S	Anden forskning og eksperimentel udvikling inden for naturvidenskab og teknik	2016	Ingen udviklingsprojekter
Pandora A/S	Engroshandel med ure, smykker, og guld- og sølvvarer	2016	Ingen udviklingsprojekter
ISS A/S	Ikke-finansielle holdingselskaber	2016	5-10 år
TDC A/S	Fastnetbaseret telekommunikation	2016	3-5 år
Carlsberg A/S	Forskning og eksperimentel udvikling indenfor bioteknologi	2016	3-7 år
Chr. Hansen Holding A/S	Ikke-finansielle hovedsæders virksomhed	2015/16	3-15 år
GN Store Nord A/S	Ikke-finansielle hovedsæders virksomhed	2016	1-7 år
FLSmidth & Co. A/S	Ikke-finansielle holdingselskaber	2016	1-8 år
DSV A/S	Ikke-finansielle hovedsæders virksomhed	2016	1-10 år
Coloplast A/S	Fremstilling af farmaceutiske præparater	2015/16	3-5 år
Vestas Wind Systems A/S	Anden forskning og eksperimentel udvikling inden for naturvidenskab og teknik	2016	3-5 år
Novozymes A/S	Fremstilling af andre organiske basiskemikalier	2016	3-5 år
A.P- Møller - Mærsk A/S	Indvinding af råolie	2016	3-5 år